

Koncepce rozvoje kultury a památkové péče v Ústeckém kraji 2014 - 2020

Ústecký kraj

ÚVODNÍ INFORMACE

Koncepce rozvoje kultury a památkové péče v Ústeckém kraji 2014 – 2020 byla zpracována v průběhu roku 2013 - 2014 a zohledňuje výchozí stav let 2011 – 2013 s plánovanými aktivitami, cíli a opatřeními na léta 2014 – 2020.

Zadavatel:

Ústecký kraj
Odbor strategie, přípravy a realizace projektů
Velká Hradební 3118/48
400 02 Ústí nad Labem
IČ: 70892156

Zpracovatel konceptu:

ELVIJA s.r.o.
Chudeřínská 137
436 03 Litvínov - Chudeřín
IČ: 28679571

Termín zpracování: 2013

Subjekty a osoby podílející se na zpracování a připomínkování dokumentu:

ELVIJA s.r.o.
Mgr. Iva Čerňanská
Ing. Alexandra Zdeňková

Krajský úřad Ústeckého kraje, Odbor kultury a památkové péče
Mgr. Radek Spála
Mgr. Adam Šrejber
Mgr. Jana Kuráňová

Externí odborník
PhDr. Petr Novák

Oblastní muzeum v Chomutově, příspěvková organizace
Ing. Stanislav Děd

Oblastní muzeum v Litoměřicích, příspěvková organizace
Mgr. Tomáš Wiesner

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Mgr. Kateřina Vojtíšková
Mgr. Věra Patočková, MA

Zámek Benešov nad Ploučnicí
PhDr. Zdeněk Henig

Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem, příspěvková organizace
Vladimíra Řeháková

Část koncepce týkající se problematiky památkové péče byla konzultována se zástupci Národního památkového ústavu, ú.o.p. v Ústí nad Labem a se zástupci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v Ústeckém kraji.

OBSAH

1	CHARAKTERISTIKA ÚSTECKÉHO KRAJE A VÝVOJOVÉ TENDENCE	5
1.1	Demografické ukazatele	6
1.2	Sociální a hospodářské ukazatele	6
1.3	Veřejná podpora	8
2	KONCEPCE KULTURY	10
2.1	Úvod	10
2.2	Legislativní rámec	11
2.3	Strategické dokumenty	11
2.4	Působnost institucí v oblasti kultury	12
2.4.1	Působnost státu	13
2.4.2	Kraje	13
2.4.3	Obce	22
2.4.4	Nestátní a ostatní neziskové organizace	22
2.4.5	Organizace ziskového sektoru	23
2.5	Muzea a galerie v Ústeckém kraji	24
2.6	Divadla a profesionální umělecké scény	25
2.7	Knihovny	25
2.8	Kina	28
2.9	Kulturní domy	29
2.10	Finanční rámec a nástroje podpory v letech 2011 - 2013	30
2.10.1	Dotační tituly EU	30
2.10.2	Dotační tituly MK ČR	32
2.10.3	Finanční podpora a dotační tituly Ústeckého kraje	32
2.10.4	Finanční prostředky obcí s rozšířenou působností	41
3	SWOT ANALÝZA	43
4	VIZE, CÍLE, PRIORITY A FINANČNÍ NÁROKY 2015 - 2020	45
4.1	Vize	45
4.2	Cíle	45
4.3	Priority a opatření	45
4.4	Finanční nároky	47
5	KONCEPCE PAMÁTKOVÉ PÉČE	48
5.1	Úvod	48
5.2	Legislativní rámec	49
5.2.1	Právní normy	49
5.2.2	Předmět ochrany v souladu s právními normami	51
5.3	Strategické dokumenty	52
5.4	Vývojové tendence	52
5.4.1	Od historie k současnosti	52
5.4.2	Reforma veřejné správy a změny ve společnosti	53
5.4.3	Omezující aspekt památkové péče	54
5.4.4	Institute, organizace působící v památkové péči	55
5.5	Památkový fond Ústeckého kraje – struktura a statistický přehled	56
5.5.1	Sakrální objekty	59
5.5.2	Profánní architektura	59
5.5.3	Panská sídla, církevní areály, parky, zahrady	60

5.5.4	Technické památky	60
5.5.5	Pomníky, památníky a památná místa	61
5.5.6	Drobné památky	61
5.5.7	Archeologické dědictví	61
5.5.8	Památkově chráněná území	61
5.5.9	Památky na seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO	62
5.6	Mezikrajové porovnání	63
5.6.1	Národní kulturní památky	63
5.6.2	Kulturní památky	64
5.6.3	Nejohroženější nemovité kulturní památky	65
5.6.4	Výzkum - archeologie	66
6	CESTOVNÍ RUCH A PAMÁTKY	69
6.1	Návštěvnost a památky	69
6.2	Kulturní akce a památky	72
7	FINANČNÍ RÁMEC A NÁSTROJE	74
7.1	Dotační programy MK ČR	74
7.2	Dotační programy ÚK	75
7.2.1	Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje	75
7.2.2	Program na záchranu a obnovu drobných památek a architektury dotvářejících kulturní krajinu Ústeckého kraje	76
7.3	Mezikrajové srovnání výdajů na památkovou péči	77
8	SWOT ANALÝZA	80
9	VIZE, CÍLE, PRIORITY A FINANČNÍ NÁROKY 2015 - 2020	82
9.1	Vize	82
9.2	Cíle	82
9.3	Priority a opatření	82
9.4	Finanční nároky 2014 - 2020	84

1 CHARAKTERISTIKA ÚSTECKÉHO KRAJE A VÝVOJOVÉ TENDENCE

Ústecký kraj leží na severozápadě České republiky. Severní a západní hranice kraje je zároveň i státní hranicí se Spolkovou republikou Německo, a to se spolkovou zemí Svobodný stát Sasko. Na východě sousedí Ústecký kraj s Libereckým krajem, na západě s Karlovarským a z malé části i s krajem Plzeňským a na jihu se Středočeským krajem.

Rozloha kraje je 5.335 km², což představuje 6,8 % rozlohy České republiky. Zemědělská půda zaujímá více než 52 % území kraje, lesy se rozkládají na 30 % a vodní plochy na 2 % území.

Ústecký kraj je oproti dalším krajům rozdílný jak z hlediska přírodních podmínek, tak i z hlediska hospodářské struktury, hustoty osídlení a stavu životního prostředí. Hospodářský význam kraje je historicky dán značným nerostným bohatstvím, zejména rozsáhlými ložisky hnědého uhlí.

V kraji lze vymezit čtyři oblasti, které se od sebe významně odlišují. Je to pánevní oblast s vysoce rozvinutou průmyslovou výrobou, která je soustředěna především v Podkrušnohoří (okresy Chomutov, Most, Teplice a částečně Ústí nad Labem). Z odvětví má významné postavení energetika, těžba uhlí, strojírenství, chemický a sklářský průmysl. Další jsou zemědělské oblasti, a to Litoměřicko a Lounsko, které jsou významné svou produkcí chmele a zeleniny. Zvláště Polabí a Poohří jsou proslulými ovocnářskými oblastmi, nazývanými Zahradou Čech. Skvělou pověst mají i vína pěstovaná na Litoměřicku. V posledních letech se i oblast Mostecka stává známou vinařskou oblastí, kde se vinná réva pěstuje především na pozemcích zrekultivovaných po těžbě hnědého uhlí. Oblast Krušných hor je velmi řídko osídleným horským pásem s omezenými hospodářskými aktivitami. Jde převážně o část česko-saského pohraničí. A nakonec oblast Děčínska, která není ani územím s koncentrací těžkého průmyslu ani oblastí zemědělskou. Jeho jižní část je do jisté míry spjata s Ústím nad Labem. Jeho severní část, Šluknovsko, je svou odlehlostí a obtížnou dostupností z centrální části kraje typickým periferním územím.

Ústecký kraj je rozdělen do sedmi okresů (Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem), které se dále člení na 354 obce nejrůznější velikosti, z toho je 46 obcí se statutem města. Dne 1. ledna 2003 vstoupila do 2. fáze reforma veřejné správy, která stanovila vyhláškou správní obvody obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem, včetně jejich sídel. Od tohoto data vzniklo v Ústeckém kraji 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností: Bílina, Děčín, Chomutov, Kadaň, Litoměřice, Litvínov, Louny, Lovosice, Most, Podbořany, Roudnice nad Labem, Rumburk, Teplice, Ústí nad Labem, Varnsdorf a Žatec a 30 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem.

Průmyslová činnost z minulosti měla a dosud má nepříznivý dopad na kvalitu životního prostředí. Silně rozvinutá povrchová těžba značně poškodila přirozenou tvář krajiny, která se postupně obnovuje jen velmi nákladnou rekultivací. Dobře známy byly problémy s emisní situací v kraji. V posledním desetiletí došlo k výraznému zlepšení životních podmínek, což lze dokumentovat snižujícím se množstvím emisí, ale i přesto je kraj vnímán jako jedna z oblastí s nejpoškozenějším životním prostředím.

Kraj má důležitou dopravní polohu danou vazbou na Evropskou unii. Teplickým a litoměřickým okresem prochází významná mezinárodní silniční trasa E55 spojující sever a jih Evropy, která u Lovosic přechází v dálnici D8 a pokračuje dále na Prahu. Další

významný silniční tah směřuje z Karlovarského kraje podél Krušných hor do severní části Libereckého kraje. Významná je také spojnice ze Spolkové republiky Německo přes Chomutov a Louny do Prahy. Hlavním železničním tahem je mezinárodní trať ze Spolkové republiky Německo přes Ústí nad Labem do Prahy. Řeka Labe je nejdůležitější vodní cestou v České republice a umožňuje lodní přepravu do Hamburku, přístavu v Severním moři.¹

1.1 Demografické ukazatele

Počet obyvatel Ústeckého kraje činil ke konci března 2014 celkem 824 677 osob. Hustota obyvatel (155,8 obyvatel/km²) je vyšší než vykazuje celostátní průměr (131,6 obyvatel/km²) a Ústecký kraj je po hlavním městě Praze, Moravskoslezském a Jihomoravském kraji čtvrtou nejzalidněnější oblastí. Nej hustěji je osídlena podkrušnohorská hnědouhelná pánev, nižší zalidnění se nachází v oblasti Krušných hor a v okresech Louny a Litoměřice, kde se vyskytují především menší venkovská sídla. Největší obcí a zároveň sídlem kraje je město Ústí nad Labem s 94 960 obyvateli. Charakteristickým rysem kraje je relativně mladé obyvatelstvo, průměrný věk je 39 let (ČR 40 let).

Ústecký kraj se na celorepublikovém počtu obcí podílí necelými 6 %. Obyvatelstvo kraje tak tvořilo ke konci roku 2011 téměř 8 % celkového počtu obyvatel České republiky. Hustotou obyvatelstva 155,2 osob na km² převyšuje republikový průměr o 22 osob.

Věková skladba obyvatelstva Ústeckého kraje se od celorepublikové struktury lišila v roce 2011 především vyššími podíly obyvatel ve věku 0-14 let a ve věku 15-64 let. Podíl starší generace ve věku 65 a více let (14,8 %) byl sice naopak výrazně nižší než celorepublikově (16,2 %), ale i v Ústeckém kraji se projevuje stárnutí populace každoročním zvyšováním podílu obyvatel starších 64 let.

Pracovní potenciál Ústeckého kraje byl v roce 2011 tvořen 406,8 tisíci obyvateli. Naprostou většinu ekonomicky neaktivního obyvatelstva tvořili důchodci, jejich podíl se v souvislosti se stárnutím obyvatelstva postupně zvyšuje. V roce 2011 dosáhl v Ústeckém kraji 62 % z ekonomicky neaktivního obyvatelstva. Další významnou skupinu tvořili studující, kteří se na celkovém počtu ekonomicky neaktivních podíleli téměř z 20 %.²

1.2 Sociální a hospodářské ukazatele

Trh práce

Míra nezaměstnanosti v Ústeckém kraji dlouhodobě výrazně překračuje celorepublikovou úroveň. Počet neumístěných uchazečů o zaměstnání, evidovaných u úřadů práce v Ústeckém kraji, se v jednotlivých měsících roku 2011 pohyboval v rozpětí od 55 tisíc do 63 tisíc osob.

Míra registrované nezaměstnanosti v Ústeckém kraji v lednu 2011 překročila hranici 14 %, s příchodem jarních a především letních měsíců se postupně míra registrované

¹ Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad
http://oldweb.nuts2severozapad.cz/region/ustecky_kraj/

² Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, str. 8.

nezaměstnanosti dostala k hranici 12 % a výrazné zvýšení na téměř 13 % přinesl již tradičně závěr roku.³

Mzdy

V roce 2011 překročila průměrná měsíční mzda v Ústeckém kraji hodnotu 22 tisíc korun a v porovnání s průměrem za Českou republiku byla o více než 2 tisíce Kč nižší. V pořadí krajů podle výše průměrné mzdy byl Ústecký kraj v roce 2011 až na 8. místě. Ústecký kraj se řadí mezi kraje s nejnižším meziročním nárůstem průměrné měsíční mzdy.⁴

Školství

Obsazenost jednotlivých stupňů školských zařízení v kraji je dána demografickým vývojem obyvatelstva, týká se to především nižších stupňů (mateřské školy, základní školy i většina typů středních škol), neboť tyto se nacházejí v blízkém okolí bydliště a jsou většinou snadno dostupné. V roce 2011 došlo k mírnému nárůstu počtu žáků na základních školách, na středních školách počty žáků zatím stále trvale klesají.

Počet studujících vysokých škol s bydlištěm v Ústeckém kraji se snižuje a zároveň klesá i počet studentů v kraji studujících. Díky dřívějšímu výraznému nárůstu kapacit vysokých škol v kraji překročil počet absolventů vysokých škol s místem výuky v Ústeckém kraji již druhým rokem 3 tisíce osob

Makroekonomika

Hrubý domácí produkt (HDP) v přepočtu na 1 obyvatele kraje zaznamenal rostoucí tendenci. V porovnání mezi kraji se pozice Ústeckého kraje v posledních dvou letech zlepšila posunutím z jedenácté příčky na osmou.

Na celkové tvorbě hrubého fixního kapitálu České republiky se v roce 2010 Ústecký kraj podílel 9,5 % a mezi kraji byl jeho podíl třetí nejvyšší. V přepočtu tvorby hrubého fixního kapitálu na 1000 obyvatel obsadil kraj s hodnotou 105 339 Kč v roce 2010 v pomyslném žebříčku krajů dokonce 2. nejvyšší příčku.

Věda a výzkum

Investice do vědy a výzkumu patří k důležitým faktorům zvyšování produktivity, zaměstnanosti, zajištění ekonomické konkurenceschopnosti, udržitelného rozvoje a sociální soudržnosti. Celkové výdaje v Ústeckém kraji se v roce 2010 zvýšily na 696 mil. Kč. Na celkovém objemu prostředků na vývoj a výzkum se mzdové náklady v kraji podílely v průměru 44 %, v roce 2010 to bylo 46,7 %. Celkový objem mzdových prostředků se meziročně zvýšil o 10,5 %. Počet zaměstnanců meziročně rovněž vzrostl, a to o 4,5 % na celkových 769 osob, z toho bylo 385 přepočtených pracovních úvazků.⁵

Zemědělství

Výměra obhospodařované zemědělské i orné půdy v Ústeckém kraji se v posledních letech snižuje. Výraznější pokles u orné půdy dokazuje klesající trend podílu obhospodařované orné půdy na celkové výměře zemědělsky obhospodařené půdy, tzv. procento zornění, které se v posledních dvou letech ustálilo na hodnotě 69,7 %.

Lesnictví

Dlouhodobým pozitivním jevem v Ústeckém kraji je postupné rozšiřování lesních porostů. Od roku 2006 se rozloha lesa v kraji zvýšila téměř o 2 700 hektarů a její podíl

³ Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, 15 - 17.

⁴ Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického Ústeckého kraje v roce 2011, 22.

⁵ Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického Ústeckého kraje v roce 2011, 29.

na celkové výměře kraje vzrostl na 30,3 %. Přesto je podíl lesů Ústeckého kraje pod celorepublikovým průměrem. V roce 2011 bylo zalesněno 1 821 ha (s více než 65 % převahou jehličnanů).

Průmysl

Průmysl v Ústeckém kraji byl stejně jako v celé České republice zasažen ekonomickým zpomalením. V roce 2009 poklesly tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (v běžných cenách) ve velkých podnicích sídlících v Ústeckém kraji výrazněji než v ČR. V roce 2010 dochází k oživení, které se projevilo v nárůstu tržeb, rovněž zvýšení produktivity práce v kraji bylo nad celorepublikovou úrovní. Meziroční nárůst zaznamenal ve velkých průmyslových podnicích rovněž počet pracovníků i výše průměrné mzdy, u obou ukazatelů byl růst pomalejší, než ukazoval celorepublikový průměr (-2,6% u pracovníků a -1,5% u mezd). Rekordní úrovně (6.019 tis. Kč) dosáhla v kraji produktivita práce a byla již druhým rokem nejvyšší mezi kraji.

Stavebnictví

Základní stavební výroba (ZSV) v podnicích se sídlem v Ústeckém kraji (s 50 a více zaměstnanci) rostla do roku 2009, v roce 2010 se meziročně snížila o 17,7 % (v ČR o 7,3 %). Tento pokles stavební výroby byl navíc doprovázen poklesem počtu zaměstnanců v kraji o 10,7 % (v ČR o 3,6 %), což se projevilo v relativním zvýšení průměrné mzdy (ÚK +2,3 %, ČR +2,4 %). Produktivita práce ze ZSV v kraji byla v roce 2011 nad celorepublikovým průměrem o 211 tis. Kč (o 11,9 %) a v porovnání s ostatními kraji zaujímala druhou nejvyšší příčku.

Cestovní ruch

V roce 2011 došlo k oživení v cestovní oblasti i v Ústeckém kraji. Meziročně vzrostl počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních kraje o 47,4 tisíc, tj. o 16,4 %, proti nejvyšší dosažené úrovni roku 2006 však byl o 14,1 % (o 55,5 tis.) nižší.

Na celkovém poklesu proti nejúspěšnějšímu roku 2006 se nejvíce podílel výpadek zahraničních hostů (pokles o 27 %, tj. 45,3 tisíc hostů). Výsledky roku 2011 však signalizují zlepšení i v této kategorii, když počet zahraničních hostů vzrostl proti roku 2010 téměř o čtvrtinu. K celkovému nárůstu výrazně přispěl i počet českých hostů, který se zvýšil o 12,1 %, tj. o 23,3 tisíc. Proti roku 2006 je však stále ještě nižší, a to o 4,5 %, tj. o 10,2 tisíc hostů. Podíl Čechů v roce 2011 představoval téměř 64 % všech hostů v ubytovacích zařízeních kraje. Podíl tuzemců dlouhodobě posiloval až do roku 2009. V posledních dvou letech však meziročně částečně klesal.⁶

1.3 Veřejná podpora

Financování aktivit podporujících kulturu a památkovou péči je možné z národních i mezinárodních zdrojů, včetně zdrojů krajských a obecních samospráv.

Mezi vhodné dotační nástroje na mezinárodní úrovni patří prostředky ze Strukturálních fondů EU a prostředky Finančních mechanismů EHP/Norsko. Národní programy, týkající se přímo kultury a památek, jsou vyhlašovány Ministerstvem kultury ČR. Některé dotační tituly vhodné pro financování části kulturního dědictví je možno využívat také v rámci programů jiných ministerstev, např. Ministerstva pro místní rozvoj.

⁶ Krajská správa ČSÚ v Ústí nad Labem: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického Ústeckého kraje v roce 2011, str. 41.

Ačkoliv kultura a památková péče jako obecný pojem nepatří mezi neziskové oblasti, jsou v rámci nástrojů podpory a statistiky sledovány. Veřejnou podporou se rozumí každá podpora poskytnutá v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků či jiných veřejných prostředků, která narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňuje určité podniky nebo určitá odvětví výroby a pokud ovlivňuje obchod mezi členskými státy. Intenzita veřejné podpory určuje maximální míru veřejné podpory (procento z vhodných investičních nákladů), která může být investorovi poskytnuta v daném regionu soudržnosti NUTS II.

Jelikož se v řešené oblasti pohybují subjekty působící na trhu, je problematika dotační politiky řešena prostřednictvím blokové výjimky či na základě rozhodnutí Evropské komise. Nejčastěji je u dotačních programů sledována podpora de minimis, která nemá dopad na hospodářskou soutěž, ani neovlivňuje obchod mezi členskými státy Evropské unie (vzhledem ke své limitované výši).

2 KONCEPCE KULTURY

2.1 Úvod

Kultura představuje významný a nezastupitelný prvek jak v životě každého jedince, tak v životě celé společnosti. Je to faktor, který přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální, ale také morální úrovně každého občana. V tomto smyslu plní především výchovně vzdělávací a sociální funkci.

Přispívá k sebeuvědomění a pocitu sounáležitosti občanů se společenstvím, tradicemi a regionem, ve kterém žijí. Tato funkce má rovněž značný motivační a výchovný efekt a současně je nástrojem prevence sociálně patologického chování mládeže, a to především ve vyloučených lokalitách. Účast na kulturních aktivitách pomáhá vytvářet smysluplnou náplň volného času a seberealizaci.

Všechny tyto funkce nabývají v Ústeckém kraji na významu. Na jedné straně se jedná o region s bohatým kulturním dědictvím, s množstvím hodnotných kulturních památek. Na straně druhé je Ústecký kraj regionem s nízkou vzdělanostní úrovní obyvatel, vysokou nezaměstnaností, vysokým počtem vyloučených lokalit, nízkou úrovní ztotožnění se obyvatel se svým regionem a nízkou úrovní tradic a tradiční výroby. Rozvoj kultury a působení kultury a kulturního prostředí je dlouhodobým procesem, jehož výsledky se neprojeví okamžitě. Proto je nutné nabízet občanům jako protipól ke konzumní společnosti kvalitní kulturní akce, pomáhat jim ztotožnit se se svou obcí, tradicemi regionu. Neustále jim nabízet možnost vstřebávat kulturní hodnoty, sebevzdělávat se a aktivně se spolupodílet na vytváření nových kulturních hodnot. Na kulturním poli je třeba využít všech podnětů. Ať už se jedná o kulturní tradice národnostních menšin, krajanských obcí nebo o spolupráci se sousedním Německem, včetně využívání německého kulturního dědictví. V těchto souvislostech kultura značně přispívá k udržitelnému rozvoji kraje a pozitivně ovlivňuje kvalitu života obyvatel v jednotlivých regionech.

Povinnost vytvářet podmínky pro rozvoj kultury a památkové péče, která představuje specifickou formu ochrany hmotného kulturního dědictví, je přímo zakotvena v zákoně o krajích (zákon č. 129/2000 Sb.). Avšak možnost ovlivňovat kulturní dění v kraji je omezená. Kraj může zasahovat pouze do programové skladby a činnosti zřizovaných organizací. Převážná většina kulturních akcí nadále zůstává v kompetenci měst a obcí, které mají povinnost zajistit kulturní život mikroregionu. Proto je zde velmi žádoucí spolupráce a koordinace aktivit jednotlivých měst, obcí, kulturních institucí a dalších aktérů na poli kultury tak, aby dosah pořádaných akcí byl co možná nejširší.

Předkládaný dokument navazuje na Strategii rozvoje kultury a památkové péče v Ústeckém kraji pro roky 2004 – 2008. Vychází z rozvojových dokumentů jak státní, tak regionální úrovně, a to především z Aktualizace Státní kulturní politiky na léta 2013 - 2014 s výhledem na roky 2015 – 2020, která shrnuje plnění úkolů z Akčního plánu a současně se zabývá dalšími aktivitami směřujícími k rozvoji kultury v ČR, včetně jejího financování a z Programu rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013, priority č. 5 Cestovní ruch a kultura.

V úvodu dokumentu naleznete základní legislativu spojenou s problematikou kultury a rozvojové dokumenty, ze kterých koncepce vychází. Dále je zpracována analýza

současného stavu kultury v Ústeckém kraji včetně finančního rámce a nástrojů podpory. Pro analýzu jsou použita dostupná data z let 2011 – 2013. Z těchto dat pak vychází SWOT analýza a stanovení vizí, cílů, priorit a opatření včetně finančních požadavků pro roky 2014 – 2020.

V úvodu analýzy jsou shrnuty informace o platné legislativě vážící se k oblasti kultury a informace o základních strategických dokumentech. Dále je zpracována samotná analýza současného stavu kultury v Ústeckém kraji, včetně finančního rámce a nástrojů podpory. Pro analýzu jsou použita dostupná data z let 2011 – 2013.

2.2 Legislativní rámec

Kultura jako taková nemá samostatný zákon, kterým by byla řešena. Potřeby kultury se prolínají do řady legislativních nástrojů a opatření, která často zasahují i do dalších oblastí.

Základní legislativní předpisy v oblasti kultury a památkové péče na úrovni krajské samosprávy:

- Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů
 - Zákon č. 257/1991 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)
 - Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů
 - Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
 - Zákon 273/1993 Sb. o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů
 - Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích
 - Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)
 - Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
 - Zákon č. 71/1994 Sb. o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty
 - Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků
 - Zákon č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství
- K výše citovaným zákonům jsou příslušné vyhlášky a metodické pokyny.

2.3 Strategické dokumenty

Na mezinárodní úrovni jsou to především dokumenty Evropské unie. Činnost EU v oblasti kultury doplňuje kulturní politiku členských států v různých oblastech. Patří k nim například ochrana evropského kulturního dědictví, spolupráce kulturních institucí různých zemí nebo volnost pohybu umělců a sbírek.

Jedná se především o následující dokumenty:

- LISABONSKÁ SMLOUVA, která posiluje význam kultury
- ZELENÁ KNIHA – Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví,
- EVROPSKÝ PROGRAM PRO KULTURU V GLOBALIZOVANÉM SVĚTĚ - sdělení, které vyjadřuje nové strategické cíle pro činnost EU v oblasti kultury
- Studie DOPAD KULTURY NA KREATIVITU, EKONOMIKA KULTURY V EVROPĚ

- BÍLA KNIHA O MEZINÁRODNÍM DIALOGU
- Návrh závěrů Rady o přínosu kultury k provádění strategie EVROPA 2020
- Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č.1194/2011/EU ze dne 16. listopadu 2011, kterým se zavádí opatření Evropské unie pro označení "Evropské dědictví"⁷
Základním strategickým dokumentem **na národní úrovni** je **Státní kulturní politika na léta 2009-2014**, kterou v březnu 2009 vydalo Ministerstvo kultury a kterou schválila vláda v listopadu 2008 usnesením č. 1452. Více na www.mkcr.cz.
V roce 2013 byla dále zpracována **Aktualizace Státní kulturní politiky na léta 2013 - 2014** s výhledem na roky 2015 - 2020, která shrnuje plnění úkolů z Akčního plánu a současně se zabývá dalšími aktivitami směřujícími k rozvoji kultury v ČR, včetně jejího financování.

Dalšími dokumenty na národní úrovni:

- **Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2010-2014.**
- **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2011 - 2015**
- **Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2011 až 2015⁸**

Na regionální úrovni je strategie v souladu s následujícími dokumenty:

- **Program rozvoje Ústeckého kraje 2014 - 2020⁹**
- **Aktualizace strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje¹⁰** - Prioritní osa I: Efektivní ekonomika a zaměstnanost.
- **Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje 2010 - 2015¹¹** - Opatření 2.3 - Koncentrace marketingových aktivit, Opatření 2.5 - Síťování nabídky produktů, Opatření 3.3 - Rozšíření nabídky regionálních turistických produktů, Opatření 3.7 - Zapojení kulturních a industriálních památek do turistické nabídky

Dále existují strategické dokumenty **na úrovni obecních samospráv**, které se kultury dotýkají okrajově v rámci jiných oborů, zvláště v souvislosti s cestovním ruchem.

2.4 Působnost institucí v oblasti kultury

Kultura je významným faktorem života občanské společnosti, který podstatnou měrou napomáhá její integraci jako celku. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací, socializační, enkulturační (osvojení si kultury), významné kreativní a hodnototvorné funkce. Kultura je prostředkem přenosu informací mezi generacemi a utváří základní identitu jedince. Propojuje Českou republiku s vnějším světem, zároveň ji však z něj i vyděluje; charakterizuje ji v porovnání s ostatními státy.

Kultura však má nejen integrační, edukační a reprezentační funkci, ale je i významným hospodářským odvětvím. Spotřebovává sice prostředky ze státního rozpočtu a z rozpočtů komunálních, avšak podílí se též na jejich vytváření přímo prostřednictvím daňových výnosů odvětví tzv. kulturního průmyslu, a nepřímo tím, že vytváří podmínky pro vznik příjmů státního i komunálních rozpočtů např. daňovými výnosy tzv.

⁷ Seznam dokumentů a jejich plné znění je k dispozici na <http://www.mkcr.cz/evropska-unie/default.htm>

⁸ www.mkcr.cz

⁹ www.kr-ustecky.cz

¹⁰ www.kr-ustecky.cz

¹¹ www.kr-ustecky.cz

kulturního turismu, jehož významným zdrojem je naše kulturní dědictví. Součástí aktivní ekonomické funkce kultury je i to, že vytváří pracovní místa a vytváří hodnoty, které jsou přínosem pro další občany. Kultura je tak významným faktorem rozvoje lidského potenciálu.

Kultura plní důležitou sociální funkci. V kultuře je klíč k pochopení sociálního světa. Přispívá k sebeuvědomění občanů jako svobodných jedinců i k pocitu sounáležitosti občanů se společenstvím, v němž žijí, s obcí, regionem i státem. Tato role kultury má značný motivační efekt. Účast na kultuře vytváří smysluplnou náplň volného času a je tak mj. důležitým nástrojem prevence před toxikomanií, gamblerstvím, kriminalitou a dalšími sociálně patologickými jevy, jimiž je ohrožena zejména mládež. Je tudíž potřebné věnovat větší pozornost kvalitě a dostupnosti veřejných služeb kultury.

Obecně přispívá také k lepšímu vzájemnému porozumění mezi občany různého etnického původu a je nezanedbatelným prostředkem boje proti xenofobii a rasismu.

Účast na kulturním životě pomáhá osobám se zdravotním postižením začlenit se do pospolitosti zdravých občanů a překonat tak v jisté míře jejich postižení. Podobně může tato aktivita pomoci i obětem násilí. Kultura, resp. podílení se na ní, má tedy i terapeutickou (léčebnou) funkci související bezprostředně s jejími kreativními (tvořivými) efekty.¹²

2.4.1 Působnost státu

Ministerstvo kultury České republiky je ústředním orgánem státní správy, do jehož kompetence spadá umění, kulturně výchovná činnost, kulturní památky, věci církví a náboženských společností, věci tisku, včetně vydávání neperiodického tisku a jiných informačních prostředků, rozhlasové a televizní vysílání, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, dále pak provádění autorského zákona a výroba a obchod v oblasti kultury. Ministerstvo kultury plní v okruhu své působnosti úkoly stanovené v zákonech a v jiných obecně závazných právních předpisech a úkoly vyplývající z členství České republiky v Evropské unii a v ostatních integračních seskupeních a mezinárodních organizacích, pokud jsou pro Českou republiku závazné.

Ministerstvo kultury kromě výše uvedené činnosti podporuje umění, kulturní aktivity a péči o kulturní dědictví poskytováním dotací a příspěvků z kapitoly 334 státního rozpočtu a zřizuje státní příspěvkové organizace.

Ministerstvo kultury zřizuje v Ústeckém kraji následující organizace:

- Památník Terezín
- Uměleckoprůmyslové muzeum – pobočka Klášterec nad Ohří

2.4.2 Kraje

Kraje pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Podporují rozvoj kultury ze svých rozpočtů a plní úkoly vyplývající ze zvláštních předpisů. Zřizují krajské příspěvkové organizace, jako jsou knihovny, muzea, galerie, v některých případech profesionální divadla a hudební tělesa, hvězdárny a planetária, ústavy archeologické památkové péče a další kulturní zařízení. Kraje spoluvytváří finanční, koncepční a legislativní předpoklady pro rozvoj kultury v kraji a reagují na aktuální potřeby v souladu s koncepcemi vlády ČR a doporučením orgánů státní správy, zvláště Ministerstva kultury ČR.

¹² Podkladová studie ke státní kulturní politice na léta 2009-2014, str. 4.

Velká pozornost je věnována rozvoji aktivit volného času s důrazem na stimulaci rozvoje mezinárodní kulturní spolupráce. Nezastupitelnou roli zde představuje spolková a zájmová činnost obyvatel. Ta je v rámci krajů pravidelně podporována zejména grantovými a dotačními programy nebo přímou podporou významných kulturních a společenských akcí. Zvláštní pozornost je věnována podpoře regionálních postupových a národních přehlídek v oblasti neprofesionálního umění.

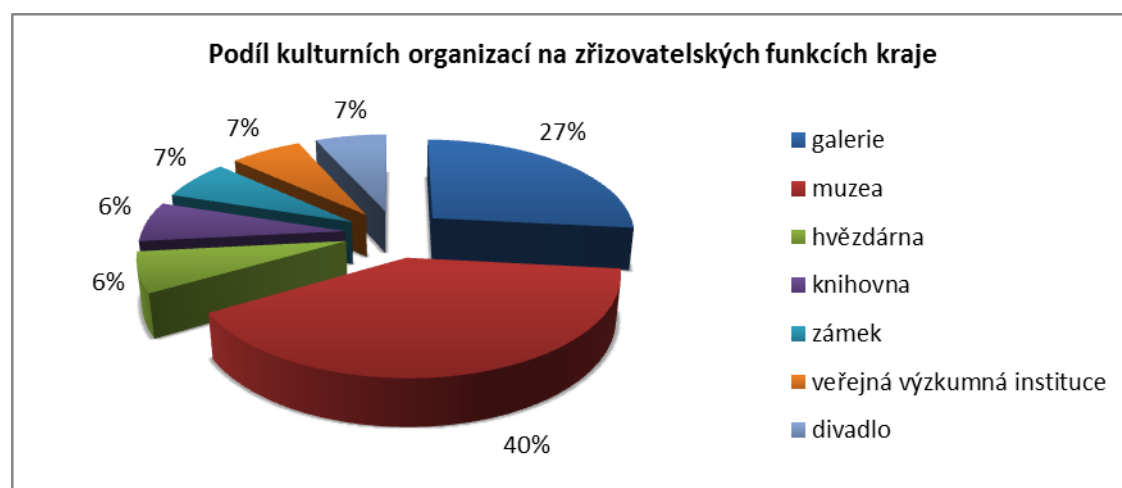
V zájmu krajů je podpora lidových tradic, která je významná jak pro identifikaci obyvatel s územím, tak pro zvýšení atraktivity z hlediska cestovního ruchu.

Významným způsobem se na kulturních a vzdělávacích aktivitách podílejí knihovny. Jejich zřizovatelem jsou orgány státní správy, obce, města, občanská sdružení, soukromé fyzické i právnické osoby.

Důležitým partnerem zejména v oblasti propagace kulturních akcí a aktivit v kraji jsou kulturní centra a informační střediska.¹³

Organizace zřizované Ústeckým krajem

Ústecký kraj byl k 31. 12. 2013 zřizovatelem 13 příspěvkových organizací a jedné veřejné výzkumné instituce, má rovněž 50% vlastnický podíl v Severočeském divadle s.r.o.

Děčín

Oblastní muzeum v Děčíně

První pokusy o založení muzea v Děčíně se datují od roku 1892. Na jeho zrodu se podílel od roku 1910 Spolek přátel starého Děčína. Od roku 1929 byly sbírky provizorně umístěny na děčínském zámku. V roce 1940 se vrátily na původní místo do dnešní Hudečkovy ulice.

Přerušená historie muzea se začíná psát znovu až po osvobození, v roce 1945, kdy byly sloučeny sbírky Městského muzea v Děčíně a Městského muzea v Podmoklech. V letech 1949 – 1953 byly muzejní sbírky nově uspořádány a podrobně revidovány. V roce 1953 je tomuto kulturnímu stánku přidělen reprezentativní prostor bývalého loveckého záměčku Thun-Hohensteinů. V témže roce vznikl vlastivědný Spolek přátel muzea v Děčíně, jenž se v mnohém podílel na odborné činnosti muzea. Od roku 1962 se

¹³ Podkladová studie ke státní kulturní politice na léta 2009-2014, str. 5 - 6.

muzeum stalo okresním. V následujících letech byl sbírkový fond významně rozšířen o sbírky ze zrušených muzeí v České Kamenici, v Benešově nad Ploučnicí a ve Šluknově. Sbírkový muzea jsou koncipovány vlastivědně. Zajímavostí je pak expozice Vývoj lodní dopravy na Labi, otevřená v roce 1969. V témže roce byla muzeu, jako jedinému na našem území, udělena specializace v oblasti historie lodní dopravy po celém toku Labe.¹⁴ V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů bylo v roce 2003 převedeno muzeum na Ústecký kraj.

V roce 2013 mělo muzeum 24,75 přepočtených pracovních úvazků.

pobočka muzeum Rumburk

Z podnětu členů spolku Humboldt a na základě rozhodnutí městského zastupitelstva bylo 15. května 1902 založeno Městské vlastivědné muzeum v Rumburku. O sbírky umístěné v budově tehdejší odborné tkalcovské školy se starali dobrovolníci z řad místních učitelů. Cílem tohoto programu bylo shromažďování a vystavování předmětů souvisejících s historií regionu, s místní přírodovědou a uměním. V roce 1922 byla muzejní expozice přestěhována do 2. poschodí budovy.

Ihned po válce byly sbírky městského muzea zajištěny. Rozhodnutím místní správní komise získalo muzeum prostory v prvním patře bývalé továrny J. Förstera ve Vraní ulici číslo 10. Do Rumburku byly převezeny také sbírky zrušeného městského muzea v Krásné Lípě. Poválečná expozice muzea byla slavnostně otevřena 4. července 1949. V roce 1951 získalo muzeum statut Okresního vlastivědného muzea. Tehdy byly také získány knihovny zrušených klášterů – kapucínského z Rumburku, redemptoristů z Filipova a oblátů z Varnsdorfu.

K velké reinstalaci sbírek došlo na konci 60. let. Od roku 1977 existuje muzeum jako pobočka Okresního muzea v Děčíně (dnes Oblastního muzea v Děčíně).¹⁵

pobočka muzeum Varnsdorf

Muzeum ve Varnsdorfu bylo založeno na začátku 20. století. Ve varnsdorfském adresáři je v letech 1909 – 1914 uvedeno na adrese měšťanské školy a od roku 1917 na adrese reálky. V roce 1940 získalo své nynější sídlo v domě v Poštovní ulici s č. p. 415, který byl postaven již v roce 1834.

Po druhé světové válce mělo muzeum statut městského muzea, a to až do roku 1976, kdy se stalo pobočkou Okresního muzea v Děčíně (dnes Oblastního muzea v Děčíně).¹⁶

Chomutov

Oblastní muzeum v Chomutově

První zmínka o chomutovském muzeu se datuje k roku 1851. Městské muzeum bylo poprvé otevřeno veřejnosti 8. září 1923. Největším počinem tohoto období bylo vydání chomutovské vlastivědy a uspořádání výstavy gotického umění severozápadních Čech v roce 1928.

Po roce 1946 byly do muzejních fondů začleňovány postupně předměty ze zrušených muzeí Chomutovska. Zásadním příspěvkem byl převod sbírkových předmětů ze zrušeného Městského muzea v Kadani v roce 1975 a následný převod gotických plastik z chátrajícího františkánského klášterního kostela v Kadani v letech 1982 – 1984.

¹⁴ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 20.

¹⁵ www.rumburk.cz

¹⁶ muzeum.varnsdorf.cz

Muzejní budova byla součástí jezuitské koleje, založené v roce 1592 Jiřím Popelem z Lobkovic. V budově sídlí ředitelství muzea, jsou zde výstavní sály, knihovna, studovna a technické provozy. Mezi výjimečné expozice patří soubor krušnohorského lidového umění, jejíž hlavní část je umístěna v nově vybudovaném muzeu Manufaktur der Träume v saském městě Annaberg-Buchholz.¹⁷

V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů bylo v roce 2003 převedeno muzeum na Ústecký kraj.

V roce 2013 mělo muzeum 17,25 přepočtených pracovních úvazků.

Litoměřice

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích

Galerie patří již od svého vzniku v roce 1956 k předním sbírkovým institucím v rámci celé České republiky. Pro veřejnost byla první stálá expozice otevřena v roce 1958. Hlavní budova galerie se nachází v původně renesančním starobylém měšťanském domě, později barokně přestavěném. Budova sestává ze čtyř patrových křídel kolem malého vnitřního nádvoří. Od roku 1992 spravuje galerie i odsvěcený jezuitský kostel Zvěstování panně Marii. Tento kostel je sezónně využíván pro krátkodobé výstavy, koncerty a další akce pro veřejnost. V zadním traktu budovy čp. 24 na Mírovém náměstí se nachází ojedinělá sbírka naivního umění Čech a Moravy.

Galerie prezentuje své sbírky prostřednictvím stálé expozice Českého výtvarného umění z období 13. a 19. století, dále pak prostřednictvím krátkodobých výstav. Výjimečným exponátem je zde dílo Mistra litoměřického oltáře. Sběrka 19. století představuje zejména téma krajiny.¹⁸

V rámci standardní základní vybavenosti krajů kulturními institucemi byla v první fázi galerie převedena z působnosti státu na Ústecký kraj. V souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů přešla funkce zřizovatele galerie v roce 2001 na Ústecký kraj.

V roce 2013 měla galerie 23,70 přepočtených pracovních úvazků.

Oblastní muzeum v Litoměřicích

První litoměřické muzeum bylo založeno již v roce 1874 při místním průmyslovém spolku, jehož sbírky v roce 1910 převzalo muzeum městské. K nim přibyly v roce 1940 sbírky litoměřického diecézního muzea. Současný sbírkový fond tvoří ještě sbírky ze zaniklých muzeí v Úštěku, Lovosic, Třebenic, Libochovic, Roudnice nad Labem a Budyně nad Ohří.

Expozice muzea je umístěna v budově Staré radnice přímo na litoměřickém náměstí. Původní objekt radnice vznikl koncem 14. století a jeho renesanční podoba pochází z doby po požáru města z let 1537 – 39.

Expozice muzea je rozdělena do dvou částí, z nichž první představuje dobu nejstarší po 17. století. Druhá část expozice se pak věnuje době od konce třicetileté války do roku 1945.¹⁹

¹⁷ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 12.

¹⁸ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 26.

¹⁹ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 28.

V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů bylo v roce 2003 převedeno muzeum na Ústecký kraj.

V roce 2013 mělo muzeum 10,70 přepočtených pracovních úvazků.

Louny

Galerie Benedikta Rejta v Lounech

Galerie Benedikta Rejta v Lounech vznikla v roce 1965 osamostatněním oddělení umění Okresního muzea v Lounech a založením regionální galerie.

Galerie svým jménem odkazuje k významnému pozdně gotickému architektovi Benediktu Rejtovi, který zemřel v roce 1543 v Lounech a je autorem přestavby zdejšího kostela sv. Mikuláše.

Založením galerie začala vznikat nejobsáhlejší sbírka geometrického a konstruktivistického umění v Čechách. Od počátku se výstavní i akviziční činnost galerie orientovala na české a světové umění druhé poloviny dvacátého století se zaměřením na konstruktivisticko-geometrickou linii českého umění.²⁰

V rámci standardní základní vybavenosti krajů kulturními institucemi byla v první fázi galerie převedena z působnosti státu na Ústecký kraj. V souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů přešla funkce zřizovatele galerie v roce 2001 na Ústecký kraj.

V roce 2013 měla galerie 15 přepočtených pracovních úvazků.

Oblastní muzeum v Lounech

Již od roku 1868 nalézáme první zmínky o muzeu při nové škole v Lounech s převážně přírodovědnými sbírkami, kdy byl školní kabinet otevřen širší veřejnosti. Vlastní městské muzeum bylo založeno roku 1889. Své místo našlo v zadním traktu nově zbudované radnice, na jejímž nádvoří bylo zřízeno také lapidárium. Během okupace se muzejní sbírky dostaly do synagogy a teprve v padesátých letech muzeum získalo vlastní budovu v Pivovarské ulici. V té době se od muzea oddělil archiv. V roce 1966 se osamostatnilo další oddělení muzea a vznikla tak Galerie Benedikta Rejta. Po rozsáhlé rekonstrukci muzejních budov našla v domě Sokolů z Mor místo historická expozice a v sousedním domě přes uličku, v č.p. 189, expozice přírodovědná. Historická budova bývalé lékárny U bílého jednorozce slouží jako správní sídlo muzea s hlavními depozitáři. Během posledních dvou desetiletí se muzeum významně rozšířilo převzetím Archeologického skanzenu Březno u Loun a zámku Nový hrad v Jimlíně.²¹

V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů bylo v roce 2003 převedeno muzeum na Ústecký kraj.

V roce 2013 mělo muzeum 21 přepočtených pracovních úvazků.

Jimlín

Zámek Nový Hrad

První zmínka pochází ze 14. Století, kdy rytíř Závaš z Jimlína nechal nad obcí Jimlín postavit novou, kamennou tvrz palácového typu. Po smrti posledního z jimlínského rodu

²⁰ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 8.

²¹ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 9.

v roce 1453 se dědictví ujal Albrecht Bezdrůžický z Kolovrat, který se svolením krále Jiřího z Poděbrad, ze dne 2. května 1465, začal s přestavbou tvrze na honosný hrad.

Hrad byl do roku 1947 ve vlastnictví řady šlechtických rodů. Posledním majitelem byl Josef kníže ze Schwarzenbergu, který zbláčené panství koupil 31. března 1767.

Po vyvlastnění v roce 1947 na základě zákona Lex Schwarzenberg zde sídlilo zemědělské družstvo. Tehdy zmizelo i veškeré zbývající vybavení a byla devastována zámecká kaple a reprezentační prostory. Patříčné pozornosti se Nový Hrad dočkal až po roce 1994, kdy přešel pod správu Okresního úřadu v Lounech.²²

V roce 2012 vznikla z detašovaného pracoviště Oblastního muzea v Lounech nová příspěvková organizace, Zámek Nový Hrad v obci Jimlín.

V roce 2013 měl zámek 6 přepočtených pracovních úvazků.

Most

Galerie výtvarného umění v Mostě

Galerie byla zřízena v druhé polovině šedesátých let tehdejším Místním národním výborem v Mostě, počátkem let osmdesátých byla zřizována ONV a letech devadesátých byla delimitována pod Ministerstvo kultury ČR. Od roku 1995 působí v nově zrekonstruovaném suterénním prostoru děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě. Velkolepé prostory podzemí děkanského kostela umožňují koncipovat rozsáhlé monografické výstavy jednotlivých vybraných umělců i souborné výstavy výtvarných skupin a seskupení.

Galerie vzhledem k charakteru místa a výstavních prostor nemá svou stálou expozici.²³

V rámci standardní základní vybavenosti krajů kulturními institucemi byla v první fázi galerie převedena z působnosti státu na Ústecký kraj. V souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů přešla funkce zřizovatele galerie v roce 2001 na Ústecký kraj.

V roce 2013 měla galerie 6 přepočtených pracovních úvazků.

Oblastní muzeum v Mostě

Historicky nejstarším městským muzeem v Mostě bylo Stadtmuseum Brůx z roku 1888. Věnovalo se zejména historii města, vlastivědě a folklóru německého etnika v politickém okrese Most. Svoji činnost rozvíjelo v budově bývalého piaristického gymnázia v historickém jádru starého města.

Současné muzeum vzniklo jako Okresní muzeum v Mostě, které v sobě sdružovalo sbírky prvorepublikového Podkrušnohorského muzea v Mostě, Vlastivědného muzea v Hoře Svaté Kateřiny a Městského muzea v Horním Litvínově, které bylo v polovině 60. let přemístěno do adaptované budovy litvínovského zámku, kde působilo do roku 2005. Původní budova muzea neunikla likvidaci starého města a po opakovaném stěhování v letech 1978 a 1982 se konečným sídlem muzea stala historická budova bývalého německého gymnázia na úpatí Hněvína.

V současné době je v Mostě prezentováno několik expozic přírodovědného a společenskovedního charakteru. Patří mezi ně Mineralogie Krušnohoří, Geologická

²² <http://jimlin.kr-ustecky.cz>

²³ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 13.

minulost Mostecka, Přírodou severozápadních Čech, Historický nábytek ve sbírkách muzea a biografická expozice Baronka Ulrike von Levetzow.²⁴

V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů bylo v roce 2003 převedeno muzeum na Ústecký kraj.

V roce 2013 mělo muzeum 27 přepočtených pracovních úvazků.

Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech

Centrální archeologické pracoviště v severozápadních Čechách existuje již přes 100 let. Od počátku své oficiální existence, tedy od roku 1898, plnilo tento úkol teplické muzeum. S příchodem říšských Němců poprvé v historii vzniká centrální archeologická instituce s jasně deklarovanými pravomocemi – Amt für Vorgeschichte se sídlem nejprve v Liberci, a poté v Teplicích. Amt für Vorgeschichte vybudoval řádnou síť okresních konzervátorů pro archeologii, která fungovala v některých výjimkách i po opětovném včlenění Sudet do Československé republiky.

Po delší pauze v prvních poválečných letech, ihned po vzniku Československé akademie věd a především Státního archeologického ústavu do ní v roce 1953, je založena Expozitura Most, původně sídlící v Teplicích. Hlavním úkolem tohoto pracoviště byly záchranné a předstihové výzkumy v oblastech zasažených těžbou hnědého uhlí a jinou velkoplošnou činností.

V polovině šedesátých let dochází k prvním výzkumům velkého rozměru. V současné době zajišťuje Ústav široké spektrum archeologických prací po celém území Ústeckého kraje.

V rámci standardní základní vybavenosti krajů kulturními institucemi byl v první fázi ústav převeden z působnosti státu na Ústecký kraj. V souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů přešla funkce zřizovatele ústavu v roce 2001 na Ústecký kraj. V roce 2007 byl ústav transformován na veřejnou výzkumnou instituci.

V roce 2013 měl ústav 26 přepočtených pracovních úvazků.

Roudnice nad Labem

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem

Historie galerie se odvíjí od zakladatelského počínu významného sběratele a mecenáše Augusta Švagrovského, který v roce 1910 daroval na 250 uměleckých děl s tím, že v Roudnici vznikne moderní galerie výtvarného umění. Srdcem sbírky se stala unikátní kolekce 60 obrazů Antonína Slavíčka. Jádrem sbírky spočívá ve vynikající kolekci krajinomalby z přelomu 19. a 20. století. Dnešní sbírka obsahuje přes 3000 obrazů, kreseb, grafik a soch z období od 17. století, především ale z 19., 20. a 21. století.

Galerie se zajímá rovněž o tvorbu místních umělců. Mezi nimi v první řadě o slavného roudnického rodáka malíře Otakara Nejedlého.²⁵

V rámci standardní základní vybavenosti krajů kulturními institucemi byla v první fázi galerie převedena z působnosti státu na Ústecký kraj. V souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů přešla funkce zřizovatele galerie v roce 2001 na Ústecký kraj.

²⁴ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 14.

²⁵ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 32.

V roce 2013 měla galerie 10 přepočtených pracovních úvazků.

Teplice

Regionální muzeum v Teplicích

Muzeum sídlí v budově nově zrekonstruovaného zámku, který se nachází v nejstarší čtvrti lázeňského města Teplice, na místě, kde ve 2. polovině 12. století založila královna Judita klášter benediktinek. Uvnitř zámeckých budov jsou dochovány původní zámecké interiéry.

Činnost muzea zajišťuje pět odborných oddělení. Přírodovědné oddělení dokumentuje přírodní poměry v severozápadních Čechách a jejich změny v důsledku civilizačních procesů. Archeologické oddělení se zaměřuje na vývoj pravěkého a středověkého osídlení regionu a provádí záchranné výzkumy vyvolané stavebními a důlními zásahy do terénu. Historické oddělení mimo jiné spravuje historické, etnografické, numismatické, umělecko-historické a fotografické sbírky. Knihovna buduje fondy odborné a regionální literatury, spravuje sbírky starých a vzácných tisků a tři historické celky: knihovnu Clary-Aldringenů, knihovnu kláštera v Oseku a fond Goethe-Schiller. Oddělení muzejních služeb zajišťuje konzervaci a restaurování sbírek, fotografickou dokumentaci, přípravu expozic, výstav a vydávání publikací, práci s veřejností a propagaci. Archeologické oddělení a konzervátorské dílny jsou umístěny ve specializované muzejní budově v tzv. detašovaném pracovišti muzea v obci Sobědruhy u Teplic.

Součástí prohlídkových okruhů je unikátní expozice Po stopách zaniklého kláštera v Teplicích, která je situována v přízemí tzv. románského křídla teplického zámku.²⁶

V rámci standardní základní vybavenosti krajů kulturními institucemi bylo v první fázi muzeum převedeno z působnosti státu na Ústecký kraj. V souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů přešla funkce zřizovatele muzea v roce 2001 na Ústecký kraj.

V roce 2013 mělo muzeum 60 přepočtených pracovních úvazků.

Severočeská hvězdárna a planetárium v Teplicích

Hlavním úkolem hvězdárny a planetária v Teplicích je popularizovat poznatky z astronomie a příbuzných vědních oborů mezi nejširší veřejnost. Důležitou složkou činnosti je spolupráce se školami a pořádání přednášek pro školy.

Nejde o hvězdárnu pověřenou astronomickým výzkumem. Umožňuje však především laické veřejnosti přímé pozorování vesmírných těles a objektů. Na teplické hvězdárně se provádí pozorování zákrytů hvězd Měsícem a pozorování zákrytů hvězd planetkami. Hvězdárna také pořádá vzdělávací programy pro širokou věkovou škálu návštěvníků.

Pozorovacími stanovišti teplické hvězdárny jsou její dvě kopule, které umožňují ochranu přístrojů před nepříznivým počasím. Obě kopule mají průměr 5 metrů, jsou otočné a mají rozevíratelné štěrby, takže lze pozorovat libovolné místo oblohy. V každé kopuli je přenosný dalekohled Somet-binar 25x100 se stativem. Pozorovat je možné jak denní, tak i noční oblohu.

²⁶ Muzea a galerie, Průvodce po Ústeckém kraji, Krajský úřad Ústeckého kraje, s. 16.

Planetárium zobrazuje hvězdy severní a jižní oblohy, ale i Slunce, Měsíc a planety sluneční soustavy viditelné pouhým okem. Pomocí soustavy diaprojektorů a řídicího systému lze sledovat diafonní pořady. K dispozici je také dataprojektor, umožňující promítání filmů, nebo počítačovou projekci.²⁷

V souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů byly v roce 2003 hvězdárna a planetárium převedeny muzeem na Ústecký kraj.

V roce 2013 měly hvězdárna a planetárium 7,40 přepočtených pracovních úvazků.

Ústí nad Labem

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem

Knihovnictví v Ústí nad Labem má dlouholetou tradici. Ve prospěch české spolkové knihovny uspořádala Česká vzdělávací beseda silvestrovskou zábavu již v roce 1875. Od roku 1879 se tato knihovna začala řídit knihovním řádem. V roce 1900 byl zakoupen dům v Revoluční ulici č.p. 78. V roce 1920 se stala dělnickou knihovnou, která působila až do roku 1930.

V roce 1896 byla ústecké veřejnosti zpřístupněna stosvazková knihovna Svazu Němců severozápadních Čech, která byla v roce 1899 převedena do správy města jako Lidová knihovna a čítárna města Ústí nad Labem.

Od roku 1912 do roku 1945 sídlila knihovna (od roku 1922 pod názvem Městská knihovna) v moderní budově na Lidickém náměstí, která však byla během amerických náletů na Ústí nad Labem v dubnu 1945 pobořena.

Knihovna byla opět otevřena pro veřejnost 16. listopadu 1945. V roce 1946 byly pro knihovnu nalezeny vhodnější prostory v bývalé Foustkově kavárně v Revoluční ulici č.p. 41. V listopadu 1948 byla knihovně přidělena budova ve Velké Hradební č. p. 49. V roce 1958 přešla knihovna pod správu města a stala se z ní Městská knihovna Maxima Gorkého. V roce 1962 se z Městské knihovny Maxima Gorkého stává Knihovna Maxima Gorkého a od roku 1964 je to Krajská knihovna Maxima Gorkého, od 1. dubna 1979 Státní vědecká knihovna Maxima Gorkého, od září 1990 Státní vědecká knihovna v Ústí nad Labem, od září 2001 Severočeská vědecká knihovna.

Od roku 1991 zřizovalo knihovnu Ministerstvo kultury ČR. V roce 1996 byla dokončena přestavba ve Velké Hradební č.p. 45 a od 16. září 1996 začala sloužit veřejnosti.²⁸

V rámci standardní základní vybavenosti krajů kulturními institucemi byla v první fázi knihovna převedena z působnosti státu na Ústecký kraj. V souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů přešla funkce zřizovatele knihovny v roce 2001 na Ústecký kraj.

V roce 2013 měla knihovna 94 přepočtených pracovních úvazků.

Severočeské divadlo s.r.o.

O stavbě divadla bylo měšťanským zastupitelstvem rozhodnuto v roce 1906. Pro pseudobarokní stavbu, započatou v roce 1908, byl vybrán projekt vídeňského architekta Alexandra Grafa. Divadlo bylo slavnostně otevřeno 21. září 1909. V roce 1917 bylo divadlo spojeno s teplickým divadlem a v jeho repertoáru převládaly kýčovitě

²⁷ www.kudyznudy.cz

²⁸ www.svkul.cz

operety. V roce 1918 bylo zřízeno ústecké divadlo jako stálá scéna, řízená bezprostředně městem.

Rok 1938 znamenal konec spolužití českého a německého divadla na ústecké scéně.

V roce 1944 byl pak provoz ústeckého divadla zastaven. V roce 1945 bylo město poničeno a řada budov zmizela v troskách. Mezi zachovanými stavbami bylo i ústecké divadlo.

V květnu 1945 bylo divadlo převedeno pod českou správu jako Městské divadlo v Ústí nad Labem a byl zde ustanoven činoherní soubor. Po první sezóně byl činoherní soubor Městského divadla v Ústí nad Labem zrušen a 1. 8. 1946 byla zřízena Ústecko-Karlovarská zpěvohra, která působila v zimních měsících v Ústí nad Labem a v letních měsících v Karlových Varech. Součástí zpěvohry se stal Městský symfonický orchestr v Ústí nad Labem, doprovázející ústecká představení. V témže roce byl zřízen i provozní balet, který působil v tanečních výstupech oper a operet.

V roce 1967 byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce divadla.

V roce 1972 bylo k divadlu administrativně přičleněno Činoherní studio. V tomto svazku existovalo až do roku 1991, kdy se znovu osamostatnilo.

V roce 1987 byla zahájena generální rekonstrukce a dostavba divadla.

Od 1. 1. 1991 bylo divadlo převedeno z působnosti Krajského národního výboru do působnosti Magistrátu města Ústí nad Labem. V roce 1992 se osamostatnilo Činoherní studio. V roce 1993 bylo Státní divadlo v Ústí nad Labem přejmenováno na Městské divadlo Ústí nad Labem. V roce 2004 bylo Městské divadlo Ústí nad Labem přejmenováno na Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem. V roce 2012 bylo Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem, p. o. transformováno na Severočeské divadlo s.r.o.²⁹

V roce 2013 mělo divadlo 172 přepočtených pracovních úvazků.

2.4.3 Obce

Obce pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem. Obce podporují rozvoj kultury ze svých rozpočtů, některé zřizují kulturní instituce, zejména městské a obecní knihovny, městské galerie, městská a obecní muzea, městská divadla a stagiony, městské orchestry, kulturní domy, popřípadě jiné specializované kulturní instituce. Řada měst vyhláší dotační programy a grantová řízení na podporu kulturních aktivit. Některá města mají vlastní kulturní politiku.³⁰

2.4.4 Nestátní a ostatní neziskové organizace

Neziskové organizace mají rovněž možnost zřizovat a provozovat kulturní zařízení a organizovat kulturní akce. Nestátní neziskové organizace mají tři základní právní formy:

- Občanské sdružení (s kulturním zaměřením) registrované u Ministerstva vnitra ČR dle zákona č. 83/1990 Sb.
- Obecně prospěšná společnost dle zákona č. 248/1995 Sb. (součástí jsou rovněž církve a náboženské společnosti a organizace).
- Nadace, nadační fond dle zákona č. 227/1997 Sb.

²⁹ www.operabalet.cz

³⁰ Podkladová studie ke státní kulturní politice na léta 2009-2014, str. 10.

V současné době neexistuje pro území Ústeckého kraje zpracovaná databáze nestátních neziskových organizací působících v oblasti tzv. živé kultury či péče o kulturní dědictví. U řady neziskových organizací v kraji je kulturní činnost jen jednou z provozovaných aktivit.

2.4.5 Organizace ziskového sektoru

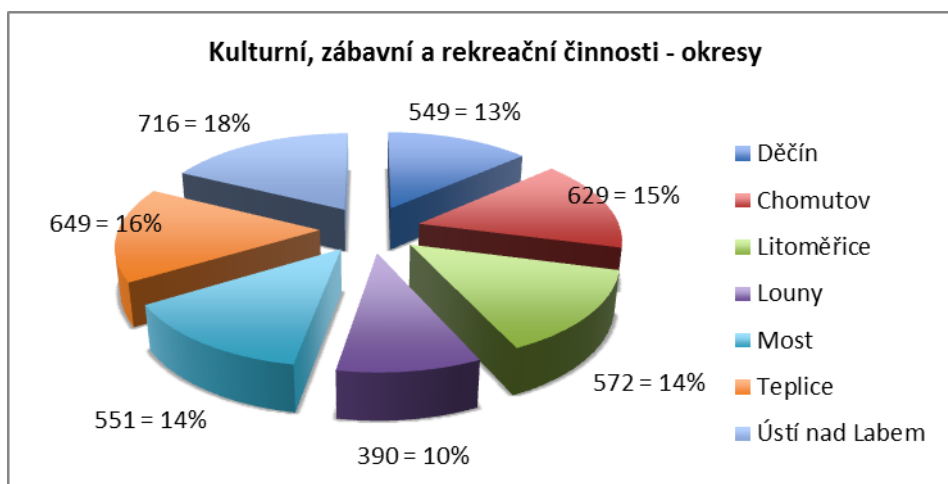
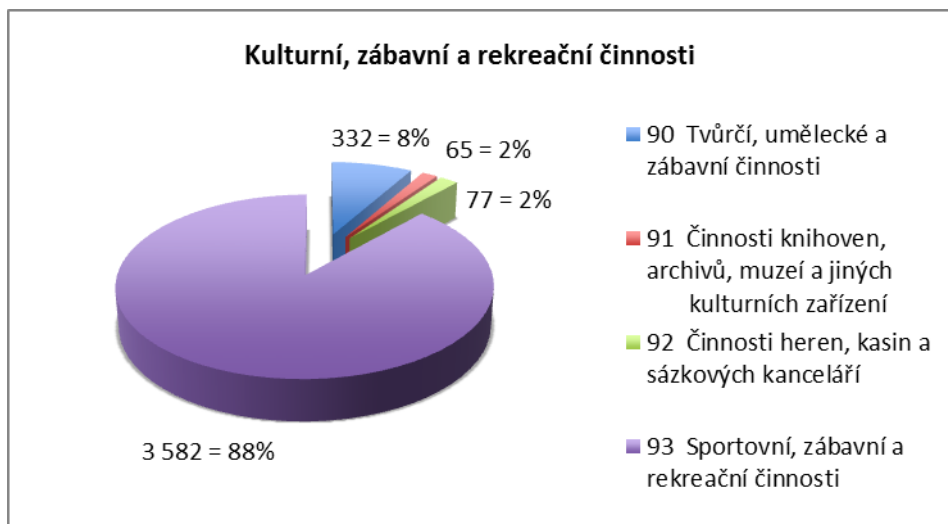
Organizace ziskového sektoru tvoří jak právnické tak fyzické osoby podnikající v oblasti kulturní a rekreační činnosti. Dle převažující činnosti CZ-NACE podnikalo k 30. 09. 2012 v sekci kulturní, zábavní a rekreační činnosti v Ústeckém kraji celkem 4.056 ekonomických subjektů.³¹

Činnosti	okres Děčín	okres Chomutov	okres Litoměřice	okres Louny	okres Most	okres Teplice	okres Ústí nad Labem	ÚK celkem
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	549	629	572	390	551	649	716	4.056
Tvůrčí, umělecké a zábavní činnosti	34	38	43	37	54	52	74	332
Činnosti knihoven, archivů, muzeí a jiných	11	7	14	11	8	7	7	65
Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří	7	6	4	4	11	18	27	77
Sportovní, zábavní a rekreační činnosti	497	578	511	338	478	572	608	3.582

© CZ-NACE R rok 2012

Nejvíce ekonomických subjektů má sídlo v okrese Ústí nad Labem, nejméně pak v okrese Louny. V CZ-NACE Kulturní, zábavní a rekreační činnosti je nejčastěji registrovanou činností *Sportovní, zábavní a rekreační činnosti*. Touto činností se zabývá 88% ekonomických subjektů. 8% subjektů má zaregistrovanou *Tvůrčí, umělecké a zábavní činnosti*. Zbýlými dvěma činnostmi, kterými jsou *Činnosti knihoven, archivů, muzeí a jiných* a *Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří* se zabývají vždy 2% ekonomických subjektů.

³¹ Statistický bulletin 1. až 3. čtvrtletí 2012; ekonomickými subjekty jsou míněny podnikatelské subjekty – právnické osoby a OSVČ.

2.5 Muzea a galerie v Ústeckém kraji

ČR, kraje	Muzea, galerie, památníky v provozu celkem	v tom		Pobočky muzeí a galerií	Expozice	Uspořádané výstavy	Návštěvníci expozičních a výstav (tis. osob)
		muzea a památníky	galerie				
Česká republika	490	425	65	331	1.868	3.974	10.018
Hl. m. Praha	37	31	6	59	174	397	3.511
Středočeský	69	62	7	45	327	599	1.015
Jihočeský	42	38	4	18	117	249	460
Plzeňský	36	32	4	14	108	223	416
Karlovarský	12	10	2	15	39	117	251
Ústecký	25	19	6	18	100	199	411
Liberecký	30	23	7	7	96	250	220
Královéhradecký	49	40	9	29	151	297	525
Pardubický	32	28	4	13	96	280	321
Vysočina	40	34	6	10	119	242	296

Jihomoravský	41	37	4	37	199	447	851
Olomoucký	19	18	1	13	75	192	517
Zlínský	25	23	2	25	147	178	703
Moravskoslezský	33	30	3	28	120	304	522

© NIPOS rok 2011

V roce 2011 patřily mezi nejnavštěvovanější Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem a Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích. V celorepublikovém žebříčku se tyto galerie umístily mezi 20 nejnavštěvovanějšími galeriemi. Obsadily 16. a 17. místo.³² V roce 2012 patřila mezi TOP galerie podle návštěvnosti Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem. Mezi TOP muzea a památníky podle počtu návštěvníků pak patřil Památník Terežín.³³

2.6 Divadla a profesionální umělecké scény

V Ústeckém kraji jsou v současné době registrována 4 profesionální divadla, což jsou divadla disponující stálými profesionálními divadelními soubory a jedna filharmonie.

město	název	návštěvnost 2011	návštěvnost 2012
Most	Městské divadlo v Mostě, s.r.o.	101.732	102.686
Litvínov	Docela velké divadlo	80.860	91.665
Teplice	Severočeská filharmonie Teplice	13.250	14.500
Ústí nad Labem	Činoherní divadlo města Ústí nad Labem	méně než 25.000	méně než 23.000
Ústí nad Labem	Severočeské divadlo, s.r.o. ³⁴	36.665	36.227

© NIPOS

V ostatních městech a obcích jsou provozovány stagiony - divadla a divadelní kulturní zařízení, která nedisponují vlastním stálým profesionálním souborem, ale zajišťují repertoár smluvně. Jedná se například o Městské divadlo Děčín, Kulturní středisko města Štětí nebo Krušnohorské divadlo v Teplicích.

Mezi divadla s více než 25 tisíci návštěvníky se za rok 2011 zařadilo 6 divadel Ústeckého kraje. V roce 2011 bylo nejnavštěvovanějším divadlem Městské divadlo v Mostě.

2.7 Knihovny

Sít veřejných knihoven v Ústeckém kraji je již několik let vyrovnaná a stabilní. Knihovnické služby pro veřejnost nabízí knihovna krajská, městské a obecní knihovny, tj. profesionální³⁵ a neprofesionální, ale i knihovny speciální, knihovny muzeí a galerií, také knihovny školní, univerzitní nebo lékařské.

Následující tabulka obsahuje a porovnává statistická data za rok 2011 týkající se knihoven v jednotlivých krajích ČR.

V Ústeckém kraji bylo v roce 2011 celkem 334 pracujících knihoven a jejich poboček.

³² NIPOS Základní statistické údaje o kultuře v České republice 2011.

³³ NIPOS Kultura České republiky (vybrané statistické údaje za rok 2012).

³⁴ V roce 2012 bylo Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem, p. o. transformováno na Severočeské divadlo s.r.o.

³⁵ Profesionální knihovna je knihovna s pracovním úvazkem knihovníka vyšším než 15 hodin týdně.

ČR, kraje	Veřejné knihovny včetně poboček	Knihovní jednotky (tis.)	Registrovaní čtenáři (tis. osob)	Výpůjčky (tis.)	Návštěvníci knihoven celkem (tis. osob)	Studijní místa
Česká republika	6.318	63.957	1.462	67.220	53.214	47.733
Hl. m. Praha	86	9.513	222	8.445	19.515	2.286
Středočeský	869	6.062	132	6.081	3.007	4.981
Jihočeský	655	4.162	91	4.443	3.597	5.363
Plzeňský	509	4.569	84	3.867	2.317	2.653
Karlovarský	135	1.607	47	2.225	1.137	1.729
Ústecký	334	4.034	83	4.792	2.255	2.656
Liberecký	244	2.843	57	2.299	1.475	1.848
Královéhradecký	430	4.183	88	4.113	2.479	3.899
Pardubický	418	2.789	74	3.037	1.580	1.691
Vysočina	599	2.806	76	3.938	1.882	4.212
Jihomoravský	714	8.859	160	6.921	4.303	6.092
Olomoucký	511	4.497	84	4.008	2.855	2.841
Zlínský	399	2.931	88	5.027	2.361	3.675
Moravskoslezský	415	5.102	176	8.022	4.452	3.807

© ČSÚ rok 2011

Od 1. 7. 2001 zřizuje Ústecký kraj Severočeskou vědeckou knihovnu v Ústí nad Labem (dále SVK), která je podle knihovního zákona č. 257/2001 krajskou knihovnou.

Krajská knihovna, na základě vládního usnesení č. 68 ze dne 16. ledna 2002 o Programu zajištění výkonu regionálních funkcí (dále RF) knihoven, zajišťuje a koordinuje plnění regionálních funkcí prostřednictvím sedmi základních knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí v Ústeckém kraji. Cílem regionálních funkcí je zaručit dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky a přispívat k vyrovnání rozdílů mezi jednotlivými knihovnami.³⁶

V následujících tabulkách jsou uvedeny počty knihoven v jednotlivých regionech Ústeckého kraje v roce 2011 a 2012.

Okres	Celkem knihoven	Pověřené knihovny	Ostatní profesionální knihovny	Neprofesionální knihovny	pobočky
Děčín	46	1	7	38	10
Chomutov	40	1	5	34	3
Litoměřice	83	1	7	75	3
Louny	29	1	4	24	10
Most	27	1	5	21	1
Teplice	31	1	7	23	11
Ústí nad Labem	23	1	2	20	7
Žatec	12	1	0	11	4
Celkem	291	8	37	246	49

© SVK UL - výroční zpráva Hodnocení výkonu regionálních funkcí v ÚK v roce 2012

³⁶ Více se výkonu regionálních funkcí budeme věnovat v kapitole Dotační tituly Ústeckého kraje

K 31. 12. 2012 bylo v kraji evidováno 339 knihoven včetně poboček, z toho 6 knihoven nepracovalo.

Z tohoto počtu je 8 knihoven pověřených RF, včetně SVK v Ústí nad Labem, dále 37 profesionálních knihoven, 246 neprofesionálních knihoven a 11 neprofesionálních knihoven vedených jako pobočky.

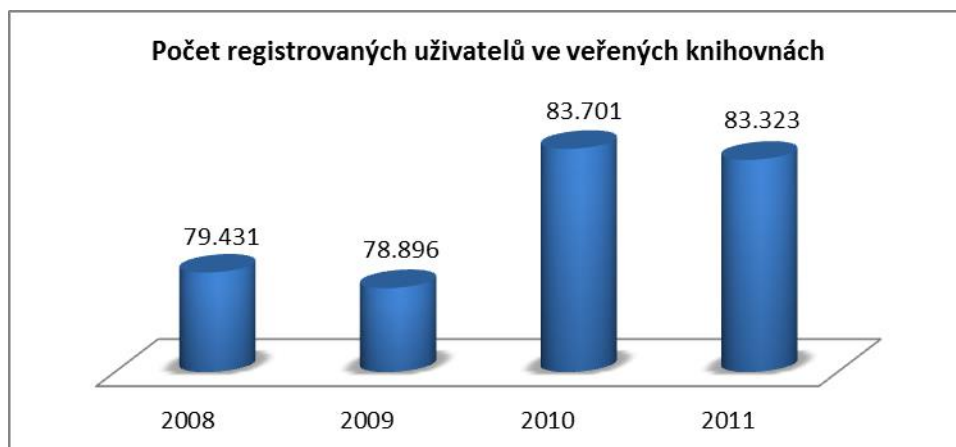
Celkem bylo v roce 2012 v Ústeckém kraji 302 obsluhovaných knihoven.

© SVK UL - výroční zpráva Hodnocení výkonu regionálních funkcí v ÚK v roce 2012

Počty uživatelů knihoven mají v posledních letech mírně klesající tendenci, na čemž se zřejmě nepřímo podílí mj. i fakt, že v Ústeckém kraji se již dlouhodobě negativně projevuje vzdělanostní struktura obyvatelstva a vysoká míra nezaměstnanosti. Nicméně ze statistických výsledků knihoven ÚK vyplývá, že 10,32 % obyvatel kraje je registrovanými uživateli knihoven (v porovnání s jinými kraji např. Moravskoslezský: 12,53 %, Pardubický 14,3; Jihočeský 20,6). Ve veřejných knihovnách ÚK bylo v roce 2011 registrovanými čtenáři celkem 83 323 osob (v roce 2010 celkem 83 701, v roce 2011 byl pokles o celkem 378 čtenářů). Nejvíce čtenářů z počtu obsluhované populace bylo registrováno v knihovnách okresu Louny (12,49 %), nejméně v okrese Teplice (8,77 %). Z celkového počtu čtenářů pak bylo 22 345 čtenářů do 15 let (26,82 %), což je nejvyšší počet za posledních 5 let a svědčí o dobré práci pracovníků knihoven s dětskými čtenáři. Nejvíce čtenářů do 15 let bylo v knihovnách okresu Litoměřice (34,75) a Chomutov (30,90 %), nejméně v knihovnách okresu Ústí nad Labem (16,38 %). Důvodů, proč se objevují relativně velké rozdíly v počtech dětských čtenářů, je celá řada (od pozitivní osobnosti knihovnice – knihovníka přes velikost, prostorové vybavení nebo umístění knihoven, nabídku služeb knihovny až ke konkrétní situaci v místě - dopravní obslužnost, počet dětí v obci, vzdělanostní struktura, jiné aktivity...) a nelze je v tomto materiálu zcela jednoznačně charakterizovat. Veřejné knihovny ÚK v roce 2011 navštívilo celkem 2 255 324 uživatelů (z toho fyzických návštěvníků bylo 1 640 929 uživatelů), což byl oproti roku 2010 nárůst o celkem 378 276 návštěvníků.³⁷

³⁷ Výsledky činnosti veřejných knihoven Ústeckého kraje v roce 2011, Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem str. 11

V knihovnách ÚK bylo v roce 2011 vypůjčeno celkem 4 792 432 knihovních jednotek. Za posledních 5 let, kdy celkový počet výpůjček postupně klesal, se v roce 2011 zdá tento trend být zastavený a stabilizovaný. Průměrný počet výpůjček na jednoho čtenáře dosáhl v roce 2011 hodnoty 57,52 knihovních jednotek.³⁸

2.8 Kina

Kina reprezentují jednu z tradičně důležitých oblastí kulturního vyžití obyvatel. Protože se jedná o oblast kultury, která svým převážně zábavným charakterem a menší interaktivitou neklade na diváka v porovnání s jinými druhy kulturních aktivit (divadlo, živá hudební vystoupení, výstavy, přednášky) tak vysoké nároky, dosáhla během druhé poloviny minulého století ve vyspělých zemích při koexistenci jiných audiovizuálních forem zábavy (především televize) rozměrů masovosti.

V posledních letech lze, v porovnání s dynamickým vývojem let devadesátých, vysledovat určité náznaky stabilizace sítě kin. Multikina se rozšiřují do menších měst. Paralelně s tím pokračuje postupná redukce sítě klasických kin a to jak ve velkých městech (v reakci na vstup multiplexů), tak i v menších obcích a na venkově.³⁹

V následující tabulce je uveden počet kin a sedadel v jednotlivých krajích České republiky v roce 2011.

Kraj	Kina celkem	Multikina	Klasická kina a kinokavárny	Letní kina	Kina s nepravidelným provozem	Počet sedadel celkem
Ústecký	58	1	41	14	2	20.961
Praha	47	10	16	5	16	25.275
Středočeský	77	1	49	25	2	24.530
Jihočeský	58	1	40	15	3	17.313
Plzeňský	42	2	26	13	1	16.137
Karlovarský	32	0	24	6	2	9.741
Liberecký	35	2	24	4	5	9.661
Královéhradecký	39	1	32	4	2	16.428
Pardubický	52	2	32	18	0	12.386
Vysočina	53	1	32	20	0	10.708
Jihomoravský	81	2	44	30	5	23.867

³⁸ Výsledky činnosti veřejných knihoven Ústeckého kraje v roce 2011, Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem str. 14

³⁹ ČSÚ

Olomoucký	48	1	33	8	6	13.731
Zlínský	50	1	33	14	2	12.247
Moravskoslezský	69	1	44	13	11	20.967
CELKEM	741	26	470	188	57	233.952

© Unie filmových distributorů - Výroční zprávy o české kinematografii 2011 [MK ČR]

Z výše uvedené tabulky je patrné, že v Ústeckém kraji je oproti ostatním krajům České republiky průměrný počet kin, multikin a letních kin. Nadprůměrný počet klasických kin a kinokaváren. Podprůměrný počet kin je s nepravidelným provozem.

V rámci celé České republiky v roce 2011 uvedená kina navštívilo 10.790.000 diváků.⁴⁰

V období 2004 - 2010 rozdělil Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie na dotačních programech 1.288.000 Kč. Z této částky plynula téměř desetina (118 mil. Kč) na technický rozvoj a modernizaci kin, přičemž dvě třetiny z ní byly vyplaceny v letech 2009 a 2010. V drtivé většině případů šlo o projekty digitalizace kin. Vzhledem k síti kin se do projektu modernizace do roku 2010 zapojilo nadprůměrné množství kin v Ústeckém a Libereckém kraji.

Rozdělení tohoto druhu podpory do krajů je uvedeno v následující tabulce.

	Počet podpořených kin			Dotace v %	Celková výše dotace (tis. Kč)		
	2008	2009	2010	2004 - 2010	2008	2009	2010
Ústecký	3	8	5	11,4	1.119	8.350	2.800
Praha	2	3	4	11,7	950	3.570	2.550
Středočeský	2	7	4	10,7	404	7.250	2.600
Jihočeský	1	4	6	8,6	300	4.782	5.100
Plzeňský	0	0	1	0,7	0	0	800
Karlovarský	0	2	2	4,5	0	2.500	1.500
Liberecký	3	2	4	6,8	1.335	2.270	2.900
Královéhradecký	3	2	1	8,0	4.150	2.493	800
Pardubický	0	0	0	0	0	0	0
Vysočina	0	2	2	4,0	0	1.650	1.600
Jihomoravský	4	4	4	10,1	2.337	2.950	3.850
Olomoucký	2	1	3	5,6	929	170	2.850
Zlínský	2	1	3	7,3	306	7.155	800
Moravskoslezský	1	9	1	10,2	1.799	6.170	1.050
CELKEM	21	49	39	100	14.068	49.310	29.200

© ČSÚ - Výroční zprávy o české kinematografii za roky 2004 - 2010

2.9 Kulturní domy

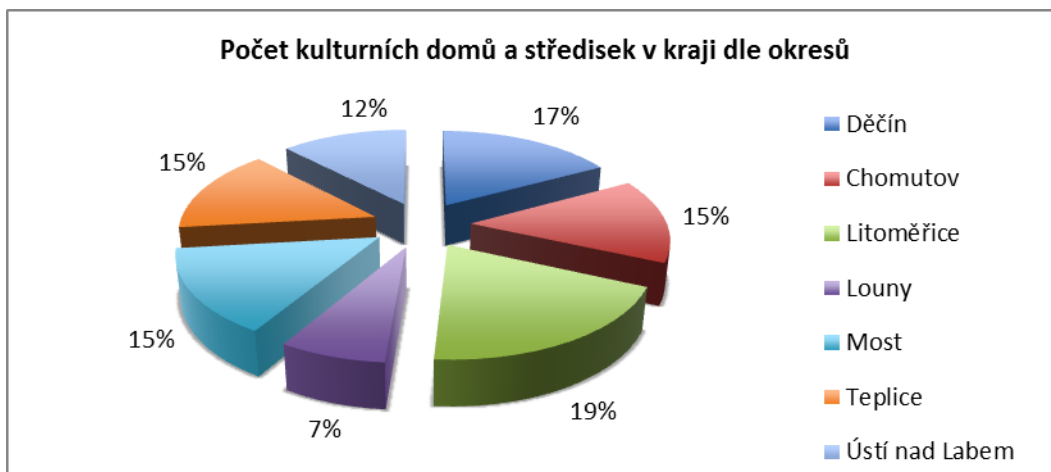
V Ústeckém kraji je registrováno 41 kulturních domů a středisek, které z podstatné části zřizují a provozují obce.

Okres	Počet kulturních domů a středisek
Děčín	7
Chomutov	6
Litoměřice	8

⁴⁰ ČSÚ

Louny	3
Most	6
Teplice	6
Ústí nad Labem	5

© NIPOS

2.10 Finanční rámec a nástroje podpory v letech 2011 – 2013

2.10.1 Dotační tituly EU

V rámci Strukturálních fondů je v období 2007–2013 v České republice využíváno 26 operačních programů, které jsou rozděleny mezi tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Jedním z nich je Územní evropská spolupráce, kam spadá Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko.

Evropská územní spolupráce

Program Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007 - 2013 mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko.

Cílem programu je udržitelný územní rozvoj prostřednictvím realizace společných hospodářských, sociálních a kulturních aktivit.

Ústecký kraj používá aktivně tento dotační nástroj i v oblasti kulturního dědictví. Bud'to projekty realizuje sám (např. projekt *Středoevropská kulturní krajina Montanregion Krušnohoří /Erzgebirge – cesta ke světovému dědictví UNESCO*) nebo prostřednictvím zřizovaných organizací (např. projekt *Centrum krušnohorského lidového umění* za účasti Oblastního muzea v Chomutově, p. o. a Oblastního muzea v Mostě, p. o.).

Na území kraje se z tohoto programu realizuje celá řada kulturních projektů na úrovni obcí, neziskových organizací i podnikatelských subjektů, které napomáhají k vzájemné přeshraniční identifikaci obyvatel s regionem a značnou měrou rozšiřují mezinárodní kulturní dialog.⁴¹

Společný fond malých projektů Euroregionů

Dotace z tohoto fondu mají za cíl vytvoření společného komunikačního a kooperačního prostoru, ve kterém se budou rozvíjet a prohlubovat především osobní kontakty ve všech oblastech veřejného života. Snahou je silnější identifikace obyvatelstva s regionem, ve kterém žijí. V této souvislosti je přeshraniční práce s veřejností obzvláště zajímavá pro zajištění kvalitnější výměny informací.

V následující tabulce jsou uvedeny schválené projektové žádosti podporující kulturní akce a prohlubující kontakty v oblasti kulturního dědictví na území dvou největších

⁴¹ www.ziel3-cil3.eu

Euroregionů v kraji, tedy Euroregionu Labe/Elbe a Euroregionu Krušnohoří/Erzgebirge.⁴²

Rok	Počet schválených projektů	Přidělené prostředky v €
2011	15	182.992
2012	36	433.764
2013 (k 30. 06.)	24	324.048
CELKEM	75	940.804

Regionální operační program NUTS II Severozápad

ROP Severozápad spadá mezi regionální operační programy v cíli Konvergence. Program je určen pro region soudržnosti Severozápad sestávající z Karlovarského a Ústeckého kraje. Globálním cílem je zvýšení kvality fyzického prostředí a přeměna ekonomických a sociálních struktur regionu, jako předpoklad pro zvýšení atraktivity regionu pro investice, podnikání a život obyvatel.

ROP Severozápad se zaměřuje na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu včetně modernizace prostředků veřejné dopravy, podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, přípravu menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury.⁴³

Finanční prostředky na projekty podporující kulturu je možné čerpat z následujících prioritních os.

PRIORITNÍ OSA 1 – REGENERACE A ROZVOJ MĚST

Oblast podpory 1.2 Podpora revitalizace a regenerace středních a malých měst

- Výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturu, volný čas, komunitní život a veřejný sektor. (vč. rozvoj kulturní infrastruktury)

PRIORITNÍ OSA 2 – INTEGROVANÁ PODPORA MÍSTNÍHO ROZVOJE

Oblast podpory 2.2 Investice pro zlepšení fyzické infrastruktury

Revitalizace, regenerace a rozvoj obcí a jejich částí prostřednictvím: výstavby, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturní a komunitní život, veřejný sektor (včetně značení a úprav pro tělesně postižené).

Rekonstrukce a obnovy historických a kulturních památek (bez vazby na cestovní ruch).

PRIORITNÍ OSA 4 – UDRŽITELNÝ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

Hlavní cíl priority: Využití přírodního a kulturního potenciálu pro udržitelný rozvoj CR v regionu

Oblast podpory 4.1 Budování a rozvoj atraktivit a infrastruktury CR

Revitalizace kulturních, technických a průmyslových památek a kulturního dědictví a ostatních turisticky významných objektů pro jejich využití v cestovním ruchu (např. rozhledny, muzea, expozice, galerie, informační centra).

- Ochrana a zachování kulturního dědictví

- Rozvoj kulturní infrastruktury⁴⁴

Ve sledovaném období Ústecký kraj finance na podporu projektů zaměřených na kulturu nečerpal.

⁴² www.euroreg.cz; www.euroregion-elbe-labe.eu

⁴³ www.strukturalni-fondy.cz

⁴⁴ www.nuts2severozapad.cz

Finanční mechanismy EHP/Norsko

Mimo dotační tituly EU je možné čerpat finanční prostředky na podporu kultury také z Fondu Evropského hospodářského prostoru (EHP), který založily v květnu 2004 nečlenské státy EU, a to Island, Knížectví Lichtenštejnsko a Norské království. Norské království navíc založilo i vlastní, Norský fond. Cílem finanční pomoci je podpora sociálních a ekonomických nerovností a posilování spolupráce v Evropském hospodářském prostoru.⁴⁵

Ve sledovaném období subjekty z Ústeckého kraje finance na podporu kulturních projektů nečerpaly.

2.10.2 Dotační tituly MK ČR

Ústecký kraj čerpá finanční prostředky z dotačních titulů Ministerstvo kultury České republiky prostřednictvím jak samotného Odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu, např. *Program Podpora pro památky UNESCO, Program kulturní aktivity - podprogram A: Podpora projektů zaměřených na poskytování standardizovaných veřejných služeb muzeí a galerií* nebo *Program záchrany architektonického dědictví*, tak prostřednictvím svých příspěvkových organizací, např. *Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví*, program *VISK (Veřejné informační služby knihoven)* nebo *Program podpora tradiční lidové kultury*.

2.10.3 Finanční podpora a dotační tituly Ústeckého kraje

Zajištění regionálních funkcí knihoven

Krajská a další pověřené knihovny zajišťují od roku 2002 regionální funkce knihoven, a to na základě Knihovního zákona č. 257/2001 Sb. Dalšími souvisejícími právními předpisy jsou mimo jiné Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky; Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky.

Plnění základních regionálních funkcí zajišťuje koordinaci odborných knihovnických činností a účelnou dělbu práce. Zachovává a rozvíjí vazby mezi knihovnami v jednotlivých okresech i v celém kraji a umožňuje vzájemné sdílení informačních zdrojů i služeb. Je zárukou udržení odborného standardu a dostupnosti poskytovaných služeb, zajišťuje aktualizaci knihovnických fondů základních knihoven a zároveň velice efektivně využívá finančních prostředků vložených do tohoto systému. Umožňuje i dbát o odborný a kvalifikační růst pracovníků knihoven. Kvalitní plnění regionálních funkcí pověřenými knihovnami má mimořádný význam pro fungování neprofesionálních knihoven v malých obcích.

Základním cílem regionálních funkcí je:

- zajištění všeobecné dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb občanům v Ústeckém kraji,
- vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí,
- odstranění nežádoucích diferenciací v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony Ústeckého kraje,

⁴⁵ www.mfcr.cz

- zajištění dostatečné kvality poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb (v souladu s oborovými standardy),
- podpora účelné dělby práce a koordinace odborných činností knihoven,
- efektivní využití veřejných finančních prostředků.⁴⁶

V Ústeckém kraji zajišťuje regionální funkce 8 pověřených knihoven. Tyto knihovny zajišťují plnění regionálních funkcí především v následujících oblastech:

- Poradenská a konzultační činnost.
- Vzdělávání pracovníků základních knihoven.
- **Tvorba, distribuce a cirkulace výměnných fondů pro základní knihovny provozované obcemi.**
- Pomoc při revizi aktualizaci knihovnických fondů základních knihoven provozovaných obcemi.
- Podpora při zpracování statistiky o činnosti základních knihoven provozovaných obcemi.
- Nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce.

Ústecký kraj tuto činnost finančně zajišťuje od roku 2005. Regionální funkce knihoven je realizována dle Zásad zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven Ústeckého kraje schválených Zastupitelstvem Ústeckého kraje usnesením č. 23/10Z/2006 ze dne 15. 2. 2006 a s následnými úpravami schválenými usnesením č. 21/18Z/2007 ze dne 28. 2. 2007 a 25/28Z/2012 ze dne 22. 2. 2012, které nahrazují původní znění. Mimo jiné stanovují pravidla zajištění financování regionálních funkcí na území Ústeckého kraje.

Způsob výpočtu finančních prostředků pro jednotlivé pověřené knihovny vychází z nařízení vlády č. 288/2002 Sb. a přílohy usnesení vlády ČR ze dne 16. 1. 2002 č. 68 a Metodického pokynu Ministerstva kultury ČR.⁴⁷ V následující tabulce jsou obsaženy finanční prostředky na zajištění regionálních funkcí knihoven v Ústeckém kraji ve sledovaném období.

Období	Knihovna	Částka (v tis. Kč)
2011	Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	1.020
	Městská knihovna Děčín	1.630
	SKKS Chomutov	1.010
	OK Litoměřice	1.570
	MĚK Louny	770
	OK Most	710
	OK Teplice	990
	MĚK Žatec	300
	CELKEM	8.000
	2012	Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem
Městská knihovna Děčín		1.630
SKKS Chomutov		1.010
OK Litoměřice		1.570

⁴⁶ Zdroj: Výroční zpráva hodnocení výkonu regionálních funkcí v Ústeckém kraji v roce 2012

⁴⁷ www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=445

	MěK Louny	745
	OK Most	710
	OK Teplice	990
	MěK Žatec	325
	CELKEM	8.000
2013	Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	1.000
	Městská knihovna Děčín	1.560
	SKKS Chomutov	980
	OK Litoměřice	1.540
	MěK Louny	740
	OK Most	710
	OK Teplice	970
	MěK Žatec	300
	CELKEM	7.800
CELKEM 2011 - 2013		23.800

Program podpory regionální kulturní činnosti

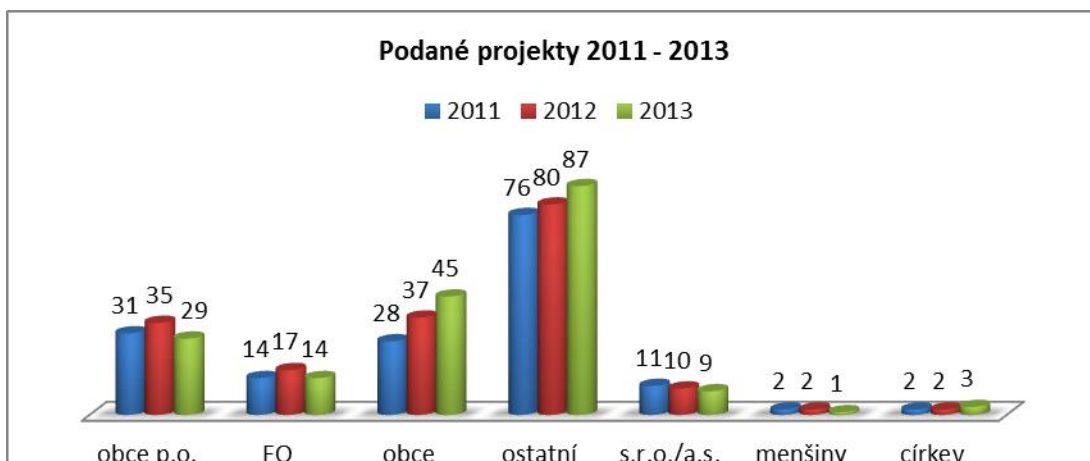
Neinvestiční dotační program Ústeckého kraje. Cílem programu je podpora kulturních a vzdělávacích programů, výstav, koncertů a soutěží v uměleckých oborech, jako jsou např. divadlo, tanec, hudba, výtvarná výchova, fotografie, film, workshopy aj., které mají mezinárodní, nadregionální či regionální charakter. Vhodným zaměřením jsou hudební, taneční, filmové, literární festivaly a přehlídky, krajské postupové přehlídky, výstavy výtvarných prací, divadelní projekty, sochařská symposia a plenéry, publikační činnost (památky, kulturní akce, výročí obcí, spolků apod.).

Příjemcem účelových finančních prostředků může být obec v kraji či subjekt, který je právnickou nebo fyzickou osobou působící na území kraje v oblasti mládeže, sportu a tělovýchovy, sociálních služeb, podpory rodin, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany zvířat a životního prostředí s výjimkou právnických osob, jejichž zakladatelem nebo zřizovatelem je Česká republika a Ústecký kraj.

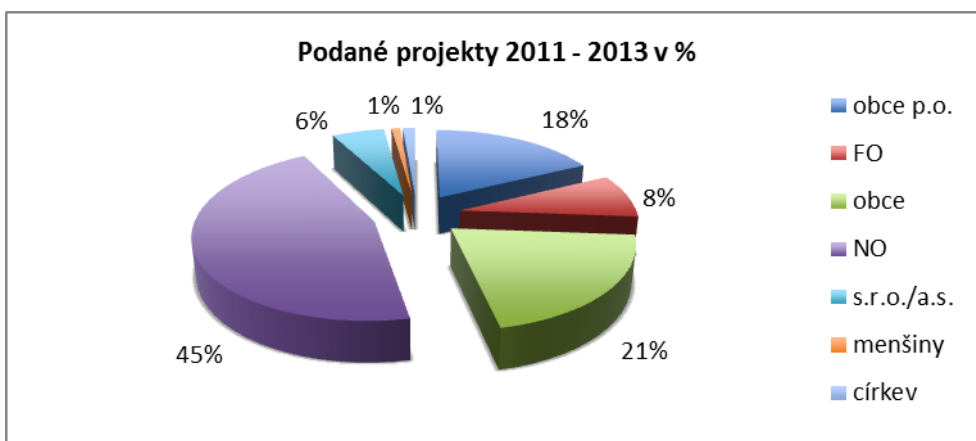
Záměry projektů:

- ✓ rozšíření nabídky a podpora pořádání kulturních akcí,
- ✓ podpora subjektů zabezpečujících kulturní aktivity,
- ✓ reprezentace kraje v oblasti kultury (zejména postupové přehlídky a soutěže),
- ✓ rozvíjení tvořivosti a estetické výchovy, aktivní kulturní tvorby a zájmové umělecké tvorby,
- ✓ zachování a rozvoj místních tradic.

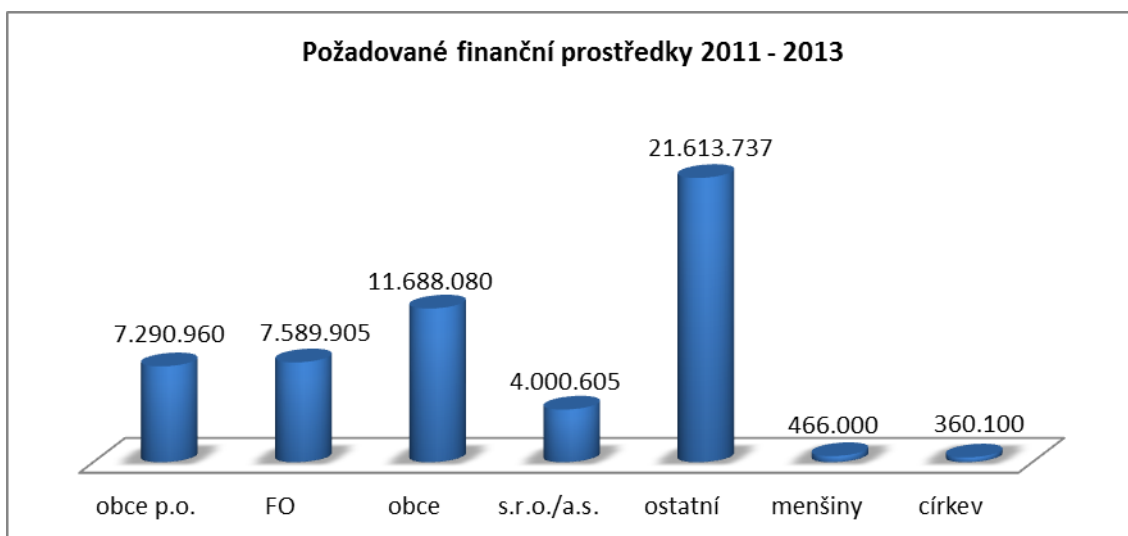
Celkem bylo v rámci programu v letech 2011 - 2013 podáno 535 projektů. U obcí a neziskových organizací můžeme pozorovat stoupající tendenci. Oproti tomu u příspěvkových organizací obcí je tendence podávat projekty do programu mírně klesající. U ostatních skupin oprávněných žadatelů se počty podaných projektových záměrů výrazně nemění.

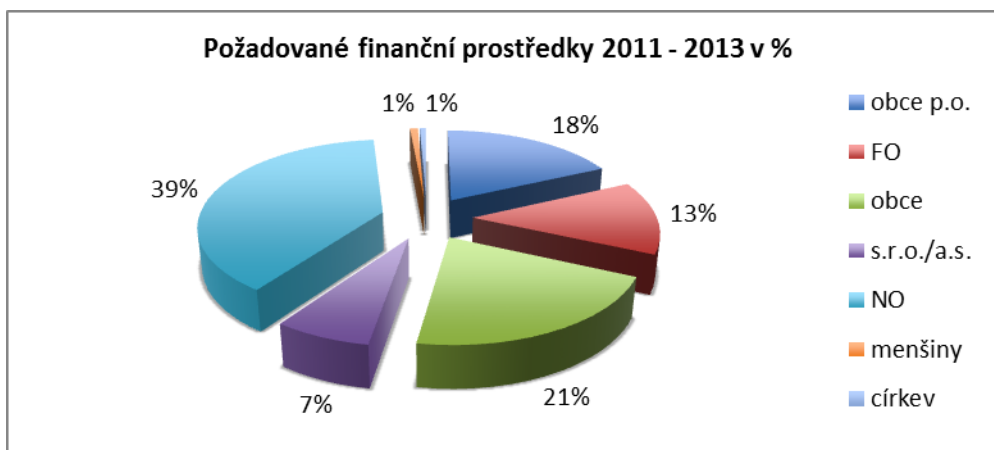

Z níže uvedeného grafu je zřejmé, že neziskové organizace podaly z celkového objemu téměř polovinu projektových záměrů. Téměř ¼ projektů zpracovaly obce. Spolu se svými příspěvkovými organizacemi tvoří jejich projekty 39 % z celkového počtu podaných projektů.

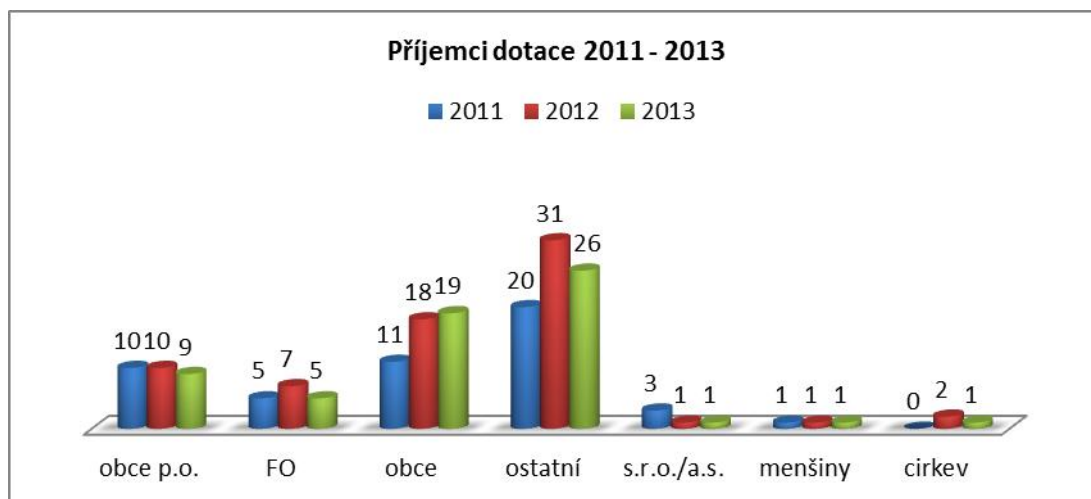
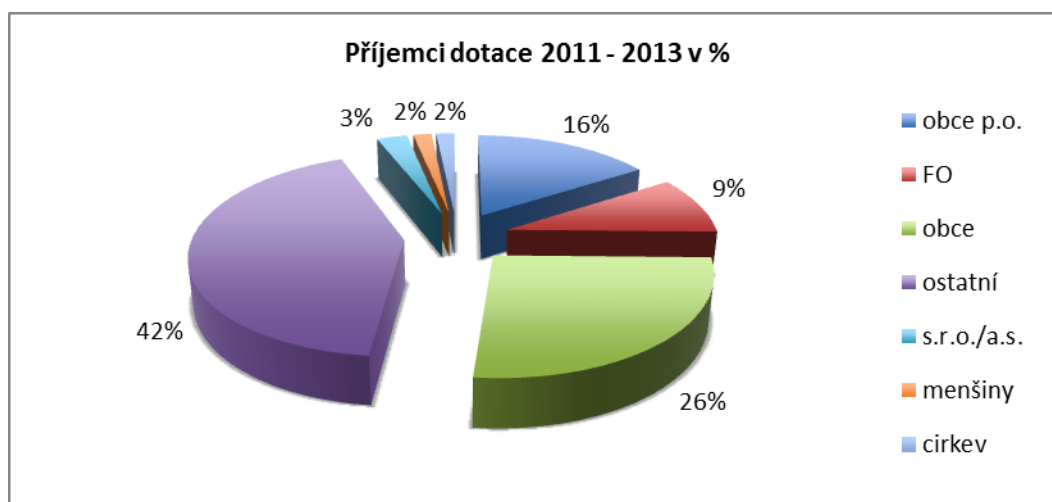

Celkem v podaných projektech požádaly subjekty o 55.820.494 Kč.

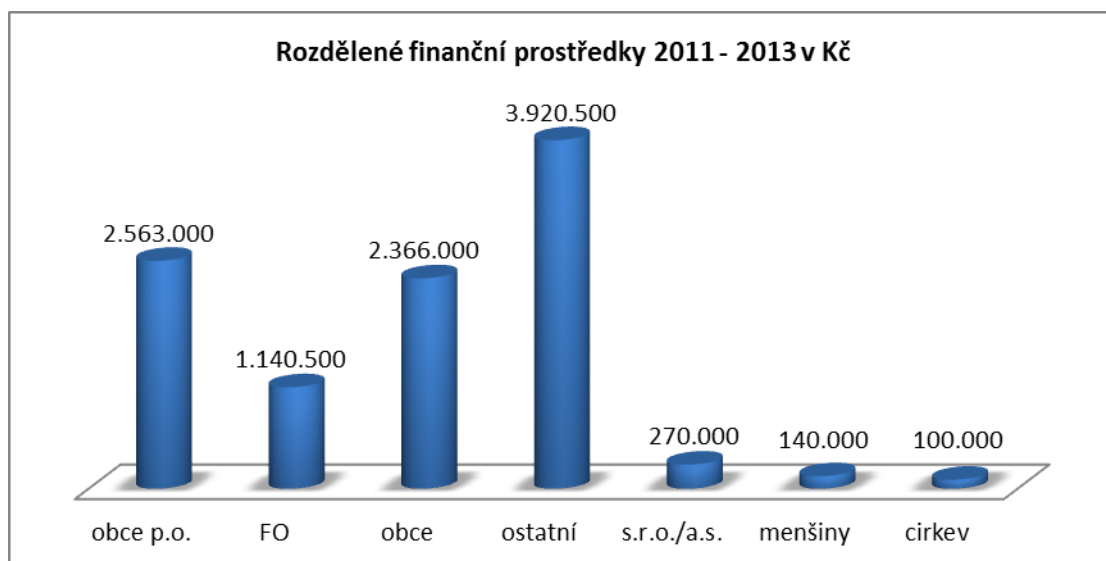
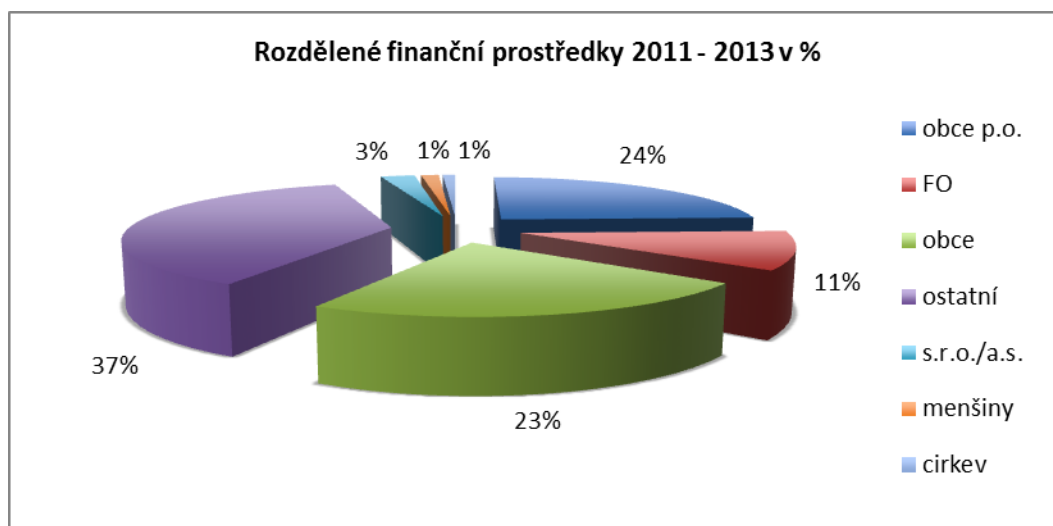

Mezi příjemci dotací převládají subjekty, které rovněž podaly největší počet projektů, a to neziskové organizace, které tvoří 42 % z celkového počtu příjemců. Podporu více než ¼ z celkového počtu podpořených projektů získaly obce, které spolu se svými příspěvkovými organizacemi tvoří dalších 42 % příjemců. Zbylé skupiny příjemců dotace tvoří pouze 16 %.

Celkové finanční prostředky vydané v letech 2011 – 2013 prostřednictvím Programu podpory regionální kulturní činnosti činily **10.500.000 Kč**. Největší část z rozdělených finančních prostředků získaly obce a jejich příspěvkové organizace, které obdržely 47 % z celkové rozdělené částky. 37 % pak čerpaly neziskové organizace. Zbylých 16 % finančních prostředků obdrželi zástupci fyzických osob, právnických osob (s.r.o./a.s.), zástupci menšin a církví.

Program podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících v Ústeckém kraji

Neinvestiční dotační program, jehož finanční prostředky jsou z rozpočtu Ústeckého kraje a jsou určeny k podpoře stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících na území Ústeckého kraje.

Čerpání je určeno především na zajištění působení těchto organizací na území Ústeckého kraje (zájezdová činnost), ale může být použito i na zajištění svozu diváků, posílení atraktivnosti repertoáru (hostování sólistů) a dalších funkcí souvisejících s podporou působení těchto organizací na území Ústeckého kraje.

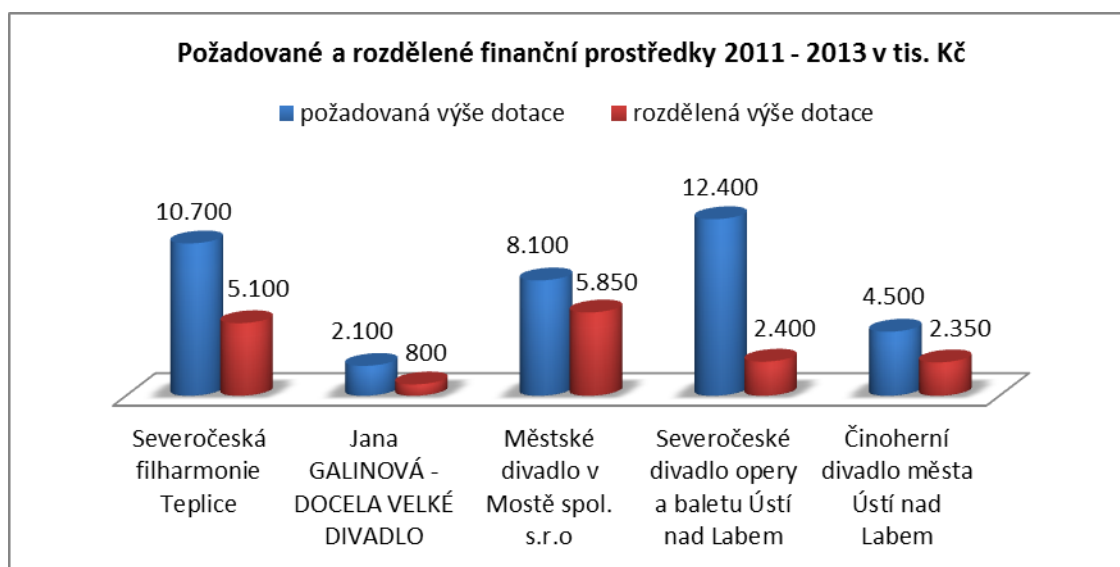
Žadatelem o dotaci mohou být profesionální divadelní a hudební umělecká tělesa a soubory sídlící a působící na území Ústeckého kraje a poskytující služby regionálního či nadregionálního rozsahu, s výjimkou právnických osob, jejichž zakladatelem nebo zřizovatelem je Česká republika a Ústecký kraj.

Záměry dotace:

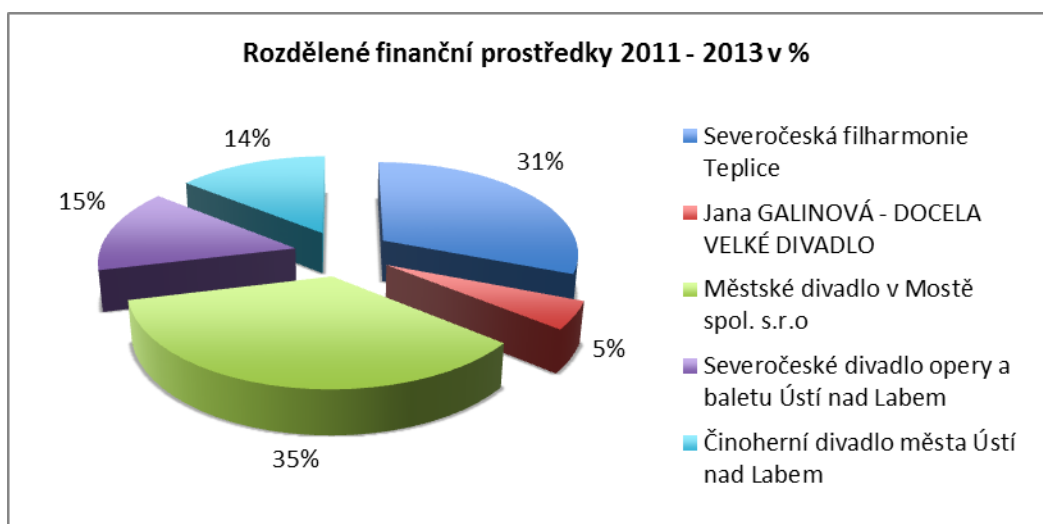
- ✓ podpora profesionální divadelní a koncertní tvorby na území Ústeckého kraje,
- ✓ podpora nové tvorby a mladých umělců,
- ✓ reprezentace kraje v oblasti kultury,
- ✓ rozvíjení uměleckého prostředí, kulturního podvědomí a rovného přístupu občanů ke kulturnímu bohatství,
- ✓ zachování a rozvoj místních tradic.

V rámci Programu podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících v Ústeckém kraji bylo v letech 2011 – 2013 požadováno 37.800.000 Kč. Rozděleno bylo **16.500.000 Kč**. Tyto finanční prostředky obdrželo celkem 5 subjektů. V roce 2012 bylo z těchto subjektů Severočeské divadlo opery a baletu v Ústí nad Labem transformováno na Severočeské divadlo s.r.o. a Ústecký kraj se podílí přímo na jeho financování, jako 50% vlastník.

Přehled o výši požadované dotace a výši získané dotace je obsažen v následujícím grafu.

Největší část z rozdělených finančních prostředků získalo Městské divadlo v Mostě s.r.o., a to 5,85 milionu Kč, což je 35 % z celkově rozdělené částky. 31 % obdržela na své aktivity Severočeská filharmonie Teplice. 15 % pak Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem a 14 % Činoherní divadlo města Ústí nad Labem. 5 % z celkově rozdělených finančních prostředků získala Jana Galinová – Docela velké divadlo.

Fond Ústeckého kraje

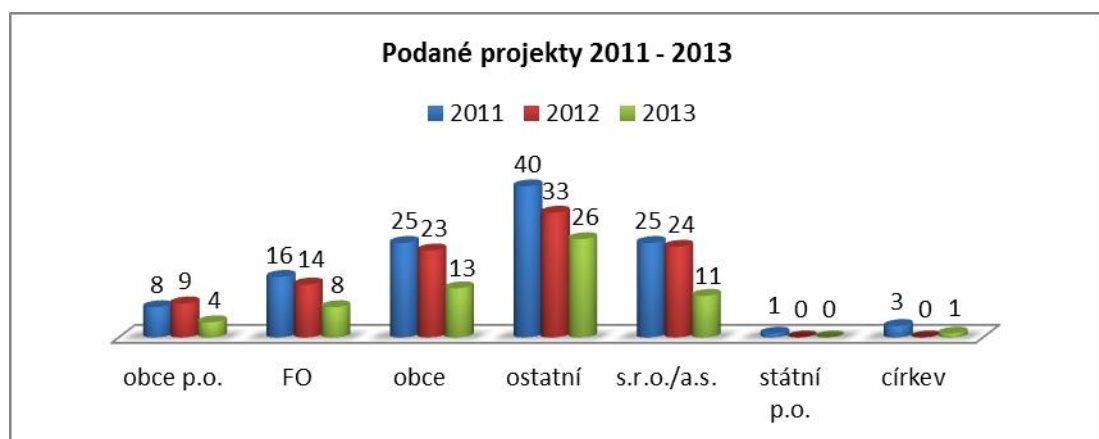
Finanční prostředky z fondu hejtmanky a od roku 2012 z fondu Ústeckého kraje jsou určeny na zabezpečení financování akcí a činnosti organizací, které nelze financovat v rámci dotační programů Ústeckého kraje, nebo u kterých tento způsob není vhodný. Jedná se zejména o zabezpečení financování obecně prospěšné činnosti na území Ústeckého kraje se zaměřením na následující oblasti:

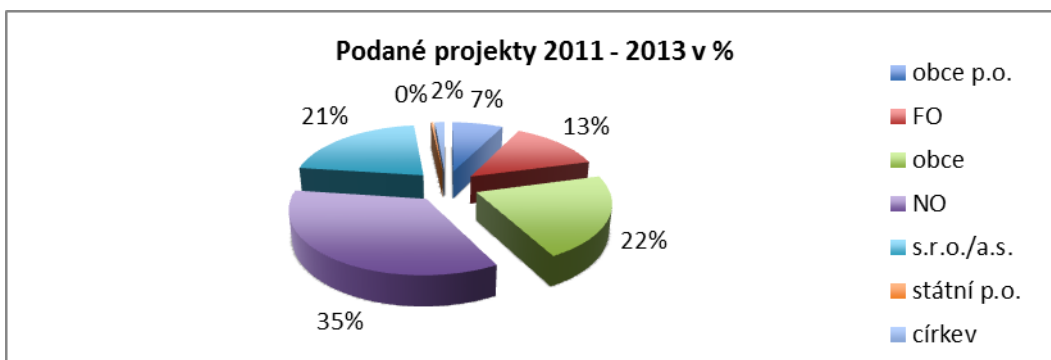
- ✓ podpora akcí regionálního významu,
- ✓ podpora činností neziskových organizací s působností na území Ústeckého kraje,
- ✓ řešení ekologických škod v rámci odstraňování starých ekologických škod vzniklých při privatizaci hnědohuhelných těžebních společností v ústeckém kraji,
- ✓ finanční dary v případě mimořádných nebo významných událostí.

Z fondu nelze financovat akce a činnosti příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je Ústecký kraj.

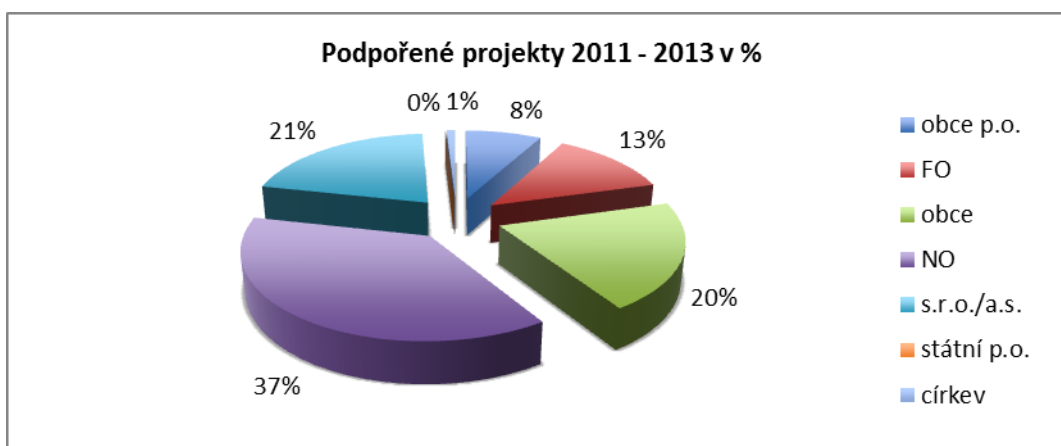
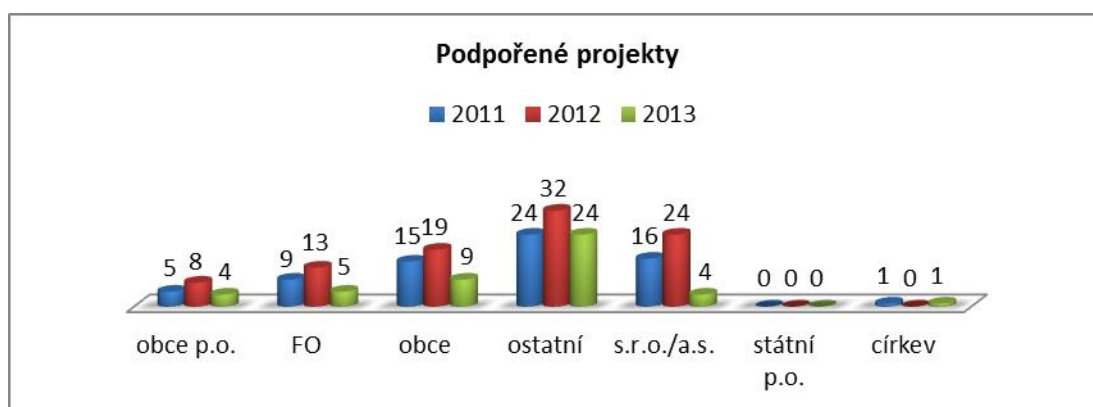
Dále se budeme zabývat projekty zaměřenými na podporu kulturních akcí a činností.

V rámci Fondu hejtmanky a Fondu Ústeckého kraje bylo v letech 2011 – 2013 podáno celkem 284 projektových žádostí o finanční podporu se zaměřením na kulturu. Nejvíce projektů bylo od neziskových organizací, a to více než 1/3. Podnikatelské subjekty požádaly o podporu 1/3 projektů z celkem podaných projektů. Téměř 1/3 žádostí o podporu byla od obcí a jejich příspěvkových organizací. Zbylá 2 % projektů pak pocházela od církví. Jeden projekt podala příspěvková organizace zřizovaná státem.

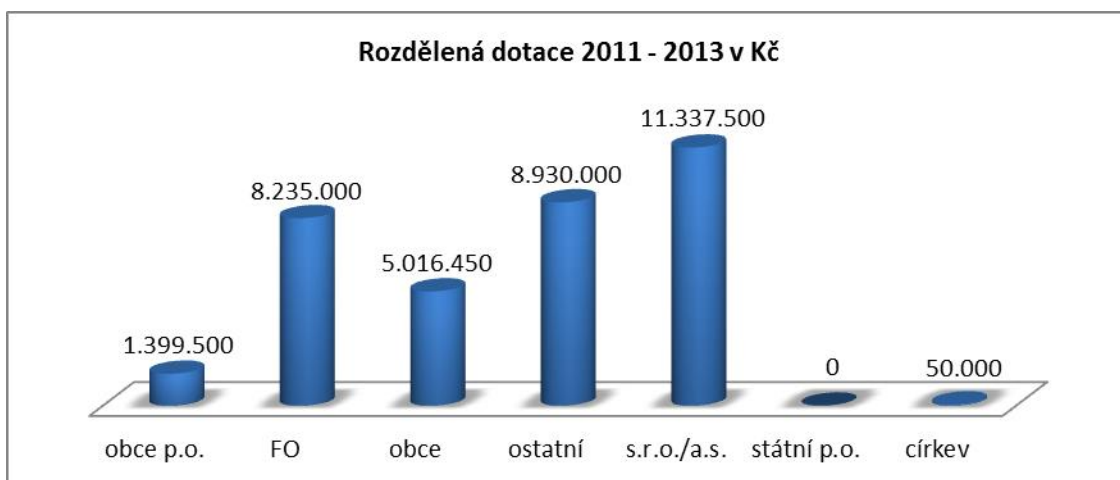
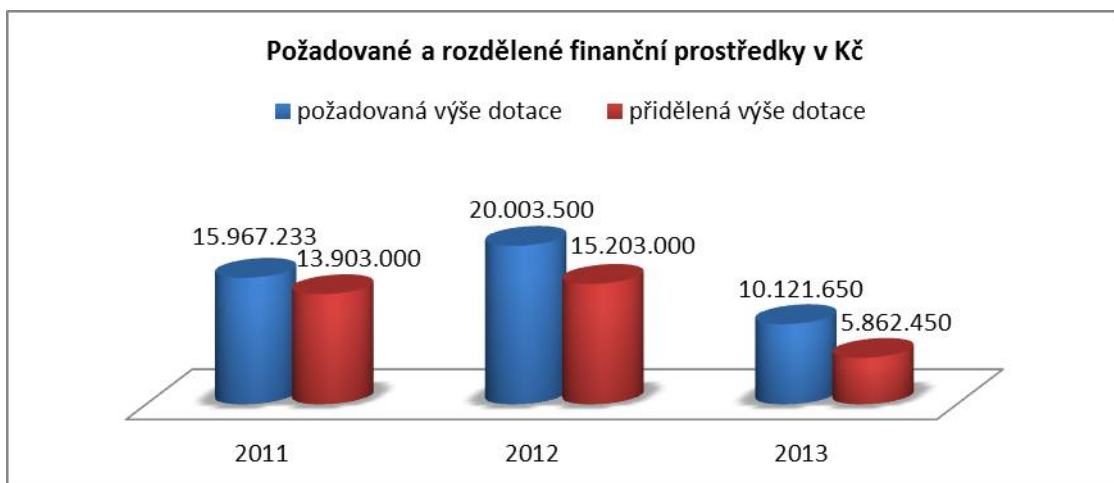

Za sledované období bylo z fondu podpořeno celkem 213 projektových záměrů zaměřených na kulturu. Více než 1/3 z nich realizovaly nebo realizují neziskové organizace. 21 % podpořených projektů je od obcí a jejich příspěvkových organizací, rovněž 21 % podpořených projektů získaly podnikatelské subjekty. 2 % z celkového počtu podpořených projektů je církví.

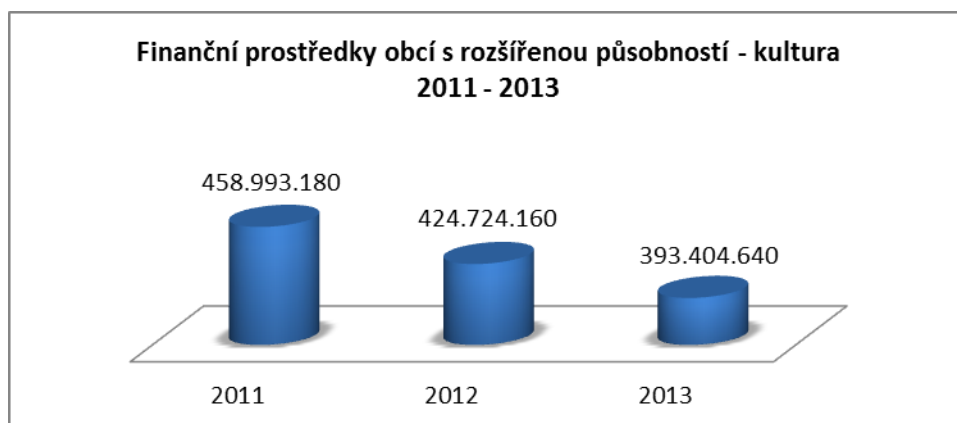
Ve sledovaném období bylo rozděleno celkem **34.968.450 Kč**. Největší objem finanční podpory získaly podnikatelské subjekty, a to celkem 56 % z celkově rozdělených finančních prostředků (11.337.500 Kč). Projekty za 8.930.000 Kč realizovaly a realizují neziskové organizace. Tato částka tvoří 26 % z celkových dotačních financí. 16 % z finančních prostředků získaly obce a jejich příspěvkové organizace (6.415.950 Kč). Církevní projekty byly podpořeny částkou 50.000 Kč.

Z rozpočtu Ústeckého kraje bylo v letech 2011 - 2013 v rámci krajských finančních podpor a dotačních programů vynaloženo 85.768.450 Kč.

2.10.4 Finanční prostředky obcí s rozšířenou působností vynaložené na podporu kultury

V Ústeckém kraji je 16 obcí s rozšířenou působností. Pět z nich má statut statutárního města. Vzhledem k různé velikosti měst a výši příjmů a výdajů jednotlivých obcí, uvádíme finanční prostředky vynaložené v letech 2011 – 2013 na kulturu jako celek.

Celkem vynaložily obce s rozšířenou působností v letech 2011 – 2013 na podporu kultury 1.277.121.980 Kč. Jak je z výše uvedeného grafu patrné, výdaje na kulturu postupně od roku 2011 klesají. Výdaje v roce 2013 poklesly oproti roku 2011 o 65.588.540 Kč. Objem finančních prostředků zahrnuje výdaje na zřizovatelské funkce kulturních zařízení měst, tak výdaje na vlastní finanční podpory, dotační a grantové tituly.

Shrnutí

V rámci sledovanosti hlavních subjektů a finančních zdrojů a nástrojů bylo v Ústeckém kraji vynaloženo v oblasti kultury v letech 2011 – 2013 celkem **1.365.104.430 Kč**. Tento údaj není zcela úplný, neboť řada indikátorů a dat není dostupná. Přesto se jedná o zásadní ukazatel ekonomického potenciálu v oblasti kultury ve sledovaném regionu. Z níže uvedeného grafu zřejmé, že se objem finančních prostředků vynaložených na kulturu v Ústeckém kraji oproti roku 2011 snížil. Zde je třeba zmínit, že v roce 2011 byly výdaje na kulturu v Ústeckém kraji v celorepublikovém srovnání podprůměrné a činily 266 Kč na jednoho obyvatele.⁴⁸

⁴⁸ Patočková, Věra – Čermák, Daniel, Vojtíšková, Kateřina a kol., *Kultura v krajích České republiky*, SOÚ AV ČR, v.v.i., Praha 2012.

3 SWOT ANALÝZA

V následující SWOT analýze jsou identifikovány silné a slabé stránky Ústeckého kraje, příležitosti a hrozby v oblasti kultury. Zpracovaná SWOT analýza vychází ze zjištěných dat v Ústeckém kraji a regionech, z interní SWOT analýzy Ministerstva kultury a dotazníkového šetření mezi kraji ČR a dalšími subjekty činnými v oblasti kultury uskutečněného v srpnu 2007.⁴⁹

V této souvislosti je rovněž třeba zmínit, že spokojenost obyvatel s kulturním životem v obci i kraji za spokojeností obyvatel z ostatních krajů zaostává (průměrná hodnota spokojenosti je nejmenší). Pozitivně nejsou hodnoceny ani změny v kulturním životě obcí, pokud jde o oživení tradic, pořádání oslav a slavností za posledních 10 let.⁵⁰

Silné stránky

- Nástroje finanční podpory
- (příspěvky a dotace kraje, příspěvky a dotace obcí, dotační tituly MK ČR, dotační tituly EU, dotace a granty dalších subjektů)
- Existující infrastruktura kulturních organizací a zařízení
- Optimální síť muzeí s ohledem na spádové oblasti
- Občanské aktivity v kultuře
- Mezinárodní spolupráce
- (vysoký potenciál pro příhraniční spolupráci)
- Velký počet středně velkých měst jako potenciálních kulturních center
- Rozvoj cestovního ruchu
- (podpora kulturních aktivit)

Slabé stránky

- Nedostatek finančních prostředků
- (ve všech směrech a oborech na všech úrovních)
- Zastaralé a nevyhovující materiální, prostorové a technické zázemí
- Nedostatečná koordinace kulturních akcí v ÚK
- Malý zájem o kulturu
- Nízká úcta k duševnímu bohatství
- (podceňování kultury)
- Nedostatečná vazba obyvatelstva ke kulturnímu potenciálu

Příležitosti

- Rozvoj kulturního dědictví
- Geografická poloha
- (rozvoj příhraniční spolupráce)
- Pěstování tradic a živé kultury, rozvoj produktů vázaných na místní specifika
- (posílení potenciálu cestovního ruchu)
- Zvýšení povědomí o kultuře

⁴⁹ Podkladová studie ke státní kulturní politice na léta 2009-2014.

⁵⁰ Patočková, Věra – Čermák, Daniel, Vojtíšková, Kateřina a kol., Kultura v krajích České republiky, SOÚ AV ČR, v.v.i., Praha 2012.

- Využití vnějších finančních zdrojů
- (financování z více zdrojů)
- Příležitost posílení vzájemné spolupráce a koordinace činností
- Využití kultury jako významného nástroje ovlivňujícího kvalitu života v jednotlivých částech regionu
- Potenciál občanských aktivit v kultuře

Hrozby

- Nedostatek finančních prostředků
- Hodnotová orientace obyvatelstva
- (pokles zájmu o kultury)
- Komeracionalizace kulturního prostředí
- Rušení občanské vybavenosti venkovských obcí ohrožující jejich životaschopnost zejména v periferních částech kraje
- (školy, knihovny, kulturní střediska, kina apod.)
- Neadekvátní zásahy do struktury kulturních organizací zřizovaných obcemi a krajem
- Absence občanských aktivit

4 VIZE, CÍLE, PRIORITY A FINANČNÍ NÁROKY 2015 - 2020

4.1 Vize

Ústecký kraj je regionem s bohatým kulturním dědictvím. Toto dědictví bude uchováno a dále rozvíjeno. Kultury bude využito jako významného nástroje ovlivňujícího kvalitu života obyvatel v kraji a vytvářejícího nové kulturní hodnoty nejen regionálního, ale i národního a mezinárodního charakteru. Ústecký kraj bude regionem se stabilní sítí infrastruktury pro kulturu. Pro financování kultury budou vytvořeny dostatečné vnitřní zdroje a současně budou využívány všechny dostupné vnější finanční zdroje.

4.2 Cíle

1. Investice do kultury, financování kultury
2. Rozvoj kultury
3. Zajištění infrastruktury pro kulturu

4.3 Priority a opatření

FINANČNÍ NÁROKY (v mil. Kč)		Celkové nároky	z toho jiné zdroje ⁵¹
Cíl 1: Investice do kultury, financování kultury <i>Cíl zohledňuje vlastní potřeby kraje, zvláště nezbytnou péči o majetek a s tím spojené investice – oprava, údržba a dostavba budov příspěvkových organizací, modernizace a inovace pracovišť, specializovaných dílen, depozitářů a expozic pro veřejnost, včetně využití vnějších finančních zdrojů. Rovněž má za úkol zajistit každoroční příspěvek na provoz organizací. Cíl dále garantuje dotační prostředky pro krajské dotační programy v oblasti kultury.</i>		1.635	222
PRIORITY	OPATŘENÍ		
1.1 Rekonstrukce a modernizace vybavenosti péče o kulturní dědictví	1.1.1 Rekonstrukce depozitáře Oblastního muzea v Lounech	6	3
	1.1.2 Modernizace depozitářů Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, Severočeské galerie výtvarného umění v Litoměřicích, Oblastního muzea v Děčíně – Rumburk	6	3
	1.1.3 Modernizace konzervátorských a restaurátorských pracovišť Regionálního muzea v Teplicích, Oblastního muzea v Litoměřicích, Oblastního muzea v Mostě, Oblastního muzea v Chomutově	18	9
1.2 Zvýšení kapacity depozitních prostor archeologického materiálu v rámci celého kraje	1.2.1 Výstavba nových specializovaných depozitářů	40	10
	1.2.2 Rozšíření, dostavba a modernizace stávajících depozitních prostor	40	10
1.3 Zvýšení kapacity a inovace výstavních a expozičních prostor a ploch kulturních	1.3.1 Rekonstrukce a dostavba Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem	150	75
	1.3.2 Dostavba Galerie Benedikta Rejta v Lounech	100	50
	1.3.3 Rekonstrukce Severočeské hvězdárny a planetária	4	2

⁵¹ Jiné zdroje: finanční zdroje ze státního rozpočtu, EU, EHP, Norské fondy a další

organizací	v Teplicích		
	1.3.4 Inovace stálých expozic Regionálního muzea v Teplicích a Krupce, Oblastního muzea v Lounech, Oblastního muzea v Litoměřicích, Oblastního muzea v Děčíně, Oblastního muzea v Chomutově, Zámku Nový Hrad v Jimlíně, Galerie Benedikta Rejta v Lounech – Výstavní síň Emila Filly v Peruci	40	20
	1.3.5 Obnova interiéru výstavních prostor Severočeské galerie výtvarného umění v Litoměřicích – Kostela Zvěstování Panny Marie	70	30
1.4 Dotační politika kraje	1.4.1 Zajištění financování dotačních programů kraje v oblasti kultury	70	0
1.5 Financování provozu kulturních organizací zřizovaných krajem	1.5.1 Každoroční příspěvek na provoz	1.071	0
	1.5.2 Využití dalších dotačních titulů pro financování činnosti organizací, např. MK ČR, programy přeshraniční spolupráce, Integrované teritoriální investice a další	20	10
Cíl 2: Rozvoj kultury <i>Cíl rozvíjí kulturní politiku kraje navenek, možnosti spolupráce a vzdělávání.</i>		71,2	14
PRIORITY	OPATŘENÍ		
2.1 Podpora kulturních akcí	2.1.1 Podpora nadregionálních projektů na území kraje	7	0
	2.1.2 Podpora postupových přehlídek ze strany kraje (krajská a celostátní kola)	7	0
2.2 Dotační politika	2.2.1 Rozšíření dotačních programů kraje v oblasti kultury	21	0
	2.2.2 Každoroční volba prioritní oblasti v dotačních programech kraje	0	0
2.3 Přeshraniční spolupráce	2.3.1 Zachování oblasti kultury v dotačních programech	0	0
	2.3.2 Realizace projektů	20	8
	2.3.3 Podpora spolupráce kulturních subjektů a jejich aktivit	0	0
2.4 Posílení vzdělávání a spolupráce v oblasti péče o kulturní dědictví	2.4.1 Zvyšování odbornosti pracovníků v příspěvkových organizacích kraje	2	1
	2.4.2 Vzdělávání mládeže v oblasti kulturního dědictví	2	1
	2.4.3 Podpora akcí a aktivit se zapojením více kulturních subjektů – kooperace	3	2
	2.4.4 Využití potenciálu památek Světového dědictví UNESCO pro rozvoj kulturních tradic	2	1
	2.4.5 Péče o nemotné kulturní dědictví a oblast tradiční lidové kultury včetně činnosti odborné Komise a zpracování krajského seznamu nemotných kulturních statků	0,2	0
	2.4.6 Využívání možností krajské sekce Asociace muzeí a galerií ČR ke koordinaci spolupráce krajských a městských, obecních a soukromých muzeí	0	0
	2.4.7 Přispět k odbornému posouzení a řešení situace trvalé expozice Collegia Bohemica k dějinám německy mluvících obyvatel českých zemí	0	0
2.5 Oceňování	2.5.1 Vytvářet podmínky pro oceňování v oblasti kultury a kulturního dědictví	3	0
2.6 Digitalizace kulturního dědictví kraje	2.6.1 Podpora vybavenosti, prostředků a technologií k digitalizaci a následné prezentaci kulturního dědictví kraje	4	1

Cíl 3: Zajištění infrastruktury pro kulturu		55	30
<i>Cíl garantuje zachování a rozvoj stávající struktury krajských kulturních zařízení na území kraje, včetně podpory knihovních služeb.</i>			
PRIORITY	OPATŘENÍ		
3.1 Příspěvkové organizace kraje	3.1.1 Zachování stávající struktury příspěvkových organizací kraje	0	0
	3.1.2 Zachování muzea ve Varnsdorfu, popř. zřízení galerie ve Šluknovském výběžku	5	0
3.2 Zajištění veřejných služeb v systému regionálních funkcí knihoven	3.2.1 Každoroční příspěvek na zajištění regionálních funkcí knihoven v kraji	50	30

4.4 Finanční nároky

FINANČNÍ NÁROKY 2015 - 2020	1.761.200.000,- Kč
z toho jiné zdroje	266.000.000,- Kč

5 KONCEPCE PAMÁTKOVÉ PÉČE

5.1 Úvod

Památková péče je specifická oblast kultury. Je součástí kulturního dědictví minulosti, které je nedílnou a nepostradatelnou částí duchovního bohatství společnosti. Proto by k němu každé společenství mělo přistupovat s pokorou a úctou, v níž by měla být zakódována povinnost rozvoje této péče. Tato povinnost je ostatně definována i legislativně (viz níže).

Toto, tedy 21. století, přineslo nové pojetí vnímání kulturního dědictví a významu kulturních památek. Dnes už nevystačíme s prostým poznávacím hlediskem, které rozšířily další aspekty – je to poznání specifik a odlišnosti regionů či lokalit, vědomí estetického a emocionálního působení na jedince a v neposlední řadě spoluvytváření jeho vztahu k domovu.

Památková péče 21. století by měla být realizována na základě rozsáhlé spolupráce mnoha institucí a subjektů na různých úrovních – od orgánů státní správy a samosprávy přes odborné instituce, po občanská sdružení, nestátní neziskové organizace až po jednotlivce, a to včetně vlastníků památek.

Památková péče se neustále metodicky vyvíjí. Dnes dospěla metodika do fáze, kdy k hlavním cílům kromě uchování památky a prodloužení jejího života, patří také snaha o její další zapojení do současného života. Tomuto trendu je třeba přizpůsobit i metodické materiály, které umožní jeho naplnění. V této souvislosti je třeba zmínit oblast výzkumu – archeologii. Přestože celá oblast památkové péče stojí poněkud stranou zájmu veřejnosti, přece jen bylo dosaženo ohledně vztahu k památkám určitého posunu. Archeologický výzkum je však neustále vnímán jako okrajová aktivita, nedoceňuje se jeho přínos a někdy je na něj naopak dokonce nahlíženo negativně. To je jeden z dlouhodobých celospolečenských úkolů a vede k němu dlouhá cesta osvěty a vzdělávání, které byly z různých důvodů podceňovány.

Kulturní památky mají rovněž nezanedbatelný turistický potenciál, který má v Ústeckém kraji značné rezervy. Rozvoj památkové péče je jednou z možností, jak tento potenciál využívat efektivněji.

Tento materiál vychází z Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, z Programu rozvoje Ústeckého kraje pro období 2008 – 2013, aktualizovaného v roce 2010, zejména z Priority 5 jeho návrhové části. Rovněž navazuje na Strategii rozvoje kultury a památkové péče Ústeckého kraje z roku 2003, která však měla účinnost pouze do roku 2008. Od tohoto roku neměl Ústecký kraj žádnou oborovou strategii. Zpracovaná Strategie proto aktuálně analyzuje současný stav památkové péče v kraji, vymezuje základní cíle jejího rozvoje a specifikuje postupy vedoucí k dosažení těchto cílů. Příprava byla koordinována i s přípravou nového Programu rozvoje Ústeckého kraje, který je určen pro období 2014 - 2020.

Pro zpracování tohoto materiálu byl zvolen následující postup: nejprve byla vypracována osnova, která studii tematicky rozčlenila na základní body – právní normy, vývojové tendence, struktura památkového fondu Ústeckého kraje, mezikrajové srovnání památkové péče, instituce působící v památkové péči, cestovní ruch, finanční rámec památkové péče a SWOT analýzu. Podle této osnovy byly vyhledány potřebné podklady.

V úvodu šlo především o legislativní rámec – zákony, vyhlášky, nařízení, mezinárodní úmluvy, z nichž klíčovým byl zákon o památkové péči. V dalších částech sloužil jako stěžejní zdroj informací informační portál Národního památkového ústavu – MonumNet, který má pouze informativní charakter. V závěrečných částech (cestovní ruch a finanční rámec) to byly zejména ročenky Českého statistického úřadu (ČSÚ) a statistiky Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (NIPOS), příspěvkové organizace Ministerstva kultury ČR. Jako komparativní materiály byly použity některé programy památkové péče v různých krajích (Olomoucký, Moravskoslezský, Královéhradecký, Plzeňský), přičemž při jejich výběru bylo přihlíženo k tomu, aby byly v daném sledovaném aspektu (počet památek, rozloha) srovnatelné s Ústeckým krajem. Při finančním mezikrajovém porovnání to byly závěrečné účty jednotlivých krajů. Zdrojová data v dokumentu není možné sjednotit do stejných let, protože jsou dostupná v různých časových obdobích. Snahou bylo vždy v dané kapitole pracovat se shodnými roky, v celém dokumentu to však není zcela možné. Jako základní strategický dokument se vstupními daty posloužila Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, v níž jsou uváděny údaje týkající se finančních prostředků za roky 2006 – 2010. Dále ČSÚ a NIPOS mají na svých internetových stránkách statistické údaje do roku 2011. Některé krajské úřady zveřejnily závěrečné účty hospodaření za rok 2012 až ve druhém pololetí 2013. V době zpracovávání tohoto materiálu tak byly v některých případech k dispozici pouze údaje do roku 2010, respektive 2011. Pokud bylo možné zjistit údaje aktuálnější (2012), jsou uvedeny.

5.2 Legislativní rámec

5.2.1 Právní normy

Ochrana hmotného kulturního dědictví a jeho přiměřené užívání je veřejným zájmem. Smysl a cíle péče o kulturní dědictví jsou definovány mezinárodními úmluvami a právními předpisy České republiky. Legislativa je v této oblasti velmi složitá a zákonodárné složky již pracují na jejich úpravách. Mezi právní předpisy v oblasti památkové péče patří mezinárodní smlouvy a směrnice, zákony, vyhlášky a nařízení. Památková péče je řešena legislativně na řadě úrovní, od mezinárodní až po regionální. Česká republika je v této oblasti vázána řadou **mezinárodních smluv**. Jsou to:

- Evropská úmluva o krajině (č. 13/2005 Sbírky mezinárodních smluv)
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sbírky mezinárodních smluv)
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sbírky mezinárodních smluv) tzv. Granadská smlouva
- Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 Haag (č. 71/2007 Sbírky mezinárodních smluv)
- Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví
- Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 15/1980 Sb., o Úmluvě o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 94/1958 Sb., o Úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokolu k ní.
- Na národní úrovni jsou to:**
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění
 - Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, v platném znění
 - Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, v platném znění
 - Vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění
 - Nařízení vlády o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky
 - Vyhláška Ministerstva kultury č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy a další právní normy
 - Vyhláška Ministerstva kultury č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón
 - Usnesení vlády ze dne 16. 7. 1997 č. 426 o Programu restaurování movitých kulturních památek
 - Usnesení vlády ze dne 22. 2. 1995 č. 110 k Programu záchrany architektonického dědictví
 - Usnesení vlády ze dne 25. 3. 1992 č. 209 k Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón
Památkové péče se více či méně dotýkají i související právní předpisy. Jsou to:
 - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
 - Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění
 - Zákon č. 183/2006, o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění
 - Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, v platném znění
 - Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
 - Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění
 - Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), v platném znění
 - Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění
 - Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
 - Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění
 - Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění
 - Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění
 - Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, v platném znění
 - Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném znění

5.2.2 Předmět ochrany v souladu s právními normami

Předmětem ochrany jsou:

- kulturní památky (dle § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění)
- národní kulturní památky (dle § 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění)
- památkové rezervace (dle § 5 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění)
- památkové zóny (dle § 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění)
- ochranná pásma (dle § 17 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění)

Památková péče je složitá problematika a při jejím naplňování se střetávají různé, leckdy protichůdné zájmy. Situaci navíc komplikuje legislativa, která nestačí dostatečně reflektovat společenský vývoj. Jedním z hlavních problémů, který současná právní úprava památkové péče s sebou nese a který se dotýká vlastníků nemovitostí, tedy poměrně široké části veřejnosti, je jejich zákonné omezení vlastnických práv (viz kapitola Omezující aspekt památkové péče).

Základním legislativním materiálem pro oblast památkové péče je zákon o státní památkové péči z roku 1987. Jen za posledních deset let byl třináctkrát novelizován, přesto však už je zastaralý a odborná veřejnost opakovaně poukazuje na to, že je potřeba přijmout zákon nový.

Nový zákon se připravoval několik let a jeho vypracování a zavedení do praxe je podle Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016 stěžejním úkolem v oblasti památkové péče. V současné době je vypracován věcný návrh zákona, který čeká legislativní schvalovací proces.

Klíčovou zásadou přípravy nového památkového zákona byla návaznost na nový správní řád, nový občanský zákoník a stavební zákon s cílem zajistit optimální péči o památkový fond účinným, co nejjednodušším a transparentním způsobem. Zákon přinese nové definování veřejného zájmu ochrany kulturního dědictví, posílení právní jistoty vlastníků kulturních památek, zjednodušení výkonu veřejné správy na úseku památkové péče, zvýšení vymahatelnosti práva a kontrolní činnosti na úseku státní památkové péče, snížení administrativní zátěže vlastníků kulturních památek zejména v oblasti stavebnictví a zlepšení náhrad za omezení vlastnického práva prostřednictvím zvýšené provázanosti s daňovými předpisy, aby bylo vytvořeno prostředí motivující vlastníky památkového fondu k jejich průběžné údržbě, která je nejlepším způsobem pro uchování jejich hodnot.

Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016 ovšem mapuje i další legislativní problémy a zároveň přichází s jejich řešením v konkrétních termínech. Je třeba specifikovat a zpřesnit kritéria pro prohlašování kulturních památek za národní kulturní památky a vyhlásování nových památkově chráněných území, přijmout právní úpravu ochrany kulturní složky krajiny a právní úpravu kompenzace za omezení vlastnického práva. V této souvislosti je zmiňována role samosprávy – toto omezení kompenzují některé kraje a obce v rámci samostatné působnosti formou dotací.

5.3 Strategické dokumenty

Základním strategickým dokumentem **na národní úrovni** je **Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016**, Koncepce vyhodnocuje období 2003 - 2010 a stanovuje cíle na období další.

V této kapitole je nutné zmínit i rozvojové dokumenty zaměřené na podporu kultury, které se s oblastí památkové péče často prolínají. Jsou to:

- **Státní kulturní politika na léta 2009-2013 a její aktualizace na léta 2013 -2014** s výhledem na roky 2015 – 2020,
- **Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2010-2014.**

Strategickými dokumenty **na regionální úrovni** jsou materiály vypracované a přijaté jednotlivými kraji. Jsou to programy rozvoje kraje (Program rozvoje kraje Vysočina, Program rozvoje Karlovarského kraje), které mají obecnější rámec. Většina krajů však v oblasti památkové péče vychází z podrobnějších koncepcí (Koncepce zachování a obnovy kulturních památek Jihomoravského kraje, Koncepce péče o památkový fond Královéhradeckého kraje, Koncepce podpory státní památkové péče v Moravskoslezském kraji na období 2010 až 2013, Střednědobý plán podpory památkové péče ve Zlínském kraji do roku 2013 doplněný prováděcími plány zachování a obnovy kulturních památek pro každý rok). Slabinou některých těchto materiálů je jejich zastaralost (2003 – Plzeň, Olomouc).

Strategickými dokumenty Ústeckého kraje jsou:

- **Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013**, který byl aktualizován v lednu 2010. Památková péče je zde řešena spíše okrajově v prioritě č. 5 Cestovní ruch a kultura
- **Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje 2010-2015**, i v tomto materiálu je památková péče řešena pouze okrajově.

Strategie rozvoje kultury a památkové péče v Ústeckém kraji, tento materiál je však příliš stručný a obecný a především zastaralý – byl vypracován v září 2003 s účinností do roku 2008.

Program rozvoje ÚK 2014 – 2020, který se právě zpracovává se problematikou kultury a památkové péče příliš nezbyvá. Kultura a památková péče jsou zde řešeny spíše okrajově v souvislosti s cestovním ruchem. Problematika je zmíněna v prioritě 2, v opatření 2.4: kultura, sport a volný čas.

Dále existují strategické dokumenty **na úrovni samospráv**, ale ty se památkové péče bez ohledu na velikost měst dotýkají pouze okrajově a v podstatě jen v souvislosti s cestovním ruchem. V případě, že se v obci vyskytuje památková rezervace či zóna schvalují obecní zastupitelstva aktualizaci Programu regenerace.

5.4 Vývojové tendence

5.4.1 Od historie k současnosti

Památková péče jako snaha úsilí o uchování vybrané části kulturního dědictví sahá hluboko do minulosti. První příklady sběratelství a uchovávání uměleckých děl jsou známy z antiky, ale památkovou péči v moderním smyslu slova přinesla renesance. Myšlenku odpovědnosti státu za kulturní dědictví přinesla jako první francouzská

revoluce na sklonku 18. století. Na našem území byla státní ochrana památek legislativně zakotvena v roce 1850. Od poloviny 19. po celé 20. století procházela památková péče vývojem, který přinášel střety nejrůznějších, leckdy protichůdných přístupů. Přes tuto vývojovou proměnlivost vnímání hodnot památek i volby cest k jejich uchování lze nalézt určité principy, jejichž platnost je možno předpokládat i pro budoucnost. Poprvé byly uceleně formulovány v tzv. Benátské chartě z roku 1964, v oblasti památkového urbanismu pak byly doplněny Washingtonskou chartou z roku 1978 a řadou dalších navazujících mezinárodních dokumentů. Několik nejzákladnějších principů těchto dokumentů:

- Preference preventivní péče, tedy průběžné údržby památek před renovačními či dokonce rekonstrukčními intervencemi.
- Obnova památky musí vyváženě spojovat uchování jejích hodnot s pochopením pro udržení její živé funkce jako nejlepší záruky její trvalé existence.
- Památku je třeba uchovat na místě, kde byla postavena nebo pro které byla vytvořena; přemístění památky lze odůvodnit jen výjimečně, ze záchranných důvodů.
- O památku je nejlépe pečovat prostředky, kterými vznikly, tedy s užitím historických technologií, postupů a materiálů, jejichž kontinuitu je třeba udržet.
- Chráníme nejen památku, ale i její prostředí a urbanistický či krajinný kontext; v urbanistickém měřítku jde o historický městský půdorys, poměr zastavěných a volných ploch včetně zeleně a historickou skladbu dominant.
- Památková péče musí všemi prostředky obhajovat a prezentovat své cíle a aktivně komunikovat se společností.

5.4.2 Reforma veřejné správy a změny ve společnosti

Výše uvedené principy vyjadřují postoje k problematice památkové péče z hlediska odborné veřejnosti. Ale kulturní dědictví je fenoménem celospolečenským a je ve všeobecném zájmu, aby mu byl věnován odpovídající zájem, a to nejen ze strany státních a ostatních veřejných institucí, ale zejména ze strany pokud možno co nejširší veřejnosti.

Historicky nedávnou minulost ve střední a východní Evropě výrazně poznamenal přechod společenského uspořádání od totalitního k demokratickému. To přineslo všestranné změny ve všech oblastech života, tedy i v oblasti památkové péče. Byly to změny velmi zásadní, od majetkových - tisíce památkových objektů přešly do rukou obcí, fyzických osob nebo jiných vlastníků, po administrativní (reforma státní správy) až po částečné změny financování.

V prvním kroku reformy státní správy se jednalo zejména o zřízení krajských samospráv a tím přenesení působnosti správy na úseku památkové péče z ministerstva kultury na krajské úřady.

Druhá fáze reformy byla zaměřena na rozvinutí decentralizačních a dekoncentračních procesů. V této souvislosti došlo k přesunutí kompetencí, které byly dosud vykonávány orgány státní správy (tj. především okresními úřady) na samosprávu, ať již do samostatné nebo přenesené působnosti. Došlo tak ke zrušení okresních úřadů a k přenesení činnosti na kraje a hlavně na obce 3 stupně - obce s rozšířenou působností.

Cílem reformy veřejné správy bylo na jedné straně v maximální míře zkvalitnit a modernizovat výkony veřejné správy a na straně druhé přiblížit veřejnou správu

občanům. Jedním z aktuálních kroků bylo přenesení působností 73 okresních úřadů na 205 obcí s rozšířenou působností, které tak převzaly výkon státní správy i v oblasti památkové péče.

Poslední desetiletí přinesla modernější a širší pohled na kulturní památky jako specifickou součást kulturního dědictví, a to nejen ze strany památkářů. Překotný vývoj znamenal pro nemovité kulturní památky výrazný posun v jejich vnímání ze strany široké veřejnosti. Se svobodou pohybu se objevila konkurence – lidé začali cestovat do zahraničí a „obyčejné“ památky už tolik nelákaly. Navíc už přestávaly stačit obyčejné exkurze s prohlídkou zámeckých či hradních interiérů s a výkladem, které jsou na všech hradech a zámcích víceméně obdobné. Majitelé památkových objektů museli začít hledat novou cestu, jak přilákat návštěvníky. A tak lákají na nejrůznější doprovodné programy – koncerty, festivaly, rytířské turnaje, divadelní představení. Stále divácky atraktivnější se v posledních letech jeví specifické „noční“ akce – Noc v knihovně, Muzejní noc, Noc kostelů, Hradozámecká noc i noční prohlídky hradů a zámků...

Dalším důsledkem společenských změn je narůstající aktivita lidí v důsledku vytvářející se občanské společnosti. Vznikly stovky subjektů, občanských sdružení, neziskových organizací, které se zaměřují na kulturní využití památkových objektů nebo na jejich zvelebení. To oboje vede nejen k ožívování objektů a jejich vnímání nikoli jako prostou stavbu, ale jako součást přirozeného kulturního života, Zároveň jde o nenásilný a přirozený proces poznávání domova, vytváření si vztahu k místu, kde lidé žijí – zapouštění kořenů.

5.4.3 Omezující aspekt památkové péče

Památková péče je nejen proces nikdy nekončící, ale také kontroverzní, a to hned z několika hledisek. Dochází například k investičním tlakům, jejichž cílem je odstranění památek z důvodu uvolnění stavebních parcel pro developerské účely. S tím jsou někdy spojeny i škody vzniklé na architektonickém kulturním dědictví a na území s archeologickými nálezy. Velkým problémem je také výběr historických objektů určených k ochraně, následně také způsob této ochrany.

Prohlášení objektu za památku výrazně omezuje jeho vlastníka v jeho využívání, případně potřebných úpravách. Omezení se ale dotýkají i vlastníků objektů, které nejsou přímo kulturními památkami, ale leží v různých chráněných územích. Týká se to například záměru nahrazovat dřevěná okna okny plastovými nebo zateplování budov.

Navíc v této oblasti dochází k omezování vlastnických práv, vlastníci kulturních památek mohou žádat o dotace na obnovu svých objektů, zatímco vlastníci objektů, které nejsou kulturní památkou, ale leží v různých chráněných územích nikoli, ačkoli jsou jejich vlastnická práva obdobně omezena. Ta jsou omezena z důvodů ochrany veřejného zájmu – státní památkové péče. Tento rozpor by měl být odstraněn kompenzacemi, kterými jsou dotační programy ministerstva kultury, kraje či obcí a daňové úlevy pro vlastníky kulturních památek provádějící rekonstrukci či obnovu svých objektů a dále metodická pomoc poskytovaná odbornou organizací památkové péče – Národním památkovým ústavem.

Rozpor vyplývající z omezování vlastníků památkových objektů nebo objektů ležících v chráněných oblastech je ze své podstaty trvalý – nelze vždy sloučit zájmy památkové péče se zájmy obecními či individuálními.

Jedním z dalších omezujících aspektů je i to, že vlastníci v oblasti bývalých Sudet nemají k majetku „rodový“ vlastnický vztah. Není zde pouto předků, tedy to, že můj praděd

postavil ona Boží muka na paměť události a je mou povinností se o ně starat. Neúcta k tomu, co před lety někdo vybuřoval, stále přetrvává a je to jedna z příčin, proč je tolik drobných památek, a nejen jich, zničených nebo ztracených.

5.4.4 Instituce, organizace působící v památkové péči

Památková péče pokrývá natolik širokou oblast, že není jiná možnost, než se jí věnovat na všech úrovních. Účinná ochrana památkového fondu může být zajištěna pouze provázáním souvisejících právních předpisů a spoluprací dotčených subjektů.

Jak uvádí Státní kulturní politika je koordinace aktivit spojených s nakládáním s památkovým fondem mezi státem, kraji, obcemi a dalšími zainteresovanými subjekty a mezi kraji navzájem, základním kamenem při rozvoji PP.

Garantem památkové péče jako součásti péče o kulturní dědictví je stát, prostřednictvím ústředního orgánu státní správy na úseku kultury – Ministerstva kultury ČR. Na centrální úrovni jsou jeho partnery Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí.

Ministerstvo kultury je zřizovatelem státní příspěvkové organizace Národní památkový ústav (NPÚ), odborné a výzkumné organizace s celostátní působností. Organizačně se člení na Generální ředitelství v Praze, čtrnáct Územních odborných pracovišť (ÚOP) v jednotlivých krajích vč. Prahy, pro ÚK sídlí přímo v Ústí nad Labem. Dále existují čtyři Územní památkové správy (ÚPS), kdy pro ÚK se jedná o ÚS Praha, který spravuje Středočeský, Karlovarský, Ústecký kraj. Tyto ÚPS mají ve své správě památkové objekty ve vlastnictví státu a plní funkci jejich provozovatele.

Generální ředitelství řídí celkovou činnost NPÚ a přímo zajišťuje úkoly státní památkové péče. Územní odborná pracoviště zajišťují úkoly státní památkové péče v rozsahu své územní působnosti. Zde je důležitá role státní správy na regionální úrovni. Pracovníci NPÚ spolupracují s orgány státní správy přenesené působnosti, zejména s odbory památkové péče a stavebními úřady ohledně postupu při obnově, opravách nebo restaurování národních kulturních památek.

V oblasti samosprávy pak **NPÚ** metodicky i odborně usměrňuje péči o památky ve vlastnictví a správě jiných subjektů a o památkově chráněná území poskytuje metodickou pomoc dalším vlastníkům zpřístupněných památek.

Krajské úřady prostřednictvím odborů památkové péče metodicky řídí výkon státní památkové péči v kraji. Komunikují s vlastníky památek, ať už jsou to obce, právnické či fyzické osoby. Odbor kultury a památkové péče Krajského úřadu Ústeckého kraje, oddělení památkové péče má čtyři pracovníky. Těžiště jejich práce spočívá ve výkonu přenesené působnosti na úseku státní památkové péče. Jedná se kromě stanovení postupu při obnově národních kulturních památek, o vedení odvolacích řízení vůči rozhodnutím a závazným stanoviskům vydaným úřady obcí s rozšířenou působností v kraji na úseku památkové péče. Vedle toho je úřadu svěřena pravomoc rozhodování o případném přemístění kulturní památky. Vydávání stanovisek k pořizování územně plánovací dokumentace a vyjadřuje se též k návrhům na prohlášení či naopak zrušení prohlášení za kulturní památku.

V samosprávné oblasti Ústecký kraj každoročně vyhlašuje dva dotační programy. Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje je určen na kompenzaci zvýšených nákladů na obnovu architektonicky nebo historicky hodnotných objektů. Na obnovu drobné architektury, která není prohlášena za kulturní památku, je

od roku 2011 vyhlašován Program na záchranu a obnovu drobných památek a architektury dotvářejících kulturní krajinu Ústeckého kraje.

Kraj má zřízenou Komisi pro kulturu a památkovou péči. Jedná se o poradní orgán Rady ÚK. Komise se v rámci samostatné působnosti podílí na přípravě, hodnocení a doporučení k rozhodnutí o přidělení dotací v oblasti památkové péče (na záchranu a obnovu kulturních památek v kraji), neřeší však nakládání s památkovým fondem.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností (tzv. obcí III. stupně) jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady. Památkovou péči vykonávají jednak přímo jako majitelé památek, kdy je spravují z obecních prostředků, jednak výkonem státní správy – zejména prostřednictvím stavebních úřadů, případně odborů majetku nebo odborů rozvoje (organizační struktura těchto je značně variabilní, takže se touto problematikou z různých úhlů pohledu mohou zabývat různé odbory), které vykonávají státní správu v přenesené působnosti v souladu se zákonem o státní památkové péči a další platnou legislativou.

Význam v oblasti památkové péče mají také **občanská sdružení**, která vznikají za účelem záchrany nějaké konkrétní památky. Činnost všech iniciativ v působících v ÚK je chvályhodná a zasluhuje všemožnou podporu. Velmi vhodnou formou v sobě totiž kombinuje ochranu památkové péče s dalšími aspekty, jako jsou aktivita občanské společnosti, pozitivní a konkrétní cíl a v neposlední řadě výrazný výchovný prvek – neotřelým způsobem učí lidi nejen k úctě k památkám, ale i k hlubšímu vztahu k domovu.

Další oblastí je privátní sféra - **podnikatelský sektor**. Tuto nepřilíh velkou skupinu vedou k ochraně kulturních památek podstatně odlišnější a prozaické zájmy, ale míří v podstatě ke stejnému cíli. Podnikatelský sektor, stejně jako jiní vlastníci kulturních památek (obce), je využívají komerčně zejména v rámci cestovního ruchu, i když tyto příjmy nepokrývají provozní náklady. Odtud pramení jejich zájem památku udržovat a ochraňovat, protože od její atraktivity se odvíjí zájem návštěvníků a tedy i komerční úspěšnost či neúspěšnost podnikatelského záměru.

5.5 Památkový fond Ústeckého kraje - struktura a statistický přehled

Ústecký kraj patří v rámci České republiky co do rozlohy a počtu obyvatel mezi středně velké územně správní celky. Rozlohou 5 335 km² zaujímá sedmé místo mezi ostatními kraji ČR (6,8 % rozlohy ČR).

K 15. 6. 2013 evidoval Národní památkový ústav 40 315 nemovitých kulturních památek, z toho na území Ústeckého kraje 3 505. To je 8,7 % z celostátního souhrnu. Více těchto památek je jen ve třech krajích, rozlohou mnohem větších (viz tabulky č. 13 a 14), samozřejmě s výjimkou Hlavního města Prahy, který má v oblasti památkového fondu specifické, naprosto dominantní postavení.

U movitých památek je to k 15.6.2013 46 118 movitých kulturních památek, z toho na území Ústeckého kraje 2 341 (5,1 % z celostátního souhrnu).

Památkový fond je už ze svého principu nikdy neuzavřeným souborem. Počet evidovaných movitých i nemovitých památek zapsaných do ÚSKP ČR, které registruje Národní památkový ústav (MonumNet), se mění prakticky každým dnem.

Druhová skladba kulturních památek Ústeckého kraje je srovnatelná se situací v ostatních krajích. Zahrnuje památky od archeologických nalezišť až po stavby z první poloviny 20. století. Zastoupeny jsou všechny stavební slohy. Níže v tabulkách jsou uvedeny jednotlivé typy památek a jejich počty.

Nařízením vlády se prohlašují **národní kulturní památky (NKP)**. V Ústeckém kraji je v současné době 14 národních kulturních památek:

NKP		Okres	Rok prohlášení
1	Zámek Benešov nad Ploučnicí	Děčín	2001
2	Klášter františkánů v Kadani	Chomutov	1995
3	Hora Říp s rotundou sv. Jiří	Litoměřice	1962
4	Malá pevnost se hřbitovem v Terezíně	Litoměřice	1962
5	Zámek Libochovice	Litoměřice	2001
6	Zámek Ploskovice	Litoměřice	2001
7	Kostel sv. Mikuláše v Lounech	Louny	1995
8	Zámek Krásný Dvůr	Louny	2001
9	Děkánský kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě	Most	2010
10	Klášter v Oseku	Teplice	1995
11	Památník obětem katastrofy na dole Nelson	Teplice	1978
12	Zámek Duchcov	Teplice	2001
13	Kostel sv. Floriána v Ústí nad Labem - Krásné Březno	Ústí n/L	2008
14	Pole s pomníkem Přemysla Oráče ve Stadicích	Ústí n/ L	1962

Nařízením vlády, výnosem či opatřením obecné povahy ministerstva kultury se prohlašují **památkové rezervace, které se člení na městské památkové rezervace (MPR), vesnické památkové rezervace (VPR) a archeologické památkové rezervace (APR)**.

MPR		Okres	Rok prohlášení
1	Žatec	Louny	1961
2	Kadaň	Chomutov	1978
3	Litoměřice	Litoměřice	1978
4	Úštěk	Litoměřice	1980
5	Terezín	Litoměřice	1992
VPR		Okres	Rok prohlášení
1	Rumburk	Děčín	1995
2	Starý Týn	Litoměřice	1995
3	Zubrnice	Ústí n/L	1995
APR		Okres	Rok prohlášení
1	Bílina - opevněné sídliště, slovanské hradiště - arch. stopy	Teplice	1966

Vyhláškou či opatřením obecné povahy ministerstva kultury jsou vyhlášovány **městské památkové zóny (MPZ), vesnické památkové zóny (VPZ), krajinné památkové zóny (KPZ)**.

MPZ		Okres	Rok prohlášení
1	Benešov nad Ploučnicí	Děčín	1992
2	Česká Kamenice	Děčín	1992

3	Jiřetín pod Jedlovou	Děčín	1992
4	Šluknov	Děčín	1992
5	Chomutov	Chomutov	1992
6	Kláštorec nad Ohří	Chomutov	1992
7	Maššov	Chomutov	2003
8	Budyně nad Ohří	Litoměřice	1992
9	Roudnice nad Labem	Litoměřice	1992
10	Louny	Louny	1992
11	Žatec	Louny	2003
12	Litvínov – Osada	Most	2003
13	Bílina	Teplice	1992
14	Duchcov	Teplice	1992
15	Krupka	Teplice	1992
16	Teplice	Teplice	1992
17	Chabařovice	Ústí n/L	1995

VPZ		Okres	Rok prohlášení
1	Dlouhý Důl	Děčín	2004
2	Kamenická Stráň	Děčín	1995
3	Merboltice	Děčín	2004
4	Vysoká Lípa	Děčín	1995
5	Brocno	Litoměřice	1995
6	Dolní Nezly	Litoměřice	1995
7	Chotiněves	Litoměřice	1995
8	Rašovice	Litoměřice	1995
9	Slatina	Litoměřice	1995
10	Soběnice	Litoměřice	1995
11	Srdov	Litoměřice	1995
12	Soběchleby	Louny	2004
13	Stekník	Louny	1995
KPZ		Okres	Rok prohlášení
1	Území bojiště u Přestanova, Chlumce a Varvažova	Ústí n/L	1996
2	Valečsko	Louny	1996
3	Hornická kulturní krajina Krupka	Teplice	2014
4	Hornická kulturní krajina Háj – Kovářská - Mědník	Chomutov	2014

Dále do lokalit podléhajících památkové péči patří objekty v památkových **ochranných pásmech** národních kulturních památek (POP) i ostatních nemovitých kulturních památek, památkových rezervací a zón. V Ústeckém kraji jich je 24.

POP		Okres	Rok prohlášení
1	Ochranné pásmo osady Kamenická Stráň, obec Růžová	Děčín	1967
2	Klapý, ochranné pásmo státního hradu Hazmburk	Litoměřice	1998
3	Levousy, ob. Křesín, ochranné pásmo archeologických památek trati Borová a trati Na šancích	Litoměřice	1976

4	Libochovice, ochranné pásmo zámku	Litoměřice	1965
5	Litoměřice, ochranné pásmo městské památkové rezervace	Litoměřice	1990
6	Mnetěš, ochranné pásmo národní kulturní památky Říp	Litoměřice	1998
7	Terezín, ochranné pásmo Malé pevnosti s Národním hřbitovem a hist. jádrem města	Litoměřice	1990
8	Úštěk, ochranné pásmo městské památkové rezervace	Litoměřice	1990
9	Krásný Dvůr, ochranné pásmo zámku	Louny	1997
10	Louny, ochranné pásmo inundačního mostu v Lounech.	Louny	1993
11	Louny, ochranné pásmo Kotěrovy dělnické kolonie	Louny	1995
12	Žatec, ochranné pásmo městské památkové rezervace	Louny	1987
13	Bečov, ochranné pásmo pro archeologickou kulturní památku Písečný vrch	Most	1974
14	Jezeří, ochranné pásmo zámku se zahradou, zámeckým parkem, hraběcí kaplí a výklenkovou kaplí	Most	1991
15	Litvínov, ochranné pásmo zámku a kostela v Litvínově	Most	1998
16	Vtelno, ochranné pásmo areálu barokního statku č.p. 32	Most	1997
17	Vtelno, ochranné pásmo souboru památek okolo kostela Povýšení sv. Kříže a fary č.p. 1	Most	1997
18	Osek, ochranné pásmo areálu cisterciáckého kláštera	Teplice	2000
19	Blansko, ochranné pásmo zříceniny hradu Blansko	Ústí nad Labem	1984
20	Stadice, ochranné pásmo areálu Královského pole s pomníkem Přemysla oráče	Ústí nad Labem	1986
21	Střekov, ochranné pásmo hradu Střekov	Ústí nad Labem	1987
22	Valtířov, ochranné pásmo kostela sv. Václava	Ústí nad Labem	1996
23	Velké Březno, ochranné pásmo zámku	Ústí nad Labem	1981
24	Zubrnice, ochranné pásmo kulturních památek	Ústí nad Labem	1978

5.5.1 Sakrální objekty

Stavby určené k bohoslužebným účelům, od kapliček přes soubory staveb až po kostely a bohoslužebné prostory.

Památko	Počet v ČR	Počet v ÚK	Podíl v % ÚK na celku
Kostely	3 914	342	8,7
Kaple	1 615	155	9,6
Kapličky*	639	22	3,4
Synagogy	90	4	4,4

*kromě výklenkových kapliček

V ČR je ve fondu památek evidováno 3 914 kostelů (v Ústeckém kraji 342, tj. 8,7 % z celostátního souhrnu) 1 615 kaplí (Ústecký kraj 155, tj. 9,6 %), 639 kapliček (Ústecký kraj 22, tj. 3,4 %) a 90 synagog (Ústecký kraj 4, tj. 4,4 %).

5.5.2 Profánní architektura

Funkční objekty, jejichž historickou hodnotu doprovází dosud hodnota užitná a je možné je využívat – s jistým omezením – v jejich původní funkci (bydlení, hospodářská činnost). Patří sem lidová architektura, městské domy, hospodářské dvory, venkovské

usedlosti a podobně. Významné co do počtu jsou v ÚK podstávkové domy, jejich výskyt je masivní zejména v severní části kraje.

Památká	Počet v ČR	Počet v ÚK	Podíl ÚK v % na celku
Měšťanské domy	5 349	185	3,5
Vily	540	20	3,7
Fary	753	82	10,9
Venkovské usedlosti	3 795	493	13,0
z toho - statky	25	3	1,2
- zemědělské dvory	254	33	13,0

5.5.3 Panská sídla, církevní areály, parky, zahrady

Jsou to vesměs rozsáhlé komplexy mimořádné památkové hodnoty.

- zříceniny panských sídel - hradů a tvrzí
- hrady volně přístupné, se vstupným
- zámky využívané a přístupné, nepřístupné, tvrze s dvorem
- kláštery - zrušené, obnovené, zaniklé, v intravilánu či volně v krajině

Nedílnou součástí kulturního dědictví jsou také parky a zahrady, které se objevovaly jak u církevních staveb (cisterciácký klášter v Oseku, františkánský klášter v Kadani), tak především u panských sídel. Jen malá část z kdysi velkého množství parků a zahrad se zachovala, protože na rozdíl od nemovitých památek vyžadovaly soustavnou péči, jejíž přerušování vedlo k rychlému znehodnocení. Ve více či méně původní podobě jsou to například zámecký park v Krásném Dvoře, Ploskovicích, Libochovicích nebo Velkém Březně.

Památká	Počet v ČR	Počet v ÚK	Podíl v % ÚK na celku
Tvrze	884	27	3,0
Hrady (zříceniny)	446	54	12,1
Zámky	1 170	109	9,3
Kláštery	213	15	7,0

5.5.4 Technické památky

Specifická součást památkového fondu, zahrnující pozoruhodné výtvořiny lidské dovednosti v oblasti techniky. Jedná se o velmi široké spektrum staveb a technických zařízení desítek typů památek. Pro zařazení památek do skupiny technické nejsou specifikována Ministerstvem kultury ČR konkrétní kritéria, proto spíše pro názornost uvádíme 10 vybraných typů.

Památká	Počet v ČR	Počet v ÚK	Podíl v % ÚK na celku
Železniční mosty	48	6	12,5
Silniční mosty	285	22	7,7
Důlní stavby	97	11	11,3
Přehrady	12	3	25
Vodní kanály	18	1	5,6
Vodní elektrárny	19	1	5,3
Akvadukty	5	1	20,0
Rozhledny	18	4	22,2

Továrny	32	4	12,5
Pivovary	95	13	13,7

5.5.5 Pomníky, památníky a památná místa

Objekty uzavřené nebo koncentrované kolem pevného jádra a místa s významnými historickými událostmi. Řadíme sem také válečná pole, památníky a pomníky, hřbitovy, pietní parky (památník v Terezíně, pietní území Ležáků, pomníky obětem válek, padlých vojáků a zajatců). V ČR je evidováno jako nemovitá památka 90 hřbitovů, z toho jich je v ÚK 12. Památníků a pomníků spjatých s novodobými dějinami (od 19. století) je v ÚK 6%. Převážně jde o památníky na počest obětí válečných konfliktů nebo obětem hornických stávek a důlních neštěstí jako například památník obětem katastrofy na dole Nelson III v Oseku, památník s pohřebištem obětí katastrofy na dole Jupiter r. 1902 v Mostě nebo památník - a společný hrob obětí na dole Koh-i-noor I. z roku 1946 v Lomu

Památka	Počet v ČR	Počet v ÚK	Podíl ÚK v % na celku
Památníky a pomníky	548	33	6,1
Hřbitovy	90	12	13,3

5.5.6 Drobné památky

Jedná se o výklenkové kaple, kříže, volné plastiky, drobné terénní památky. Tato kategorie je velmi různorodá. Obsahuje desítky památek hlavně religiózního charakteru. Pro názornost jsou uvedeny ty nejrozšířenější.

Národní památkový ústav eviduje jako nemovitou kulturní památku například 2 009 soch svatých, 534 výklenkových kapliček, 275 smírčích křížů a 127 zvoníčků. Zajímavostí u soch světců je dominance svatého Jana Nepomuckého – z více než dvou tisíc soch světců patří přes 60 % právě jemu.

Památka	Počet v ČR	Počet v ÚK	Podíl v % ÚK na celku
sochy světců	2 009	237	11,8
výklenkové kapličky	534	37	6,9
smírčí kříže	275	22	8,0
zvoníčky	127	13	10,2

5.5.7 Archeologické dědictví

Jedná se zejména o lokality – naleziště hmotných předmětů z pravěku a středověku, v novější době se objevuje trend zařazovat sem i areály vesnic a obcí zaniklých v důsledku poválečného vývoje. Za archeologické lokality jsou považovány např. hradiště, pohřebiště a zaniklé vsi středověké, novověké objekty a osídlení. Území ÚK lze vnímat jako jednu archeologicky zajímavou lokalitu, vyjma vytěžených míst zejména na západě kraje.

5.5.8 Památkově chráněná území

Jsou chráněná území ve městech a vesnických osídleních. Jejich prohlašování a doplňování probíhá na základě spolupráce Ministerstva kultury ČR, regionálních pracovišť Národního památkového ústavu a obcí, případně jejich sdružení.

5.5.9 Památky na seznamu Světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO

Česká republika má na seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO k dnešnímu dni zapsáno 12 kulturních památek. Ústecký kraj však doposud nemá na svém území ani jednu kulturní či přírodní památku UNESCO. Tím ovšem není řečeno, že se zde kvalitativně takové památky nenacházejí – avšak s ohledem na složitý a náročný proces nominace a především udržení stavu takové památky, zahrnuté mezi světové dědictví, prozatím k žádnému prohlášení nedošlo. Nicméně však na indikativním seznamu České republiky – tzv. pracovní seznam objektů, které ten který stát zamýšlí nominovat na zápis do seznamu památek světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO – figurují tři oblasti z Ústeckého kraje:

- barokní pevnostní město Terezín (zapsané na indikativní seznam v r. 2001)
- Žatec – město chmele (zapsáno na indikativní seznam v r. 2007)
- Hornická kulturní krajina Krušnohoří/Erzgebirge (zapsáno na indikativní seznam v r. 2012)

Přičemž právě posledně jmenovaná **oblast Hornické kulturní krajiny Krušnohoří** – tedy mezinárodní přeshraniční projekt Svobodného státu Sasko a České republiky, propagující a chránící hornické památky upomínající na 800letou historii rudného dolování v Krušných horách – má díky faktické mezinárodní přeshraniční iniciativě, ve které vedle dotčených obcí na české straně aktivně působí Ústecký a Karlovarský kraj, a dokončené přípravě nominace, která je již nyní předložena centrální kanceláři UNESCO v Paříži k posouzení, velkou šanci na úspěch a zapsání první památky z Ústeckého kraje na seznam světového dědictví UNESCO v průběhu roku 2015.

V případě **barokního pevnostního města Terezín** je pak dokončení přípravy nominace otázkou dopracování detailních problematických částí na úrovni ústředního správního orgánu (Ministerstva kultury ČR) a vytipování vhodného termínu pro předložení nominace.

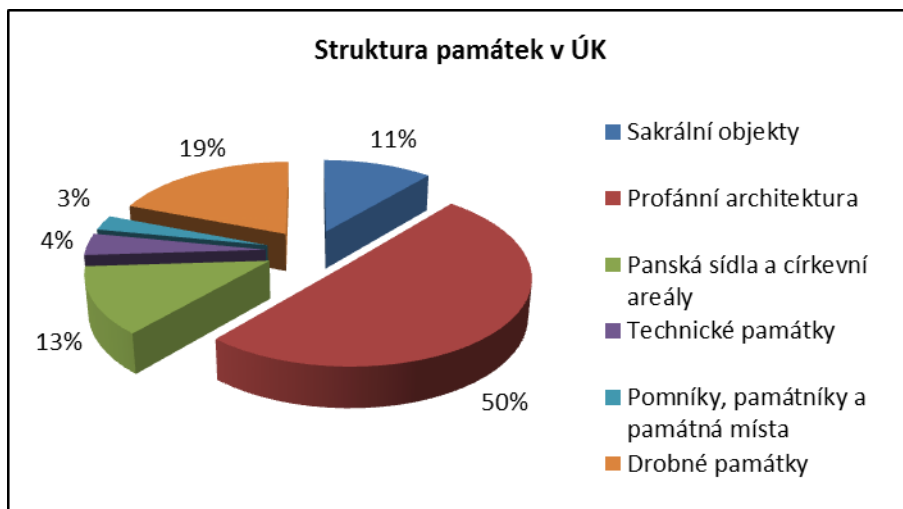
U posledního jmenované **oblasti Žatec – město chmele**, je případ o to složitější, že zatím není zcela provedena práce odborného zhodnocení úrovně památek, což je základ, ze kterého vychází celá práce na nominační dokumentaci a bude tak ještě potřeba mnohého úsilí a podpory na rozpracování celého projektu.

Shrnutí

Z kvantitativních dat vyplývá, že v Ústeckém kraji je velké množství různých typů památek, jejichž počet převyšuje celorepublikový průměr, ten je 7,6%. Nad tento průměr se řadí například hrady a zámky, městské památkové rezervace nebo přehrady. Hluboko pod tímto průměrem jsou pak statky, boží muka, tvrze, kapličky i měšťánské domy či vily. Tabulka níže kvantifikuje podíl jednotlivých typů památek v ÚK. Tabulka je pouze orientační, protože obsahuje údaje z předchozích tabulek, kde se např. v kapitole technických a drobných památek nejedná celkový výčet.

Struktura památek v kraji	%
Sakrální objekty	11,2
Profánní architektura	50,2
Panská sídla a církevní areály	12,6
Technické památky	4,1
Pomníky, památníky a památná místa	2,8

Drobné památky	19,1
Cekem	100

Struktura je spíše orientační, vychází z výše definovaných dat, která jsou v některých kapitolách uváděna jako příklady.

- přes 10% z podílu ČR tvoří hrady, zámky, tvrze, venkovské usedlosti zemědělské dvory, památníky z 19 a 20. století
- ÚK patří mezi kraje, kde je velký výskyt technických památek
- ze 40 městských památkových rezervací, které jsou v ČR, je 5 v ÚK
- hluboko pod republikovým průměrem je výskyt statků (1,2% z celé ČR) a božích muk (3,7% z celé ČR), což vychází z historického vývoje území
- 3 soubory kulturních památek jsou zapsány na indikativním seznamu památek UNESCO

5.6 Mezikrajové porovnání

Stav památkového fondu v různých krajích lze porovnávat z různých aspektů. Následující tři tabulky nabízejí některé z nich: porovnání vývoje počtu nemovitých památek, „hustoty“ jejich výskytu a porovnání vybraných památek v poměru k počtu obyvatelstva a rozloze krajů.

Jak už bylo uvedeno, proces tvorby památkového fondu nikdy nekončí. Stále se objevují nové památky, nové okolnosti, nové přístupy, které tuto množinu rozšiřují. Dokazují to nejen předchozí tabulky, které uvádějí roky, kdy byla která stavba či lokalita za památku prohlášena, ale především tabulka následující, která porovnává vývoj počtu nemovitých kulturních památek na počátku minulé dekády s aktuálním stavem (k 15. 6. 2013).

5.6.1 Národní kulturní památky

Následující data kvantifikují problematiku NKP z různých úhlů tak, aby bylo možné mezikrajové srovnání.

Kraj	NKP 2002	Nárůst	NKP 2013	Pořadí
Hl. m. Praha	37	9	46	1
Jihočeský	18	15	33	2
Jihomoravský	12	17	29	3

Středočeský	15	12	27	4
Plzeňský	14	7	21	5
Královéhradecký	8	9	17	6
Ústecký	7	7	14	7
Moravskoslezský	8	6	14	7
Vysočina	4	9	13	9
Olomoucký	10	3	13	9
Zlínský	6	7	13	9
Liberecký	2	9	11	12
Pardubický	3	8	11	12
Karlovarský	1	9	10	14
<i>Česká republika</i>	<i>145</i>	<i>127</i>	<i>272</i>	

Kraj	NKP	Jejich počet na 1 000 km ²	Pořadí
Hl. m. Praha	46	92,74	1
Jihomoravský	29	4,01	2
Královéhradecký	17	3,57	3
Liberecký	11	3,48	4
Jihočeský	33	3,28	5
Zlínský	13	3,25	6
Karlovarský	10	3,01	7
Plzeňský	21	2,77	8
Ústecký	14	2,62	9
Moravskoslezský	14	2,58	10
Olomoucký	13	2,47	11
Středočeský	27	2,45	12
Pardubický	11	2,43	13
Vysočina	13	1,91	14
<i>Česká republika</i>	<i>272</i>	<i>3,45</i>	

V porovnání počtu nemovitých národních kulturních památek (NKP) zaujímá Ústecký kraj v mezikrajovém porovnání pozici průměrnou, ze čtrnácti krajů (včetně Prahy) je společně s Moravskoslezským krajem sedmý, co se týče poměru počtu NKP k rozloze kraje, je Ústecký kraj devátý.

5.6.2 Kulturní památky

Následující data kvantifikující problematiku KP z různých úhlů tak, aby bylo možné mezikrajové srovnání.

Kraj	KP 2002	Nárůst	KP 2013	Pořadí
Jihočeský	5 387	88	5 475	1
Středočeský	4 174	148	4 322	2
Jihomoravský	4 093	170	4 263	3
Ústecký	3 455	47	3 502	4
Plzeňský	3 049	142	3 191	5
Vysočina	3 033	4	3 037	6
Královéhradecký	2 774	220	2 994	7

Liberecký	2 123	123	2 246	8
Olomoucký	2 143	40	2 183	9
Hl. m. Praha	2 065	40	2 105	10
Pardubický	1 963	123	2 086	11
Moravskoslezský	1 862	216	2 078	12
Zlínský	1 323	117	1 440	13
Karlovarský	1 321	80	1 401	14
<i>Česká republika</i>	<i>38 765</i>	<i>1 558</i>	<i>40 232</i>	

Kraj	KP	Jejich počet na 100 km ²	Pořadí
Hl. m. Praha	2 105	424,4	1
Liberecký	2 246	71	2
Ústecký	3 502	65,7	3
Královéhradecký	2 994	65,4	4
Jihomoravský	4 263	59,3	5
Jihočeský	5 475	54,4	6
Pardubický	2 086	46,2	7
Vysočina	3 037	44,7	8
Plzeňský	3 191	42,2	9
Karlovarský	1 401	42,3	10
Olomoucký	2 183	41,5	11
Středočeský	4 322	39,2	12
Moravskoslezský	2 078	38,3	13
Zlínský	1 440	36,3	14
<i>Česká republika</i>	<i>40 232</i>	<i>51,1</i>	

V porovnání počtu nemovitých kulturních památek (KP) zaujímá Ústecký kraj v mezikrajovém porovnání pozici nadprůměrnou, ze čtrnácti krajů (včetně Prahy) je čtvrtý. Při mezikrajovém porovnání počtu památek k rozloze kraje severní Čechy jasně dominují. Největší počet takových památek na 100 km² (s výjimkou Prahy, která je o řád výš) má Liberecký kraj a hned po něm kraj Ústecký s výrazně větším výskytem památek oproti většině ostatních krajů. Sever výrazně v tomto kritériu převyšuje republikový průměr.

Z tabulek rovněž vyplývá, že dochází **k soustavnému zvyšování počtu chráněných nemovitých památek. U NKP to byl nárůst téměř dvojnásobný (o 87,6 %), přičemž Ústecký kraj zaznamenal nárůst stoprocentní. U KP je tento proces pozvolný, v rámci ČR je to nárůst o 3,8 %, v rámci Ústeckého kraje o 1,4 %.**

Skutečnost, že Ústecký kraj rozhodně ohledně památkového fondu nestojí mezi kraji v pozadí, nabízí například srovnání údajů o rozloze kraje v poměru k počtu nemovitých kulturních památek. Rozlohou 5 334 km² je Ústecký kraj sedmý největší, zatímco v počtu památek je čtvrtý. Rozlohou nejbližší kraje, osmý Olomoucký (5 267 km²) a šestý Moravskoslezský (5 427 km²), mají o 38, resp. 41 % památek méně. Což je řadí v počtu památek na 11., resp. 13. místo. To jen potvrzuje čísla z předchozích tabulek,

5.6.3 Nejhroženější nemovité kulturní památky

V oblasti památkové péče je nejpalčivější problematikou kraje množství nejhroženějších nemovitých památek.

Ústecký kraj sleduje stav těchto památek v rámci svého monitoringu a zároveň poskytuje dotace na havarijní stavy kulturních památek v rámci dotačních programů. Závěrečná tabulka nabízí pohled v kategorii nejohroženějších nemovitých památek.

Kraj	Počet	%	Pořadí
Ústecký	177	21,1	1
Jihomoravský	93	11,15	2
Středočeský	91	10,91	3
Plzeňský	79	9,47	4
Karlovarský	79	9,47	4
Hl. m. Praha	53	6,35	6
Jihočeský	53	6,35	6
Moravskoslezský	47	5,64	8
Liberecký	43	5,16	9
Pardubický	32	3,84	10
Vysočina	23	2,76	11
Olomoucký	23	2,76	11
Královéhradecký	21	2,52	13
Zlínský	21	2,52	13
Česká republika	842		

Z těchto údajů vyplývá, že na území Ústeckého kraje je **více než pětina všech nejohroženějších nemovitých památek v celé ČR**. Jedná se o alarmující údaj, který je nutné v budoucím období zohlednit a hledat řešení.

5.6.4 Výzkum - archeologie

Archeologický výzkum se dělí na dvě části – je to záchranný archeologický výzkum, jehož hlavním cílem je záchrana archeologických nálezů při stavební činnosti různých subjektů. Dále jde o vlastní vědecký archeologický výzkum, odkrývání skrytých stop po minulosti, který je realizován na základě výzkumného záměru.

Celé území kraje je nutno považovat za území s archeologickými nálezy. Vlastní bádání je limitováno finančními možnostmi a v současné době nepokrývá zdaleka všechny zajímavé lokality. Je bohužel spíše na okraji celospolečenského zájmu a zcela jednoznačně převažuje záchranný archeologický výzkum vyvolaný potřebou investora – stavebníka, kdy se jedná de facto o záchranu a nucené vytěžení maxima informací ze zanikající archeologické lokality. Badatelský archivní výzkum je jen okrajovou a „akademickou“ záležitostí.

Aktuálně má povolení provádět archeologický výzkum v Ústeckém kraji 15 organizací. U většiny z nich jde pouze o formální oprávnění, výzkum provádí aktivně pouze osm subjektů

Instituce	Územní působnost
1 Archaia	ČR
2 Archeologický ústav Akademie věd ČR v Praze, v.v.i.	ČR
3 Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	ČR
4 Katedra archeologie Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni	ČR

5	LABRYS	hlavní město Praha, Královehradecký a Pardubický, Středočeský, Liberecký, Ústecký, Karlovarský, Plzeňský, Jihočeský kraj, a kraj Vysočina
6	Muzeum města Ústí nad Labem	okr. Ústí nad Labem
7	Národní muzeum	ČR
8	Národní památkový ústav	ČR
9	Oblastní muzeum v Chomutově, p.o.*	okr. Chomutov dle hranic správní reformy z roku 1960
10	Oblastní muzeum v Litoměřicích, p.o.*	území bývalého správního okresu Litoměřice
11	Oblastní muzeum v Lounech, p.o.*	okr. Louny
12	Regionální muzeum v Teplicích, p.o.*	Ústecký kraj
13	Regionální muzeum K. A. Polánka v Žatci	okr. Louny a Chomutov, dle hranic správní reformy z roku 1960
14	Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech v Mostě, v.v.i.*	území Ústeckého a Karlovarského kraje
15	Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou Filozofické fakulty Univerzity Karlovy	ČR

*zřizovatelem je Ústecký kraj

Ústecký kraj je zřizovatelem pěti z patnácti subjektů oprávněných provádět archeologický výzkum. Jsou to čtyři muzea, které mají formu příspěvkové organizace, a **veřejná výzkumná instituce Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech (ÚAPPSZČ), která je kapacitně největším subjektem působícím v oblasti archeologického výzkumu v rámci kraje.**

Iniciativa, která se odvíjí od finančních možností a pružnosti jednotlivých subjektů, je různá. Situaci v oblasti výzkumu také částečně ovlivňuje tržní prostředí, protože v nabídce prováděných archeologických výzkumů existuje konkurenční prostředí mezi krajskou veřejnou výzkumnou institucí a menšími subjekty, jež mají převážně charakter NNO. Každopádně lze říct, že mezi organizacemi, které na území Ústeckého kraje působí, patří dominantní postavení veřejné výzkumné instituci Ústeckého kraje ÚAPPSZČ Most, která se specializuje zejména na velké, rozsáhlé či dlouhodobé výzkumy. Mezi výzkumy (zvláště záchranné) je nutno zahrnout i tzv. archeologický dohled při stavbách – existuje množství drobných staveb, kde je nezastupitelná role archeologických pracovišť jednotlivých muzeí zřizovaných krajem, případně dalších místních institucí s oprávněním k výzkumu.

Pro osvětlení a poznávání je určen archeologický skanzen v Březně u Loun. Skanzen je součástí Oblastního muzea Louny, příspěvkové organizace Ústeckého kraje. Jedná se o ojedinělý soubor rekonstruovaných pravěkých a raně středověkých obydlí a technologických zařízení, vzniklý jako výsledek dlouholetého odborného archeologického experimentu.

Za zmínku stojí rovněž vztah archeologický výzkum vs. stavebník. Majitelé historických objektů nebo objektů v památkových zónách jsou limitováni zákonnou povinností ochrany památek a v případě zamýšlených stavebních úprav nebo i zahájení staveb se stavební úřady obracejí na místně příslušné odborné orgány archeologické památkové péče (většinou to bývá ÚAPPSZČ Most pro celý kraj nebo jednotlivé orgány památkové péče úřadů obcí s rozšířenou působností, či příslušné muzeum s archeologickým

pracovištěm) s požadavkem o odborné vyjádření k projektové dokumentaci zamýšlené stavby. V odborném stanovisku je definována pravděpodobnost střetu stavebního záměru s územím s archeologickými nálezy a stupeň jeho ohrožení. Dle platné právní úpravy je-li stavebníkem právnická osoba nebo fyzická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu, hradí náklady záchranného archeologického výzkumu tento stavebník; jinak hradí náklady organizace provádějící archeologický výzkum.

Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016 konstatuje, že archeologické kulturní dědictví je ze své podstaty jednou z nejméně prozkoumaných a zároveň nejohroženějších složek kulturního dědictví a připomíná, že dosud chybí komplexní právní úprava nakládání s ním (zavedení dohledu veřejné správy na subjekty provádějícími výzkum, zvýšení motivace pro odevzdávání náhodných archeologických nálezů).

Shrnutí

- *na území ÚK je počet NKP průměrný, ale počet KP je výrazně nadprůměrný, ÚK v tomto počtu památek zaujímá 4. místo*
- *v ÚK je pětina nejohroženějších památek z celé ČR*
- *pět organizací s oprávněním k archeologickému výzkumu zřídil ÚK, největší je Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, veřejná výzkumná instituce (ÚAPPSZČ)*

6 CESTOVNÍ RUCH A PAMÁTKY

Specifickou aktivitou ve vztahu ke kulturním památkám je cestovní ruch. Bohatost památkového fondu České republiky nabízí značné možnosti. Rozvoj cestovního ruchu přináší významné finanční zdroje a vytváří pracovní místa. Stát proto zapojování kulturních památek do aktivit v této oblasti podporuje, ale v nedostatečné míře.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS) z pověření Ministerstva kultury České republiky (MK) zabezpečuje státní statistickou službu za oblast kultury, tedy i cestovního ruchu v souvislosti s památkovými objekty. Každoročně zpracovává údaje o památkových objektech zpřístupněných za vstupné a o jejich návštěvnosti.

V roce 2011 registroval NIPOS na území republiky 295 hradů, zámků a ostatních památek zpřístupněných za vstupné. Rozlišuje tři skupiny těchto památek podle jejich správce nebo provozovatele.

6.1 Návštěvnost a památky

Provozovatel	Počet památek	Návštěvnost (v tis.)
Ministerstvo kultury, jiné rezorty státní správy, kraje, města, obce	194	7 100
Obecně prospěšné společnosti, církve aj.	41	2 048
Podnikatelské subjekty	60	2 884
Celkem	295	12 032

Z tabulky vyplývá, že převážnou většinu památkových objektů (66 %) spravuje státní správa či samospráva a dominuje tedy i v návštěvnosti (59 %). Údaje ovšem nejsou zcela přesné, protože ostatní dva typy provozovatelů ne vždy daly souhlas se zveřejněním statistických údajů. Proto i následující tabulky vycházejí z údajů, které poskytli správci památkových objektů ze státní správy a samosprávy.

Kraj	Počet památek spravovaných státem a samosprávami	Počet návštěvníků (v tis.)	Pořadí
Hl. město Praha	9	1 637	1
Jihočeský	17	1 101	2
Středočeský	22	931	3
Jihomoravský	25	754	4
Liberecký	13	528	5
Plzeňský	19	333	6
Zlínský	8	324	7
Ústecký	22	287	8
Pardubický	15	269	9
Královéhradecký	12	252	10
Olomoucký	8	242	11
Vysočina	13	235	12
Moravskoslezský	8	115	13
Karlovarský	3	91	14

© NIPOS rok 2011

Počet památek zpřístupněných za vstupné není úměrný zájmu návštěvníků. Ten jednoznačně nejvíce vyvolává Praha, dále ostatní kraje výrazně předčí kraje Jihočeský, Středočeský a Jihomoravský. Ústeckému kraji, přestože je na špičce v počtu těchto památek, patří v návštěvnosti až osmé místo.

Ústecký kraj věnoval propagaci turismu v posledních letech značné úsilí i prostředky, přestože při tom preferoval zejména přírodní zajímavosti kraje. Do budoucna je třeba zabývat se i památkami ve vlastnictví ÚK i jiných vlastníků, které leží na území celého kraje. Za zmínku stojí především projekt Brána do Čech, se kterým se kraj velmi úspěšně prezentoval na řadě veletrhů věnovaných turistickému ruchu doma i v zahraničí (Praha, Brno, Písek, Hamburk, Drážďany, Mnichov, Lipsko, Berlín, Bratislava) a kterému se dostalo řady ocenění. Značný přínos si lze rovněž slibovat od realizace záměru zařadit 3 památkové soubory do Seznamu světového dědictví UNESCO. V oblasti turismu zaměřeného na kulturní dědictví se jako perspektivní jeví veletrh Památky, jehož první ročník proběhl v roce 2012 a expozice Ústeckého kraje na něm nechyběla. Bohužel kraj stále nese neblahou nálepkou zdevastované a poničené země, a tento nepřesný stereotypní pohled má zřejmě velkou setrvačnost. Proto celková návštěvnost ve srovnání s ostatními kraji nevyznívá pro Ústecký kraj příliš příznivě, což dokládá i tabulka průměrné návštěvnosti památkových objektů za období pěti let. Sledovány byly památkové objekty zpřístupněné za vstupné, bez ohledu na vlastníka či provozovatele.

Kraj	Objekty	Průměrná návštěvnost 2006 - 2011	Podíl v %	Pořadí
Středočeský	40	1 991	22,5	1
Jihomoravský	30	1 310	14,8	2
Jihočeský	32	1 305	14,7	3
Královéhradecký	22	747	8,4	4
Liberecký	19	626	7,1	5
Plzeňský	22	532	6,0	6
Moravskoslezský	12	444	5,0	7
Zlínský	8	389	4,4	8
Pardubický	16	347	3,9	9
Vysočina	21	314	3,5	10
Ústecký	22	311	3,5	11
Karlovarský	9	288	3,3	12
Olomoucký	12	255	2,9	13
Celkem (bez Prahy)	265	8 859	100	

© NIPOS rok 2011

Z tabulky vyplývá, že přestože Ústecký kraj je v počtu sledovaných objektů nadprůměrný (více mají jen tři mnohem větší kraje) v průměrné roční návštěvnosti za sledované období je ze třinácti krajů až 11. Například kraje se stejným počtem památek, Plzeňský a Královéhradecký, zaznamenaly návštěvnost o 249, respektive o 456 tisíc vyšší. Sousední, co do rozlohy mnohem menší a co do počtu památek srovnatelný Liberecký kraj zaznamenal návštěvnost více než dvojnásobnou. Tomu odpovídá i nepříliš příznivý procentuální podíl na celkové návštěvnosti všech krajů.

Vývoj návštěvnosti kulturních památek v posledních letech prošel křivkou, jež zřejmě kopírovala ekonomickou situaci.

Kraj	Počet návštěvníků památkových objektů zpřístupněných za vstupné (v tis.)			
	2008	2009	2010	2011
Praha	3 566	3 336	3 349	3 092
Středočeský	1 914	1 885	1 819	2 017
Jihočeský	1 297	1 249	1 202	1 286
Plzeňský	528	531	426	409
Karlovarský	285	261	265	235
Ústecký	294	287	293	332
Liberecký	623	630	584	623
Královéhradecký	735	732	736	669
Pardubický	285	283	248	274
Vysočina	270	272	283	262
Jihomoravský	944	1 216	1 219	1 094
Olomoucký	244	257	235	247
Zlínský	371	371	329	343
Moravskoslezský	232	306	337	339
Celkem	11 681	11 616	11 325	12 032
Podíl ÚK v %	2,52	2,47	2,59	2,76

© ČSÚ

Od roku 2008 docházelo po oba další roky k postupnému poklesu návštěvníků sledovaného segmentu, v posledním roce došlo k mírnému nárůstu, tento vzestupný trend kopíroval i Ústecký kraj, v roce 2011 dokonce s nárůstem více než desetiprocentním. Přitom u pěti ze čtrnácti krajů se v témže roce návštěvnost meziročně snížila. Celkově však v průměru návštěvnost Ústeckého kraje činí přibližně pouze čtyřicetinu celostátního souhrnu.

Kraj	Památkové objekty spravované státem a samosprávami		
	Vybrané vstupné (v mil. Kč)	Průměr na 1 návštěvníka v Kč	Pořadí podle vybraného vstupného
Hl. město Praha	313,2	191	1
Jihočeský	102,0	93	2
Středočeský	75,7	81	3
Jihomoravský	50,7	67	4
Liberecký	31,7	60	5
Zlínský	19,0	59	6
Plzeňský	17,7	53	7
Olomoucký	16,7	69	8
Královéhradecký	15,0	59	9
Pardubický	13,1	49	10
Vysočina	12,6	54	11
Ústecký	10,8	38	12
Karlovarský	8,1	89	13
Moravskoslezský	4,2	37	14
Česká republika / bez Prahy	690,5	71/62	

© NIPOS

Vzhledem k poznámce pod tabulkou nejde o přesné údaje, ovšem tyto stačí k poznatku, že výše průměrného vstupného se pohybuje ve většině krajů v rozmezí 50 – 70 Kč, jen čtyři kraje (vč. Prahy) tento průměr výrazněji převyšují a dva naopak výrazně jsou nižší, přičemž je mezi nimi i kraj Ústecký. Podle objemu vybraného vstupného patří kraji 12. místo a podíl Ústeckého kraje na celkem vybraném vstupném činí pouze 1,6 %.

6.2 Kulturní akce a památky

Přitažlivost památek se snaží jejich provozovatelé zvýšit řadou doprovodných kulturních akcí, jako jsou výstavy, koncerty, dramatická vystoupení, kulturní akce při prohlídkách a podobně. Každoročně jich proběhnou tisíce.

Pořádání kulturních a společenských akcí v památkových objektech přispívá k oživení těchto památek. Pokud jsou akce pořádány citlivě v prostředí kulturní památky, dochází ke spojení společenského a památkového zájmu.

Kraj	Památkové objekty spravované státem a samosprávami	
	Počet návštěvníků (v tis.)	Pořadí krajů
Středočeský	481	1
Jihočeský	383	2
Jihomoravský	279	3
Hl. m. Praha	261	4
Liberecký	244	5
Ústecký	221	6
Pardubický	183	7
Zlínský	171	8
Plzeňský	153	9
Olomoucký	136	10
Vysočina	116	11
Královéhradecký	112	12
Moravskoslezský	48	13
Karlovarský	7	14

© NIPOS rok 2011

Pozn. Podobné tabulky jsou k dispozici také u památkových objektů zřizovaných podnikatelskými subjekty, občanskými sdruženími, obecně prospěšnými společnostmi nebo církvemi. U těch však téměř v polovině případů nedala správa památkového objektu souhlas ke zveřejnění údajů, proto nebyly zařazeny.

Kraj	Památkové objekty spravované státem a samosprávami	
	Počet akcí	Pořadí krajů
Olomoucký	2 937	1
Jihomoravský	2 774	2
Středočeský	1 268	3
Ústecký	958	4
Jihočeský	688	5
Liberecký	662	6
Hl. m. Praha	598	7
Plzeňský	423	8
Královéhradecký	246	9

Pardubický	167	10
Zlínský	146	11
Vysočina	144	12
Moravskoslezský	113	13
Karlovarský	29	14
Česká republika	11 153	

© NIPOS rok 2011

Typ akce	ČR	ÚK	Podíl ÚK v %
samostatné výstavy	591	81	13,7
samostatné koncerty	1 472	109	7,4
dramatická vystoupení	1 084	115	10,6
kulturní akce při prohlídkách	8 176	320	3,9
akce tradiční lidové kultury	160	18	11,3
ostatní akce	1 778	315	17,7
<i>celkem</i>	<i>13 261</i>	<i>958</i>	<i>7,2</i>

© NIPOS rok 2011

Typ akce	Návštěvnost ČR (v tis.)	Návštěvnost ÚK (v tis.)	Podíl ÚK v %
samostatné výstavy	1 783	104	5,8
samostatné koncerty	350	10	2,9
dramatická vystoupení	222	14	6,3
kulturní akce při prohlídkách	433	15	3,5
akce tradiční lidové kultury	290	31	10,7
ostatní akce	572	47	8,2
<i>celkem</i>	<i>3 650</i>	<i>221</i>	<i>6,1</i>

© NIPOS rok 2011

V počtu kulturních akcí pořádaných v památkových objektech je Ústecký kraj lehce pod průměrem, jak dokládá jeho procentuální podíl na celorepublikovém počtu těchto akcí, ale v návštěvnosti těchto akcí je jeho propad pod průměr o něco výraznější.

Shrnutí

- *Návštěvnost památkových objektů v ÚK je nízká, 8. místo v mezikrajovém srovnání není k poměru počtu památek přívětivý ukazatel. Od roku 2006 však došlo k posunu návštěvnosti památek z 11. na 8. místo.*
- *Tržby z památkových objektů jsou ještě nižší než návštěvnost, v mezikrajovém srovnání je ÚK na 12. místě.*
- *V počtu kulturních akcí v památkových objektech je ÚK na 4. místě, ale návštěvnost těchto akcí je v mezikrajovém srovnání nižší.*

7 FINANČNÍ RÁMEC A NÁSTROJE

Státní finanční podpora památkového fondu má u nás dlouholetou tradici. Péče o něj však není pouze záležitostí státu. Podílí se na něm celý veřejný sektor na všech úrovních. Dalšími zdroji jsou prostředky poskytované nestátními neziskovými organizacemi. Toto financování z více zdrojů se podle Ministerstva kultury osvědčilo.

Zásady jednotlivých finančních programů dovolují, aby příspěvek na obnovu kulturní památky mohl být poskytován i opakovaně (na základě podaných přihlášek v rámci vyhlášených výzev) tak, aby byla zajištěna udržitelnost projektu obnovy.

7.1 Dotační programy MK ČR

Důležitým aspektem v národním financování je, že do rozhodovacích procesů o poskytování příspěvku ze státního rozpočtu ve vybraných programech bylo integrováno kritérium udržitelnosti projektu obnovy. Podle § 16 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, může příspěvek na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu Ministerstvo kultury, je-li na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem (například jde-li o kulturní památku na území České republiky svého druhu ojedinělou, je-li kulturní památka v havarijním stavu nezaviněném jejím vlastníkem nebo je-li kulturní památka zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů Ministerstva kultury).

Finanční prostředky v programech poskytuje Ministerstvo formou účelových příspěvků po provedeném správním řízení na základě rozhodnutí podle § 16 odst. 2 výše citovaného zákona o státní památkové péči a v souladu s vyhláškou č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči.

Program	Finančních prostředků v dotačních programech Ministerstva kultury ČR v oblasti památkové péče (v tis. Kč)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem 2005-2010
Program záchrany architektonického dědictví	336 361	351 000	383 660	365 369	272 000	196 144	1 904 534
Program regenerace MPR a MPZ	160 000	160 000	161 500	145 727	150 000	113 498	890 725
Program péče o VPR, VPZ a KPZ	18 000	18 000	18 000	24 635	15 000	13 128	106 763
Program restaurování movitých kulturních památek	18 000	19 000	18 800	20 812	14 000	11 100	101 712
Havarijní program	55 000	61 711	73 820	98 839	100 371	67 394	457 135
Program podpory záchranných archeologických výzkumů	9 000	4 000	4 000	4 340	5 000	3 339	29 679
Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností	-	-	-	193 662	170 000	125 823	489 485
Program podpory pro památky UNESCO	-	-	-	18 000	11 000	6 654	35 654
Celkem	596 361	613 711	659 780	871 384	737 371	537 080	4 015 687

© MK ČR - Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011-2016

7.2 Dotační programy ÚK

Nezastupitelnou roli při poskytování finančních příspěvků v oblasti památkové péče plní kraje. Nástrojem dotační politiky Ústeckého kraje v oblasti památkové péče jsou dva programy- Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje a Program na záchranu a obnovu drobných památek a architektury dotvářející kulturní krajinu Ústeckého kraje.

7.2.1 Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje

2010 k přerozdělení 10 000 tis. Kč	celkem	církev	fyzické osoby	právnícké osoby	obce
počet podaných projektů	133	42	39	13	39
objem požadovaných prostředků	62 800	15 000	18 200	7 400	22 200
schválené projekty k dotaci	45	23	10	2	10
objem poskytnutých prostředků	10 000	5 100	2 100	600	2 200

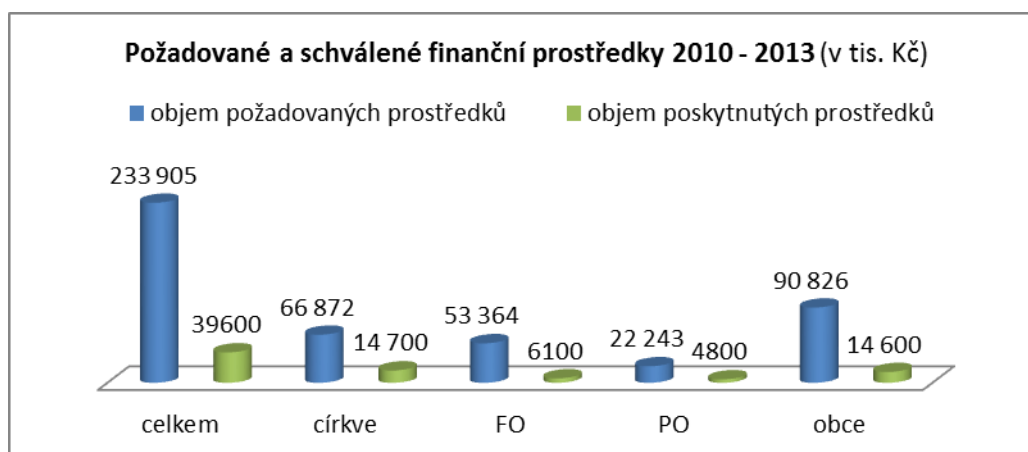
2011 k přerozdělení 9 500 tis. Kč	celkem	církev	fyzické osoby	právnícké osoby	obce
počet podaných projektů	133	47	29	9	48
objem požadovaných prostředků	56 700	17 900	11 400	4 700	22 600
schválené projekty k dotaci	40	17	5	3	15
objem poskytnutých prostředků	9 500	3 900	700	600	4 300

2012 k přerozdělení 12 100 tis. Kč	celkem	církev	fyzické osoby	právnícké osoby	obce
počet podaných projektů	136	46	30	10	50
objem požadovaných prostředků	67 600	17 100	12 000	5 100	33 400
schválené projekty k dotaci	54	21	4	4	25
objem poskytnutých prostředků	12 100	3 800	1 800	1 800	4 700

2013 k přerozdělení 8 000 tis. Kč	celkem	církev	fyzické osoby	právnícké osoby	obce
počet podaných projektů	117	44	31	7	35
objem požadovaných prostředků	46 805	16 872	12 264	5 043	12 626
schválené projekty k dotaci	44	12	10	3	19
objem poskytnutých prostředků	8 000	1 900	1 500	1 200	3 400

Za období od roku 2010 došlo k mírnému nárůstu finančního objemu Programu. Počet podaných i úspěšných projektů je v porovnání jednotlivých let podobný, nedochází zde k žádnému výkyvu.

CELKEM 2010 – 2013 k přerozdělení 39 600 tis. Kč	celkem	církev	fyzické osoby	právnícké osoby	obce
počet podaných projektů	519	179	129	39	172
objem požadovaných prostředků	233 905	66 872	53 364	22 243	90 826
schválené projekty k dotaci	183	73	29	12	69
objem poskytnutých prostředků	39 600	14 700	6 100	4 800	14 600

Nejúspěšnější žadatelé o dotace z Programu na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje z pohledu množství získaných prostředků i počtu podpořených projektů jsou církve, které od ÚK obdržely v daném období 14 700 tis. Kč, následují obce s 14 600 tis. Kč, fyzické osoby s 6 100 tis. Kč a poslední příčku zaujímají ostatní právnické osoby.

7.2.2 Program na záchranu a obnovu drobných památek a architektury dotvářejících kulturní krajinu Ústeckého kraje

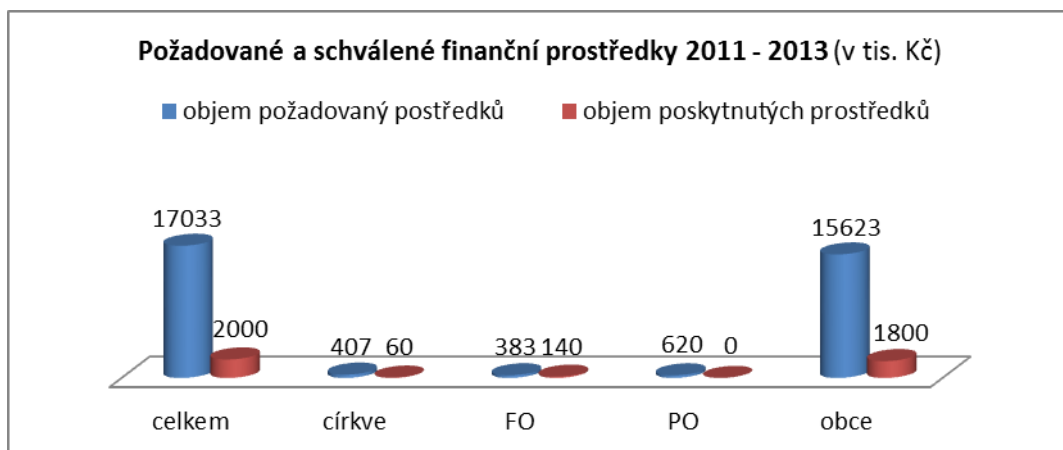
2011 k přerozdělení 500 tis. Kč	celkem	církvě	fyzické osoby	právnické osoby	obce
počet podaných projektů	40	3	1	2	34
objem požadovaných prostředků	3 349	131	30	115	3 073
schválené projekty k dotaci	11	1	1	-	9
objem poskytnutých prostředků	500	30	30	-	440

2012 k přerozdělení 1 000 tis Kč	celkem	církvě	fyzické osoby	právnické osoby	obce
počet podaných projektů	51	1	2	2	46
objem požadovaných prostředků	7 369	138	188	99	6 944
schválené projekty k dotaci	15	-	1	-	14
objem poskytnutých prostředků	1 000	-	74	-	926

2013 k přerozdělení 500 tis Kč	celkem	církvě	fyzické osoby	právnické osoby	obce
počet podaných projektů	51	1	2	2	46
objem požadovaných prostředků	6 315	138	165	406	5 606
schválené projekty k dotaci	12	1	1	-	10
objem poskytnutých prostředků	500	30	36	-	434

Také u Programu na záchranu drobných památek nedochází v posledních dvou letech k výrazným změnám. Tento dotační titul byl poprvé vyhlášen v roce 2011, proto je shrnutí uvedeno pouze za roky 2011 až 2013.

CELKEM 2011 – 2013 k přerozdělení 2 000 tis. Kč	celkem	církvě	fyzické osoby	právnícké osoby	obce
počet podaných projektů	141	5	5	6	126
objem požadovaných prostředků	17 033	407	383	620	15 623
schválené projekty k dotaci	38	2	3	-	33
objem poskytnutých prostředků	2 000	60	140	-	1 800

V případě Programu na záchranu a obnovu drobných památek a architektury dotvářejících kulturní krajinu Ústeckého kraje jsou výrazně úspěšnější obce oproti církvím, u fyzických a ostatních právnických osob je situace neměnná.

7.3 Mezikrajové srovnání výdajů na památkovou péči

Pro dokreslení problematiky památkové péče v Ústeckém kraji je nezbytné zabývat se také financováním obnovy a záchrany památek na úrovni jednotlivých krajů. Pouze takto je možné porovnat, jak velká pozornost je oblasti památkové péče v krajích věnována a jak si stojí Ústecký kraj.

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem (v tis. Kč)
Hl. město Praha	68 636	87 966	48 508	44 250	58 480	56 950	364 790
Středočeský	26 100	26 615	26 741	28 061	32 231	35 526	175 275
Jihočeský	22 500	25 000	25 000	39 361	24 943	17 500	154 304
Jihomoravský	21 863	22 730	23 085	32 010	18 518	18 997	137 203
Plzeňský	17 000	19 000	19 500	22 000	27 000	9 000	113 500
Královéhradecký	19 591	18 101	19 540	23 400	19 170	12 700	112 502
Pardubický	12 960	17 768	19 959	23 022	19 845	11 729	105 283
Vysočina	17 032	15 065	17 896	19 083	18 991	11 499	99 566
Olomoucký	9 411	13 293	15 611	20 865	18 918	13 310	91 408
Ústecký	14 400	9 211	10 128	14 001	20 137	10 000	77 877
Karlovarský	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	60 000
Moravskoslezský	8 143	8 200	8 200	8 200	8 133	9 766	50 642
Zlínský	5 868	8 900	12 880	13 000	13 758	9 061	63 467
Liberecký	10 310	2 850	1 913	4 542	7 234	6 500	33 349
Celkem	263 814	284 699	258 961	301 795	297 358	232 538	1 639 166

© MK ČR - Koncepte památkové péče v České republice na léta 2011-2016

Srovnatelné údaje o toku finančních dotací za období šesti let vykazují rozdílné trendy. Zatímco údaje u některých krajů v podstatě stagnují (Karlovarský kraj) nebo mají odchylky minimální (Moravskoslezský kraj), u většiny čísla víceméně kopírují celkovou kolísavou tendenci, která vykazuje největší nárůst v roce 2008 a následný pokles, v roce 2010 poměrně výrazný (meziročně o 22 %). Tento klesající trend pokračuje i v roce 2011.

Procentuální podíl Ústeckého kraje na celkovém objemu finančních prostředků vynaložených v dotačních programech krajů v oblasti památkové péče činí 4,75 % (bez Prahy 6,11 %) – viz následující tabulka.

Kraj	Dotace 2005 – 2010 (v tis. Kč)	Podíl v % na celkové částce	Pořadí
Hl. město Praha	364,8	22,2	1
Středočeský	175,3	10,7	2
Jihočeský	154,3	9,4	3
Jihomoravský	137,2	8,4	4
Plzeňský	113,5	6,9	5
Královéhradecký	112,5	6,9	6
Pardubický	105,3	6,4	7
Vysočina	99,6	6,1	8
Olomoucký	91,4	5,6	9
Ústecký	77,9	4,8	10
Zlínský	63,5	3,9	11
Karlovarský	60	3,7	12
Moravskoslezský	50,6	3,1	13
Liberecký	33,3	2,0	14
Celkem	1639,2	100,1	

© MK ČR - Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011-2016

Z uvedených údajů vyplývá, že v objemu poskytnutých dotací v oblasti památkové péče v letech 2005 - 2010 předčí Ústecký kraj hned devět krajů (bez Prahy osm). Podíl Ústeckého kraje na dotacích poskytnutých všemi kraji tak činí 4,75 % z celkové poskytnuté sumy (bez Prahy 6,11 %).

Kraj	Průměrná částka vynaložená v letech 2005 – 2010 na jednu nemovitou kulturní památku formou dotací z krajských rozpočtů (v Kč)	Pořadí
Hl. město Praha	174 722	1
Pardubický	50 471	2
Zlínský	44 074	3
Olomoucký	42 873	4
Karlovarský	42 827	5
Středočeský	40 554	6
Královéhradecký	37 576	7
Plzeňský	35 569	8
Vysočina	32 817	9
Jihomoravský	32 185	10
Jihočeský	28 183	11

Moravskoslezský	24 371	12
Ústecký	22 238	13
Liberecký	14 848	14
Průměr vč. Prahy / bez Prahy	44 518 Kč / 34 502	

© MK ČR - Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011-2016

Průměrná částka na jednu památku vypovídá o odlišném přístupu jednotlivých krajských samospráv k dotační politice v oblasti památkové péče. Průměr souhrnu všech krajů je o více než 50 % (při započítání Prahy dokonce o 100 %) vyšší než částka poskytovaná Ústeckým krajem, který je z tohoto hlediska mezi kraji předposlední.

Tyto údaje jsou zařazeny pro názornost, nelze jim přikládat příliš statistickou hodnotu, protože do seznamu nemovitých kulturních památek patří stavby různého rozsahu a velikosti, které vyžadují rozdílné náklady na obnovu či údržbu. Může jít o například o klášterní komplex nebo zámek, ale také o malou vesnickou kapličku nebo smírčí kříž.

Kraj	Rozpočet kraje (v mil. Kč)	Dotace na obnovu památek 2011 (v mil. Kč)	% podíl dotací na rozpočtu	Pořadí
Praha	65 700	168,5	0,26	1
Středočeský	17 300	41,2	0,24	2
Jihočeský	10 100	19,8	0,20	3
Vysočina	9 000	14,2	0,15	4
Olomoucký	10 000	11,2	0,11	5
Ústecký	13 200	13,1	0,10	6
Liberecký	6 700	6,4	0,10	7
Plzeňský	8 800	8,3	0,09	8
Karlovarský	5 800	5,4	0,09	9
Královehradecký	8 900	7,6	0,09	10
Zlínský	8 600	6,3	0,07	11
Jihomoravský	15 100	6,7	0,04	12
Pardubický	7 600	2,5	0,03	13
Moravskoslezský	16 800	5,5	0,03	14

Dle závěrečných účtů krajů za rok 2011

Závěrečná tabulka nabízí srovnání, jaký podíl na rozpočtech krajských úřadů činí dotační podpory nemovitých kulturních památek. Přístup v této oblasti se kraj od kraje liší. Dominantní je samozřejmě Praha a Středočeský kraj, který na obnovu těchto památek vyčlenil v roce 2011 0,24% z rozpočtu. Opačným protipólem je Moravskoslezský kraj a Pardubický kraj. Polovina krajů vyčlenila v rozpočtu na obnovu památek méně než jednu desetinu procenta, Ústecký kraj se nachází těsně nad touto hranicí. Tato závěrečná tabulka, stejně jako tři tabulky předchozí a zejména alarmující tabulka č. 30 (počet nejohroženějších památek v ČR), vedou k jasnému závěru. Památková péče v Ústeckém kraji si zaslouží důstojnější roli, větší pozornost a více finančních prostředků.

Shrnutí

- Dotace ÚK do PP je pouhých 4,8 % z celkového finančního objemu rozdělovaného v rámci celé ČR, což řadí kraj na 10. místo mezi kraji.
- V přepočtu výdajů ÚK na jednu památku je to až 13. místo ze 14 krajů.
- Výše dotace do PP se na celkovém rozpočtu ÚK podílí 0,10%, což jej řadí na 9. místo mezi kraji.

8 SWOT ANALÝZA

Silné stránky

- V počtu kulturních akcí v památkových objektech je ÚK na 4. místě.
- Nejvyšší návštěvnost v památkových objektech vykazují akce tradiční lidové kultury, zámecké trhy apod.
- Na území ÚK je průměrný počet národních kulturních památek.
- Počet kulturních památek je výrazně nadprůměrný, ÚK zaujímá 4. místo v rámci ČR.
- ÚK disponuje dvěma finančními nástroji na podporu památkové péče (druhý dotační titul byl poprvé vyhlášen v roce 2011).
- V ÚK je velké množství technických památek. Například přehrad je 25% z celé ČR a rozhleden 22% z celé ČR.
- V počtu kulturních akcí v památkových objektech je ÚK na 4. místě.
- V ÚK působí 15 organizací s oprávněním k archeologickému výzkumu.
- Pět organizací s oprávněním k archeologickému výzkumu zřizuje ÚK.
- Odbor spolupracuje s MK, zapojuje se do procesu tvorby rozvojových dokumentů.
- ÚK se pravidelně setkává (komunikuje) a metodicky vede další obce vykonávající státní správu v oblasti památkové péče.

Slabé stránky

- Špatný technický stav památek.
- V ÚK je pětina nejohroženějších památek z celé ČR.
- Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje pokrývá pouze cca 15% z definovaných potřeb žadatelů v kraji.
- Za období posledních 5 let došlo k poklesu finanční podpory památkové péče ze strany MK ČR až o 40%.
- Podíl finančních prostředků, které vydal ÚK v rámci dotační politiky za období 2005-2010 do PP v poměru k dalším krajům, je velmi nízký, což řadí kraj na poslední příčky v celorepublikovém srovnání.
- V přepočtu výdajů ÚK na jednu památku je to až 13. místo ze 14 krajů.
- Výše dotace do památkové péče se na celkovém rozpočtu ÚK podílí pouze necelým 1%.
- Návštěvnost památkových objektů v ÚK je nízká, 8. místo v mezikrajovém srovnání není k poměru počtu památek přívětivý ukazatel. Od roku 2006 však došlo k posunu návštěvnosti památek z 11. na 8. místo.
- Dosud chybí komplexní právní úprava nakládání s archeologickým kulturním dědictvím (zavedení dohledu veřejné správy na subjekty provádějícími výzkum, zvýšení motivace pro odevzdávání náhodných archeologických nálezů).
- Složitá komunikace s některými vlastníky památek a jednání s nimi o nápravě v případě, že je zjištěno, že je památka ohrožena a není o ni dostatečně pečováno.
- Nedostatečné dodržování zákona - snaha investorů (stavebníků) o snížení nákladů stavby, neprovedení archeologických průzkumů, poničení archeologických nálezů.

- Nízká propagace kulturních památek v kraji a nízké osvětové působení, malá motivace vlastníků kulturních památek.
- Absence kompenzace pro vlastníky objektů nezapsaných samostatně v Ústředním seznamu kulturních památek, ale nacházejících se v chráněných územích

Příležitosti

- Zvýšit podíl finančních prostředků podporujících památkovou péči na celkovém rozpočtu ÚK alespoň o 20%.
- Zaměřit se na vzdělávání žáků v oblasti památkové péče, podpořit vztah k památkám jako dědictví minulosti.
- Zajistit větší osvětu související s právy a povinnostmi investorů (stavebníků).
- Podporovat roli neziskového sektoru v oblasti dobrovolnictví při záchraně památek.
- Zavést pravidelná setkání s aktéry v památkové péči k přenosu informací a zkušeností.
- Podporovat využívání památek pro kulturní a společenské akce, využít vyšší návštěvnosti při akcích tradiční lidové kultury a rozšířit nabídku o další atraktivitu.
- Zavést motivační nástroje, podporující dobrovolné vstupné v památkových objektech.
- Jednat s MK o systémové finanční podpoře pro ÚK pro nejohroženější památky např. prostřednictvím regionální dimenze v jednotlivých Operačních programech.
- Využít velkého množství technických památek, vytvořit produkty propagující tyto památky a propojit je s dalšími aktivitami z cestovního ruchu.
- Vytvořit marketingové nástroje zaměřené na technické památky a ty jako jedinečné dědictví propagovat mimo region v ČR i ve světě.
- Využít potenciál kraje a podpořit specifické okruhy návštěvníků – rodiny s dětmi.
- Zaměřit se na práci s dětmi jako budoucími vlastníky či uživateli památek.
- Schválení blokové výjimky na kulturu a památkovou péči.

Hrozby

- Nezáměr politické reprezentace kraje podporovat památkovou péči jako jeden z důležitých aspektů historického dědictví.
- Nedokončení legislativních změn v zákoně o památkové péči.
- Stále se snižující životní úroveň obyvatel v ČR i EU může ovlivnit priority rodinných rozpočtů a tím návštěvnost památek a výši tržeb.
- Nepochopení důležitosti a jedinečnosti velkého množství technických památek.
- Nezáměr ze strany školských zařízení o osvětu v oblasti péče o památky a vztahu k nim.
- Ponechání systému veřejné podpory prostřednictvím de minimis.

9 VIZE, CÍLE, PRIORITY A FINANČNÍ NÁROKY 2015 - 2020

9.1 Vize

Památkové objekty budou v dobrém technickém stavu a budou v maximální možné míře využívány pro kulturní a společenské akce. Při obnově památek bude hrát významnou roli občanský sektor.

9.2 Cíle

1. Rozšířit povědomí obyvatel ÚK o nezbytnosti uchovávat historické dědictví minulosti jako přirozenou součást života každého občana.
2. Zlepšit technický stav kulturních památek a snížit vysoké procento nejohroženějších památek v ÚK.
3. Využít jedinečnosti kraje díky existenci kulturních památek, zejména industriálního a zemědělského dědictví nadregionálního významu.
4. Pokračovat v již započatém procesu k zapsání 3 souborů kulturních památek do seznamu Světového dědictví UNESCO.

9.3 Priority a opatření

FINANČNÍ NÁROKY (v mil. Kč)		Celkové nároky	Z toho jiné zdroje
Cíl 1: Rozšířit povědomí obyvatel ÚK o nezbytnosti uchovávat historické dědictví minulosti jako přirozenou součást života každého občana <i>Cíl má za úkol zlepšit povědomí o kulturním dědictví, historických a památkových hodnotách na území kraje a podpořit edukační aktivity s tím spojené.</i>		9	3,5
PRIORITY	OPATŘENÍ		
1.1 Rozšířit vzdělávání žáků a učitelů v oblasti PP v základních a středních školách	1.1.1 Zavést vzdělávací programy pro žáky a učitele ve školách ve spolupráci s odbornými organizacemi	0	0
	1.1.2 Spolupracovat s odbornými organizacemi zabývajícími se mimoškolní výchovou	0	0
	1.1.3 Využít možností dotačních programů zaměřených na vzdělávání, vytvořit vlastní nástroj pro tyto účely	6	3
1.2 Zvýšit povědomí veřejnosti o problematice PP a možnostech pomoci a záchrany památek	1.2.1 Využívat propagační nástroje ke zvýšení informovanosti veřejnosti, např. tištěné materiály, mediální propagaci atd.	0	0
	1.2.2 Pořádat pravidelná setkání s aktéry PP zaměřená na konkrétní problematiku v dané oblasti	1,5	0
	1.2.3 Podporovat využívání kulturních památek pro kulturní a společenské akce	0	0
1.3 Zvýšit povědomí veřejnosti o záchraně uchovávaní archeologického dědictví	1.3.1 Odstraňovat negativní vjem veřejnosti o archeologických výzkumech coby omezujícího aspektu při stavební činnosti	0	0
	1.3.2 Muzejními výstavami, publikační činností působit na zpřístupnění této problematiky široké veřejnosti	1,5	0,5
Cíl 2: Zlepšit technický stav kulturních památek a snížit vysoké procento nejohroženějších památek v ÚK		70	0

<i>Cíl zohledňuje opatření k zlepšení památkového fondu na území kraje.</i>			
PRIORITY	OPATŘENÍ		
2.1 Zvýšit příliv finančních prostředků do obnovy památek, zejména do jejich záchrany	2.1.1 Navýšit finanční prostředky min. o 20% v Programu na záchrany a obnovy kulturních památek Ústeckého kraje	70	0
	2.2.2 Jednat s ministerstvy o systémové finanční podpoře pro ÚK pro nejohroženější památky např. prostřednictvím regionální dimenze v jednotlivých Operačních programech	0	0
	2.2.3 Podporovat filantropii v oblasti kulturních památek	0	0
Cíl 3: Využít jedinečnosti kraje díky existenci kulturních památek, zejména industriálního a zemědělského dědictví nadregionálního významu <i>Cíl podporuje aktivity spojené se speciální částí památkového fondu, který je v kraji značně zastoupen.</i>		1,2	0
PRIORITY	OPATŘENÍ		
3.1 Propojit aktivity cestovního ruchu s kulturními památkami industriálního a zemědělského dědictví	3.1.1 Vytvořit produkty propagující kulturní památky, technické památky a propojit je s dalšími aktivitami z cestovního ruchu a tím zvýšit jejich návštěvnost	0,5	0
	3.1.2 Vytvořit marketingové nástroje zaměřené na kulturní památky a ty jako jedinečné dědictví propagovat mimo region v ČR i ve světě	0,7	0
Cíl 4: Pokračovat v již započatém procesu k zapsání 3 souborů kulturních památek na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO <i>Cíl zohledňuje a podporuje rozvoj nejhodnotnějších částí památkového fondu v kraji, které usilují o zápis na Seznam světového dědictví, včetně aktivit s tím spojených.</i>		18	14
PRIORITY	OPATŘENÍ		
4.1 Hornická kulturní krajina Krušnohoří/Erzgebirge	4.1.1 Pokračovat v komunikaci s vlastníky památky a posílit tak zájem o zápis	0	0
	4.1.2 Pokračovat v přípravě a zpracování materiálů, které jsou nezbytné k zápisu a usilovat o dovršení celého procesu	0	0
	4.1.3 Využít možností dotačních programů na aktivity spojené se zápisem	4,5	3,5
	4.1.4 V případě zápisu do Seznamu aktivně podporovat tuto památku	4,5	3,5
4.2 Barokní pevnostní město Terezín	4.2.1 Pokračovat v komunikaci s vlastníky památky a posílit tak zájem o zápis	0	0
	4.2.2 Pokračovat v přípravě a zpracování materiálů, které jsou nezbytné k zápisu	0	0
	4.2.3 Využít možností dotačních programů na aktivity spojené se zápisem	4,5	3,5
4.3 Žatec – město chmele	4.3.1 Pokračovat v komunikaci s vlastníky památky a posílit tak zájem o zápis	0	0
	4.3.2 Pokračovat v přípravě a zpracování materiálů, které jsou nezbytné k zápisu	0	0
	4.3.3 Využít možností dotačních programů na aktivity spojené se zápisem	4,5	3,5

9.4 Finanční nároky

FINANČNÍ NÁROKY 2015 - 2020	98.200.000,- Kč
z toho jiné zdroje	17.500.000,- Kč